ISSN 1560-7615

ទស្សនាវដ្តី អភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយរបស់
វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឆ្នាំទី៨ លេខ ៤ | តុលា - ធ្នូ ឆ្នាំ២០០៤ | តម្លៃ ១.៥០០៛

ជម្រើសសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ពីដំបូងនៃឃុំ/សង្កាត់ ចំណូលពីប្រភពផ្ទាល់នៅកម្ពុជា

កម្មវិធីស្រាវជ្រាវផ្តោតលើគោលនយោបាយខាងវិមជ្ឈការ (PORDEC) នៅ វបសអ បានធ្វើការសិក្សាមួយស្តីពីចំណូលពីប្រភពផ្ទាល់របស់ឃុំ/សង្កាត់ លោកស្រី អេង នេត្រា ជាអ្នកស្រាវជ្រាវផ្នែកអភិបាលកិច្ច និងវិមជ្ឈការ បានបូកសរុប ពីលទ្ធផលដែលបានរកឃើញ ។*

ហេតុអ្វីបានជាសិក្សាពីចំណូលពីប្រភពផ្ទាល់?

ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ/សង្កាត់ (ហៅកាត់ថា ឃុំ) នៅកម្ពុជា ក៏ដូចជាអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានក្នុងប្រទេសឯទៀតដែរ ត្រូវអភិវឌ្ឍចំណូលប្រភព មូលដ្ឋាន ទើបអាចដំណើរការបានយ៉ាង សក្តិសិទ្ធ ។ ការផ្ទេរថវិកាក្នុងរដ្ឋាភិបាល ដូចជា ថវិកាផ្តល់តាមរយៈមូលនិធិឃុំ/សង្កាត់ជាដើម គឺជាប្រភពចំណូលដ៏ចាំបាច់នៅក្នុងប្រទេសភាគច្រើន ។ ចំណូលប្រមូលយកបាននៅនឹងមូលដ្ឋាន ក៏សំខាន់ផងដែរសំរាប់បំពេញបន្ថែមលើថវិកាផ្ទេរពីកំរិតជាតិ ហើយវាជាមធ្យោបាយសំរាប់ឱ្យប្រជាពលរដ្ឋចូលរួមចំណែកចេញថ្លៃសេវាសាធារណៈដែលខ្លួនបានទទួលនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ។

សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ កំពុងចុះបញ្ជីអត្រានុកូលដ្ឋាន នៅឃុំព្រែកត្នោត ខេត្តកំពត ។

គោលដៅចំបងនៃការសិក្សានេះគឺ ជួយដល់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ (ក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ) ក្នុងការអនុវត្តន៏សាកល្បងចំណូល ពីប្រភពផ្ទាល់មួយចំនួនរបស់ឃុំ ដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលឃុំ និងដែលសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានគាំទ្រ ។ម្យ៉ាងទៀតគេរកឃើញថា ការអភិវឌ្ឍន៏ចំណូលពីប្រភពផ្ទាល់របស់ឃុំ គឺជាសមាសភាគមួយដ៏សំខាន់នៃកំណែទំរង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ដែលរដ្ឋាភិបាលទើបបានអនុម័តថ្មីៗ ។

ផ្អែកលើទិន្នន័យប្រមូលបានពី ៧ឃុំ ក្នុង ៤ខេត្ត (ត្រាំកក់ និងជំរះពេន នៅតាកែវ, សំរោង និងគោកចក នៅសៀមរាប, ព្រៃនប់ នៅក្រុងព្រះសីហនុ, បឹងព្រលិត និងអូឡាំពិច នៅភ្នំពេញ) ការសិក្សា ១)បានរកឃើញជំរើសល្អៗដែលអាចធ្វើកើតសំរាប់ចែករំលែក និងបែងចែកឡើងវិញនូវចំណូលពីខេត្ត-ក្រុង (ហៅកាត់ថា ខេត្ត) ទៅឃុំ និង ២) បានពិនិត្យពិចារណាពីប្រភពថ្មីៗនៃចំណូលរបស់ឃុំ ។ ការងារចុះដល់កន្លែងរួមមានបទសំភាសន៏រៀបរយ និងពាក់កណ្តាលរៀបរយ ជាមួយអ្នកពាក់ព័ន្ធនៅតាមកំរិតផ្សេងៗក្នុងជួររដ្ឋាភិបាល ហើយនិងការពិភាក្សាក្រៅផ្លូវការជាមួយម្ចាស់អាជីវកម្ម និងប្រជាជននៅមូលដ្ឋាន ។

អត្ថបទនេះផ្អែកលើរបាយការណ៏មួយដែល វបសអ បានរៀបចំឡើង ដោយធ្វើសហប្រតិបត្តិការជាមួយក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ និងគណៈកម្មាធិការជាតិ

* អត្ថបទនេះដកស្រង់ចេញពីរបាយការណ៏ពេញលេញមួយដែល វបសអ នឹងបោះពុម្ពផ្សាយជាឯកសារពិភាក្សានាពេលឆាប់ៗ ។

មាតិកា

ជំរើសសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ពីដំបូងនៃឃុំ/សង្កាត់ចំនូលពីប្រភពផ្ទាល់នៅកម្ពុជា...១
ឥណទានស្ថាប័ននៅជនបទកម្ពុជា ៤
ការព្យាយាមស្វែងយល់ពីកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ចនៅកម្ពុជា ៩
តាមដានសេដ្ឋកិច្ច— ស្ថានភាពក្រៅប្រទេស ១៣
— ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស ១៦
— សន្ទស្សន៍សេដ្ឋកិច្ច ១៨
ព័ត៌មានថ្មីៗពី វបសអ ២០

គាំទ្រឃុំ/សង្កាត់ (NCSC) ។ អត្ថបទនេះក៏មានផ្តល់យោបល់ និងអនុសាសន៍នានាដែលទទួលបាននៅក្នុងសិក្ខាសាលាជាតិ ស្តីពីប្រភពចំណូលផ្ទាល់របស់ឃុំនៅខែកក្កដា ២០០៤ ដែលក្នុងនោះ អ្នកពាក់ព័ន្ធ និងស្ថាប័នទាំងអស់ បានពិភាក្សាពី ១) ប្រភពថ្មីៗជាសក្តានុពលនៃចំណូលសំរាប់ឃុំ និង ២) ជំរើសនិងឧបករណ៍ជាក់លាក់មួយចំនួនដែលត្រូវអនុវត្តសាកល្បង ។ ផ្អែកទៅលើពតិមាននេះ គេសង្ឃឹមថា ក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ អាចចាប់អនុវត្តសាកល្បងនូវគំនិតផ្តួចផ្តើមនានា និងអាចកសាងនូវគោលនយោបាយទូទៅ និងបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងៗទៀតបាន ។

ប្រភពចំណូលបច្ចុប្បន្ន

គេមិនអាចពិភាក្សានូវចំណូលពីប្រភពផ្ទាល់របស់ឃុំបានទេ បើសិនពុំមានការយល់ដឹងពីរចនាសម្ព័ន្ធចំណូលជាទូទៅរបស់រដ្ឋាភិបាល ។ ប្រភពចំណូលបច្ចុប្បន្នរបស់ខេត្ត (បញ្ចូលក្នុងខ្ទង់សាលាខេត្ត) មានជាប់ទាក់ទិនខ្លាំងបំផុតនិងប្រហែលមានលទ្ធភាពច្រើនជាងគេសំរាប់ចែករំលែកទៅឱ្យឃុំ ។ ប្រភពចំបងៗនៃចំណូលពន្ធដែលបច្ចុប្បន្នបែងចែកទៅឱ្យខេត្ត គឺមាន: ១) ពន្ធលើដីមិនបានប្រើប្រាស់ ២) ពន្ធលើការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ (ពន្ធប្រថាប់ត្រា) ៣) ពន្ធលើមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូន ៤) ពន្ធប៉ាតង់[១] ៥) ពន្ធលើសត្តឃាតដ្ឋាន ៦) ពន្ធលើការបំភ្លឺសាធារណៈ ។ ខេត្តមានប្រមូលចំណូលមិនមែនពន្ធផ្សេងៗ ដូចជាភាស៊ី[២] និងកំរៃលើអ្នកប្រើប្រាស់ ។ ជាទូទៅចំពោះ ៤ ខេត្តដែលបានលើកមកសិក្សា ចំណូលភាគច្រើនបំផុត បានពីពន្ធលើការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ ពន្ធលើមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូន និងពន្ធប៉ាតង់ ។ ការប្រមូលពន្ធប៉ាតង់ និងពន្ធលើការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ តាមធម្មតាអាចសំរេចបានគ្រប់ផែនការ[៣] រីឯពន្ធលើមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនបានតិចជាងផែនការមួយកំរិត ។

ជំរើសនៃប្រភពចំណូល

ផ្អែកលើការចុះសិក្សាដល់ឃុំគំរូតាង និងទិន្នន័យដែលយកបានពីការប្រមូលពន្ធខេត្ត បានរកឃើញជំរើសមួយចំនួនសំរាប់សាកល្បងអនុវត្តចំណូលពីប្រភពផ្ទាល់របស់ឃុំ ជាអាទិ៍ ១) ការចែករំលែកចំណូលពីពន្ធលើមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូន និងពន្ធប៉ាតង់, ២) ការបែងចែកឡើងវិញមួយភាគ ឬការចែករំលែកប្រភពចំណូលមិនមែនពន្ធមួយ (ភាស៊ី) ពីខេត្តទៅឱ្យឃុំ ៣) ការអនុម័តនូវការយកកំរៃជាក់លាក់មួយចំនួនលើអ្នកប្រើប្រាស់សេវាកម្ម និង ៤) ការបង្កើតពន្ធសំរាប់សេវាទូទៅរបស់ឃុំ ដោយផ្អែកទៅលើលក្ខណៈបែបសាមញ្ញៗនៃដីធ្លី និងទ្រព្យសម្បត្តិ សំរាប់ជួយចេញតំលៃសេវាផ្សេងៗដែលមិនអាចទារយកកំរៃដោយផ្ទាល់បាន ។ ជំរើសទាំងនេះ មានទាំងហេតុផលជាមូលដ្ឋានក្នុងការជ្រើសរើសយកវា របៀបរៀបចំផ្សេងៗ និងតួនាទីដែលឃុំអាចជួយបំពេញ ត្រូវបានពិភាក្សានៅខាងក្រោម ។ ក្នុងករណីមួយចំនួនជំរើសទាំងនេះ នឹងមានផលប៉ះពាល់គួរកត់សំគាល់លើចំណូលខេត្ត ដូច្នេះត្រូវគិតគូររកអ្វីមកជំនួសការបាត់បង់ចំណូលរបស់ខេត្ត នៅក្នុងកំណែទំរង់វិស័យហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈជាទូទៅ ។

ពន្ធលើមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូន

ហេតុផលនៃការជ្រើសយក: ជាទូទៅ ឃុំបានជួយប្រមូលពន្ធនេះរួចហើយ ទោះបីតាមរបៀបមិនផ្លូវការក្តី ។ ការប្រមូលពន្ធនេះសាមញ្ញគួរសមហើយមូលដ្ឋានយកពន្ធក៏មានសក្តានុពលបន្តរីកលូតលាស់ ។ ឃុំអាចទទួលខុសត្រូវមួយចំនួនលើការថែទាំផ្លូវថ្នល់ក្នុងមូលដ្ឋានដោយប្រើចំនូលពន្ធនេះ ។

របៀបរៀបចំចែករំលែកពន្ធ: ថ្វីបើក្នុងខេត្តខ្លះ ឃុំបានជួយប្រមូលក្រៅផ្លូវការនូវពន្ធលើមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនក្តី ប៉ុន្តែ ដើម្បីក្លាយជាប្រភពចំណូលពិតៗរបស់ឃុំ គឺត្រូវមានវិធានច្បាប់កំណត់ជាមូលដ្ឋានមិនមែនផ្អែកលើការចរចាក្រៅផ្លូវការនោះទេ ។ NCSC ដោយពិគ្រោះយោបល់ជាមួយក្រសួងជាប់ទាក់ទិន ត្រូវធ្វើសេចក្តីសំរេចពីភាគរយថេរនៃពន្ធប្រមូលបានដែលត្រូវចែករំលែកឱ្យឃុំ ។ ចំណែកអាចចែងយ៉ាងសាមញ្ញដោយកំណត់នូវចំនួនភាគរយដែលអាចផ្តល់ចំណូលទំហំណាមួយទៅឱ្យឃុំ ឬក៏អាចចងភ្ជាប់វាដោយជាក់លាក់ទៅនឹងបន្ទុកចំណាយប៉ាន់ស្មាននៃការថែទាំផ្លូវ ។ ក្នុងករណីចងភ្ជាប់ដូច្នេះ គឺអាចជូនពតិមានដល់អ្នកជាប់ពាក់ពន្ធថា ចំណែកពន្ធមួយភាគរបស់ឃុំ នឹងត្រូវយកទៅប្រើក្នុងគោលដៅនេះ ។

តួនាទីឯទៀតដែលឃុំអាចទទួលអនុវត្ត: ការអនុវត្តន៍សាកល្បងនូវការចែករំលែកពន្ធ នឹងមានការរួមសហការរវាងការិយាល័យពន្ធដារស្រុក និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ។ អាចមានការតំរូវឱ្យឃុំ បំពេញមុខងារមួយចំនួនដូចតទៅ:

- រៀបចំ និងកាន់កាប់បញ្ជីកត់ត្រាទាន់ពេលល្អនៃការចុះបញ្ជីយានយន្តនិងធ្វើការចុះបញ្ជីយានយន្ត
- ជូនពតិមានពីរឿងពន្ធដល់អ្នកភូមិ តាមរយៈការប្រជុំក្នុងភូមិ និងការបិទប្រកាសជាសាធារណៈនូវបទប្បញ្ញត្តិ និងសេចក្តីណែនាំ មានជាប់ទាក់ទិននានា
- ប្រមូលពន្ធដោយផ្អែកលើបញ្ជីនៃការចុះបញ្ជី
- រៀបចំរបាយការណ៍ប្រមូលចំណូល និងមានទុកដាក់វាសំរាប់ឱ្យសាធារណជនសើរើពិនិត្យ និងសំរាប់ការធ្វើសវនកម្ម
- ផ្ញើចំណូលនៅរតនាគារខេត្ត ឬនៅក្នុងគណនីឃុំនៅធនាគារ
- ពង្រឹងការប្រមូលពន្ធ ។

ពន្ធប៉ាតង់

ហេតុផលនៃការជ្រើសយក: បច្ចុប្បន្នអាជីវកម្មគ្រប់ប្រភេទ និងគ្រប់ខ្នាតត្រូវបង់ប៉ាតង់ ហើយឃុំងាយស្រួលនឹងសំគាល់ឃើញនូវអាជីវកម្មនានាក្នុងឃុំ ។ មូលដ្ឋានយកពន្ធមានស្ថិរភាពល្អ និងច្រើនតែរីកធំពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ។ ការយកចំនូលនេះទៅបំរើសេវាក្នុងមូលដ្ឋានដែលអាចមើលឃើញអាចជួយកែលំអ ការប្រតិបត្តិច្បាប់ដែលសព្វថ្ងៃនៅអន់ខ្សោយនៅក្នុងឃុំផ្សេងៗជាច្រើន ។

របៀបរៀបចំចែករំលែកពន្ធ: ក្នុងតំបន់នានាដែលបានចុះអង្កេត ពន្ធប៉ាតង់ ត្រូវបានចែករំលែកក្រៅផ្លូវការរួចហើយ ក្នុងករណីដែលឃុំបានជួយប្រមូល វាឱ្យការិយាល័យពន្ធដារស្រុក ។ ការចែករំលែកអាចកំណត់ជាផ្លូវការនៅក្នុងថវិការបស់ឃុំដោយមានវិធានច្បាប់ច្បាស់លាស់ ។ ជំរើសមួយ គឺអាចបែងចែកមូលដ្ឋានយកពន្ធនៃអាជីវកម្មក្រោមរបប "ម៉ៅការ"[៤] (គឺអាជីវកម្មតូចៗ) ទាំងអស់ ពីខេត្តទៅឱ្យឃុំដោយទុករបប "ពិត" (គឺអាជីវកម្មធំៗ) ឱ្យខេត្ត ។ ជំរើសមួយទៀតគឺអាចចែករំលែកចំណូលរបប "ម៉ៅការ" និងរបប "ពិត" មួយភាគទៅឱ្យឃុំ ។

តួនាទីឯទៀតដែលឃុំអាចទទួលអនុវត្ត: ការអនុវត្តសាកល្បងនូវការចែករំលែកពន្ធ នឹងមានការរួមសហការរវាងការិយាល័យពន្ធដារស្រុក និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ។ គេអាចតំរូវឱ្យឃុំ បំពេញមុខងារដូចតទៅ:

- រៀបចំ និងកាន់កាប់បញ្ជីប៉ាតង់ដែលបានកត់ត្រាទាន់ពេលល្អ ដោយធ្វើការជាមួយការិយាល័យពន្ធដារស្រុក ដើម្បីធ្វើចំណាត់ថ្នាក់អាជីវកម្មនានាទៅតាមប្រភេទប៉ាតង់

- ប្រមូលពន្ធប៉ាតង់ ដោយផ្អែកលើបញ្ជីធ្វើចំណាត់ថ្នាក់
- ប្រគល់ឱ្យអ្នកជាប់ពន្ធនូវ ប័ណ្ណប៉ាតង់ដែលចេញដោយការិយាល័យពន្ធដារខេត្ត
- រៀបចំរបាយការណ៍ប្រមូលចំណូល និងមានទុកដាក់វាសំរាប់ឱ្យសាធារណជនសើរើពិនិត្យ និងសំរាប់ការធ្វើសវនកម្ម
- ផ្ញើចំណូលនៅរតនាគារខេត្ត ឬនៅក្នុងគណនីឃុំនៅធនាគារ
- ពង្រឹងការប្រមូលពន្ធ ។

ភាស៊ី និងការយកកំរៃលើអ្នកប្រើប្រាស់ សំរាប់សេវាឃុំ

ហេតុផលនៃការជ្រើសយក: ខេត្តសព្វថ្ងៃបានម៉ៅការការគ្រប់គ្រងផ្សារក្នុងនេះមានទាំងការប្រមូលភាស៊ីផង ទៅឱ្យវិស័យឯកជន ។ ឃុំអាចទទួលគ្រប់គ្រង ឬក៏ធ្វើជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិនៃផ្សារតូចៗ ។ ភាស៊ី គឺជាចំណូលសាមញ្ញងាយប្រមូល ហើយអាចបានច្រើនគួរសមនៅតាមកន្លែងដែលផ្សារមានសកម្មភាពមមាញឹក ។ ភាស៊ីបង្កើតផងដែរនូវចំណងទាក់ទងរវាងចំណូល និងចំណាយ ដោយសារប្រាក់ប្រមូលបានមួយភាគ អាចយកទៅដោះស្រាយសេវាបំរើផ្សារក្នុងមូលដ្ឋាន ដូចជា បោសសំអាត ប្រមូលសំរាម និងរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់ជាដើម ។

ការបែងចែកចំណូលឡើងវិញ: ជំរើសមួយគឺអាចចែករំលែក ឬបែងចែកឡើងវិញទៅឱ្យឃុំនូវចំណូលភាស៊ី ដែលប្រមូលបានពីផ្សារតូចតាច ឬផ្សារគ្មានចុះបញ្ជី ដោយទុកឱ្យខេត្តនូវចំណូលពីផ្សារធំៗ ។ ជំរើសមួយទៀតគឺ ផ្ទេរទ្រព្យសម្បត្តិជាផ្សារតូចៗទៅឱ្យឃុំ និងអនុញ្ញាតឱ្យឃុំគ្រប់គ្រងផ្សារដោយខ្លួនឯង ឬក៏ដោយម៉ៅការការងារនេះទៅឱ្យអ្នកផ្សេង ។ វាអាចមានប្រយោជន៍ដែរ បើសិនជាពិចារណាចែករំលែកចំណូលប្រមូលបានពីផ្សារធំៗរបស់ខេត្ត ទៅឱ្យឃុំ ពីព្រោះឃុំអាចរកចំណូលបានតិចពេកពីផ្សាររបស់ខ្លួន ឬក៏គ្មានផ្សារក្នុងទឹកដីរបស់ខ្លួន ។

តួនាទីឯទៀតដែលឃុំអាចទទួលអនុវត្ត: ទោះបីត្រូវគ្រប់គ្រង ឬធ្វើជាម្ចាស់ផ្សារក្តី ឃុំនឹងត្រូវទទួលបន្ទុក:

- ផ្តល់សេវាផ្សេងៗដើម្បីធានាសុវត្ថិភាព សណ្តាប់ធ្នាប់ និងអនាម័យនៅទីផ្សារ
- ប្រមូលភាស៊ីប្រចាំថ្ងៃពីអ្នកលក់ដូរគ្រប់គ្នា ទៅតាមបែបបទដែលបានកំណត់ហើយ
- បែងចែកភាស៊ីឱ្យដាច់ពីចំណូលផ្សេងទៀតរបស់ឃុំ ដើម្បីធានាថាប្រាក់នេះត្រូវបានរក្សាការពារ ទុកសំរាប់ដោះស្រាយចំណាយដែលជាប់ទាក់ទងនឹងផ្សារ
- បង្កើតបរិស្ថានផ្សារមួយដែលអំណោយផលដល់ការកែលំអ និងរីកលូតលាស់អាជីវកម្ម
- កសាងកំណត់ត្រា និងទុកដាក់វាឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ដើម្បីឱ្យសាធារណជនសើរើពិនិត្យ និងសំរាប់ការធ្វើសវនកម្ម
- ផ្ញើចំណូលនៅរតនាគារខេត្ត ឬនៅក្នុងគណនីឃុំនៅធនាគារ
- ពង្រឹងការប្រមូលពន្ធ ។

ក្រៅពីភាស៊ីដែលបែងចែកមកឱ្យនេះ ឃុំក៏អាចអនុវត្តយកកំរៃលើអ្នកប្រើប្រាស់ ចំពោះសេវាផ្សេងៗដែលអាចប្រមូលយកកំរៃដោយផ្ទាល់ ដូចជាការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត និងទឹកស្រោចស្រពជាដើម ។ កំរៃលើអ្នកប្រើប្រាស់ចំពោះសេវាដ៏ជាក់លាក់ គឺគួរប្រមូលយកពីអ្នកប្រើសេវាទាំងនោះ ។ ឃុំត្រូវកំណត់ពីសេវានានាដែលអាចប្រមូលយកកំរៃដោយផ្ទាល់បាន ព្រមទាំងកំណត់ថ្លៃសេវាឱ្យសមស្របតាមតំរូវការចំណូលក្នុងស្រុក ដោយគោរពតាមគោលការណ៍ណែនាំពីថ្នាក់ជាតិ ។

ការយកពន្ធសំរាប់សេវាទូទៅរបស់ឃុំ

ហេតុផល: ពន្ធសំរាប់សេវាទូទៅរបស់ឃុំ អាចយកមកអនុវត្តដើម្បីជួយផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដល់សេវាផ្សេងៗ ដែលឃុំពិបាកនឹងប្រមូលយកកំរៃផ្ទាល់លើអ្នកប្រើប្រាស់ ។ ពន្ធនេះអាចបង្កើនចំណូលគួរកត់សំគាល់ និងអាចជាប្រភពចំណូលចំបងតែមួយសំរាប់ឃុំខ្លះ ។

របៀបរៀបចំសំរាប់ការគ្រប់គ្រង និងការប្រមូល: ពន្ធសំរាប់សេវាទូទៅរបស់ឃុំ អាចប្រមូលយកពីគ្រប់គ្រួសារ និងអាជីវកម្មនៅក្នុងឃុំ ក្នុងលក្ខណៈជាប្រាក់កំរៃថេរប្រចាំឆ្នាំដែលផ្សារភ្ជាប់នឹង ១) ប្រភេទដីប្រើប្រាស់ (កសិកម្ម ការស្នាក់នៅ ពាណិជ្ជកម្ម) ២) ចំណាត់ថ្នាក់តាមទំហំដីប្រើប្រាស់, និងអាចថែមនូវ ៣) លក្ខណៈសំគាល់មួយចំនួនតូចនៃការប្រើប្រាស់ដី (ដីអភិវឌ្ឍន៍ ឬមិនទាន់អភិវឌ្ឍន៍, ទំហំនិងគុណភាពរចនាសម្ព័ន្ធ...) ។ ពិតហើយ នៅមានការងារច្រើនត្រូវធ្វើដើម្បីកសាងប្រព័ន្ធធ្វើចំណាត់ថ្នាក់សមស្របមួយ និងបែងចែកបន្ទុកចំណាយឱ្យបានសមស្របទៅលើប្រភេទនីមួយៗ ។

តួនាទីឯទៀតដែលឃុំអាចទទួលអនុវត្ត: គឺអាចមាន:

- កត់ត្រា និងធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពបញ្ជីដីឃុំយ៉ាងទៀងទាត់ ដោយមានការជួយឧបត្ថម្ភពីគំរោងគ្រប់គ្រង និងរដ្ឋបាលដីធ្លី និងបញ្ជីដីធ្លីបច្ចុប្បន្ន
- ធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ដីឡូតិ៍សំរាប់ការប្រមូលពន្ធ ដោយផ្អែកលើបទប្បញ្ញត្តិរបស់ក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ និងបញ្ជីនៃការចុះបញ្ជីរបស់ឃុំ ។
- ធ្វើការកំណត់ និងប្រមូលប្រាក់បង់ផ្សេងៗឱ្យបានសមស្របពីអ្នកបង់នីមួយៗដែលមានកាតព្វកិច្ច
- រៀបចំកំណត់ត្រា និងធ្វើរបាយការណ៍ប្រមូលកំរៃ សំរាប់ឱ្យសាធារណជនសើរើពិនិត្យ និងសំរាប់ការធ្វើសវនកម្ម
- ផ្ញើចំណូលនៅរតនាគារខេត្ត ឬនៅក្នុងគណនីឃុំនៅធនាគារ
- ពង្រឹងការប្រមូលពន្ធ ។

ជំហានបន្ទាប់

នៅក្នុងសិក្ខាសាលាជាតិកាលពីខែកក្កដា មានការគាំទ្រយ៉ាងទូលំទូលាយដល់ការអនុវត្តន៍សាកល្បងនូវការចែករំលែកជំរើសចំណូលខេត្តមួយចំនួន និងការពិចារណាពីបែបបទដែល ឃុំអាចដាក់អនុវត្តការយកកំរៃលើអ្នកប្រើប្រាស់ ។ ពន្ធលើសេវាអាចទទួលយកបាន ប៉ុន្តែយោងតាមភាពរសើបនៃពន្ធដីនៅកម្ពុជា ការពិភាក្សាបានបង្ហាញច្បាស់ថា ត្រូវមានការស្រាវជ្រាវថែមទៀត មុននឹងគិតគូរយកជំរើសនេះមកអនុវត្តសាកល្បង ។ មតិផ្សេងទៀតស្តីពីការចែករំលែកចំណូលទៅឱ្យឃុំ ដូចជាពន្ធលើដីមិនបានប្រើប្រាស់ជាដើម ក៏មានលើកឡើងដែរ ។

ក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ ចង់អនុវត្តសាកល្បងចំណូលពីប្រភពផ្ទាល់របស់ឃុំយ៉ាងឆាប់តាមអាចធ្វើបាន ប៉ុន្តែត្រូវពិភាក្សា និងធ្វើការងារជាច្រើនទៀតទាក់ទិននឹងគំនិតផ្សេងៗដែលបានលើកឡើងសំដៅចែករំលែក និង/ឬបែងចែកជំរើសចំណូលមួយចំនួនរបស់ខេត្តទៅឱ្យឃុំ ។ បញ្ហាចំបងៗត្រូវយកមកពិភាក្សា គឺជាប់ទាក់ទងនឹងរបៀបរៀបចំខាងរដ្ឋបាលសំរាប់ចំណូលប្រភព

តទៅទំព័រទី ១៤

និន្នាការរយៈពេលខ្លី ឬការផ្លាស់ប្តូររយៈពេលវែង? ឥណទានស្ថាប័ននៅជនបទកម្ពុជា

គេសង្កេតឃើញថា មានប្រជាជនកាន់តែច្រើនទៅខ្ចីប្រាក់ពីប្រភពស្ថាប័ន ។ ក្នុងអត្ថបទនេះ លោក Brett Ballard ពិនិត្យពីការប្រែប្រួលក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធទីផ្សារឥណទានជនបទ ដូចជា ប្រភព ការប្រើប្រាស់ និងទំហំកំចី ។

សេចក្តីផ្តើម

ការសិក្សារបស់ វិបសអ ថ្មីៗចំនួនពីរបង្ហាញថា ប្រជាជនដែលប្រកបរបរកសិកម្ម និងពាណិជ្ជកម្ម បន្តពឹងផ្អែកជាបឋមទៅលើធនធានផ្ទាល់ខ្លួន សំរាប់ការចំណាយ និងវិនិយោគ បន្ទាប់មកគឺការខ្ចីបុលពីគ្រួសារ និងញាតិមិត្ត និងពីប្រភពស្ថាប័ន (Ballard and So, 2004 and Kang, forthcoming) ។ របៀបរបបប្រើ ឥណទានក្រៅផ្លូវការមកពីប្រភពគួរទុកចិត្ត និងទុនប្រភពផ្ទាល់ខ្លួនអាចផ្តល់ទុនបានគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ធ្វើហិរញ្ញប្បទានដល់សកម្មភាពខ្នាតតូចៗ ប៉ុន្តែជាញឹកញយគេត្រូវការទុនច្រើនៗដើម្បីកែលំអផលិតភាពកសិកម្ម និងពង្រីកពាណិជ្ជកម្ម ។ ទោះបីកំណើនសេដ្ឋកិច្ចក្នុងកំរិតណាមួយ អាចកើតមានឡើង ដោយពុំចាំបាច់មានប្រព័ន្ធធនាគារដែលអភិវឌ្ឍល្អក្តី (Kang, forthcoming) ប៉ុន្តែសមាហរណកម្មកំរិតទាបរវាងឥណទានស្ថាប័ន និងអ្នកវិនិយោគ ជាឧបសគ្គមួយដល់ការរីកចំរើនប្រកបដោយសមធម៌ក្នុងរយៈពេលវែង និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។

ប៉ុន្តែមានអាំងឌីកាទ័រមួយចំនួនបង្ហាញថា សព្វថ្ងៃកាន់តែមានអ្នកខ្ចីច្រើនឡើងដែលទទួលបានឥណទានពីប្រភពស្ថាប័ន ។ រឿងនេះអាចជាសញ្ញាសំខាន់មួយឈានទៅរកការអភិវឌ្ឍន៍ទីផ្សារឥណទានស្ថាប័ននៅជនបទកម្ពុជា ទោះជាវិសាលភាព និងទំហំនៃនិន្នាការនេះនៅមិនទាន់ច្បាស់លាស់ក្តី ។ អន្តរកាលបែបនេះ អាចចោទសំនួរសំខាន់ៗលើការធ្វើកម្មវិធី និងគោលនយោបាយដល់អ្នកធ្វើផែនការរដ្ឋាភិបាល និងអ្នកផ្តល់ជំនួយស្តីពីវិសាលភាព និងល្បឿនដែលគួរលើកទឹកចិត្តកសិករឱ្យខ្ចីឥណទានតាមវិស័យផ្លូវការ ។ សំនួរមួយទៀតជាប់ទាក់ទងនឹងលក្ខខណ្ឌដែលអាចសំរេចគោលដៅទាំងនេះ ដោយមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់បំផុត ។

អត្ថបទនេះ ពិនិត្យពីការប្រែប្រួលក្នុងរបបទីផ្សារឥណទានជនបទ ដូចជាប្រភពការប្រើប្រាស់ និងទំហំនៃកំចី ។ អត្ថបទបានកត់សំគាល់ថាក្រុមសញ្ជ័យ និងឥណទានខ្នាតតូចរបស់ NGO និងស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ (MFIs) ព្រមទាំង ធនាគារពាណិជ្ជ និងធនាគារឯកទេសផង សុទ្ធតែមានតួនាទីសំខាន់ក្នុងការ ដោះស្រាយតំរូវការឥណទានរបស់អ្នកវិនិយោគនៅជនបទ ។ ប៉ុន្តែត្រូវប្រឹង ប្រែងថែមទៀត ដើម្បីឱ្យមានឥណទានថោកៗ ដែលប្រជាជនកាន់តែច្រើន នៅជនបទអាចប្រើប្រាស់បាន ទើបអាចសំរេចបាននូវគោលនយោបាយ សង្គមកិច្ច និងសេដ្ឋកិច្ចជួយទ្រទ្រង់ដល់អ្នកក្រ ។

ប្រភពឥណទាននៅកម្ពុជា

ប្រភពឥណទានស្ថាប័ន និងក្រៅផ្លូវការនានា មានលំនាំដូចបង្ហាញក្នុងក្រាហ្វិក ១ ។ អ្នកស្រាវជ្រាវបានរកឃើញប្រភពជាច្រើនក្នុងវិស័យក្រៅផ្លូវការ (Murshid, 1998) ដូចជា គ្រួសារ និងញាតិមិត្ត, អ្នករកស៊ីចងការប្រាក់ និងពាណិជ្ជករ/ឈ្មួញ ។ បែបបទឥណទានជាមួយគ្រួសារ និងញាតិមិត្ត មានលក្ខណៈសំគាល់ជាអត្រាការប្រាក់ទាប ឬគ្មានសោះ, មានដាក់វត្ថុធានាតិចតួច ឬគ្មានដាក់ និងលក្ខខណ្ឌទន់ភ្លន់លើការប្រើប្រាស់និងបង្វិលសង ។ អ្នករកស៊ីចងការប្រាក់ អាចផ្តល់លក្ខខណ្ឌទន់ភ្លន់ខ្លះៗក្នុងការបង្វិលសង និងការប្រើប្រាស់ ប៉ុន្តែគេតែងយកការប្រាក់ខ្ពស់ក្នុងលំដាប់ពី ១០-២០%/ខែ និងអាចតំរូវឱ្យមានវត្ថុធានា ។ ពាណិជ្ជករ ឬឈ្មួញ ផ្តល់កំចីជាសាច់ប្រាក់ ឬជាវត្ថុ ក្នុងចំនួនផ្សេងៗសំរាប់ការប្រើប្រាស់ដ៏ជាក់លាក់ ហើយលក្ខខណ្ឌបង្វិលសងក៏ប្រែប្រួលខុសគ្នាច្រើនដែរ ។

បច្ចុប្បន្ន វិស័យស្ថាប័នរួមមាន ៩ ស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ និង ៤ ធនាគារឯកទេស ក្នុងនេះមានទាំងធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ (RDB) របស់រដ្ឋ និងធនាគារពាណិជ្ជជាច្រើន ដូចជា អេស៊ីលីដា ជាដើម ។ ស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុកើតចេញពីសមាគមឥណទានតូចៗឧបត្ថម្ភដោយ NGO ហើយជារឿយៗបានរក្សាទុកសារធាតុខ្លះៗនៃរចនាសម្ព័ន្ធដើម (ឧ. ក្រុមតូចៗ) និងកម្មវត្ថុដើមរបស់ខ្លួន (ឧ. កំចីតូចៗសំរាប់អ្នកក្រ) ។ ស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុទទួលអាជ្ញាប័ណ្ណពីធនាគារជាតិនៃកម្ពុជា (NBC) ហេតុនេះពួកគេមានសិទ្ធិខ្ចីទុនពី RDB ។ តាមធម្មតា ស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ និងធនាគារនានា តំរូវឱ្យមានវត្ថុធានាក្នុងទំរង់ណាមួយ ហើយយកការប្រាក់ពី ៣-៥%/ខែ ។ ពួកគេអាចឱ្យខ្ចីសំរាប់តែគោលដៅដ៏ជាក់លាក់ ហើយមួយចំនួនបានកំណត់ទំហំកំចីអប្បបរមា ។ ថ្វីបើអត្រាការប្រាក់របស់ស្ថាប័នទាំងនេះវាទាបជាងខាងវិស័យក្រៅផ្លូវការភាគច្រើនក្តី (ដូចជា អ្នករកស៊ីចងការប្រាក់) ប៉ុន្តែ វានៅតែខ្ពស់ហួសពេកសំរាប់គ្រួសារមានចំណូលទាបជាច្រើន ជាពិសេសបើសិនត្រូវមានវត្ថុធានា និងបន្ទុកចំណាយលើការងារនេះ (ឧ. ចំនួនពេលធ្វើដំណើរការងារក្រដាសស្នាម) (Kang, 2002) ។

ក្នុងវិស័យផ្លូវការ ក៏មានប្រហែល ៩0 NGOs ផងដែរ ក្នុងនេះ ១៨ អង្គការបានចុះបញ្ជីនៅ NBC ។ Beresford *et al.*, (2004) បានធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ប្រភពឥណទានទាំងនេះថាជា "ពាក់កណ្តាលផ្លូវការ" ជាមួយគ្នានឹងស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុនានា, រីឯ Urashima (2002)) បានដកស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុចេញពីនិយមន័យស្ថាប័នពាក់កណ្តាលផ្លូវការរបស់គាត់ ។ ទោះបីមានចំណាត់ថ្នាក់ពិតប្រាកដជាស្ថាប័នឥណទានអ្វីក្តី ជាទូទៅក្រុមទាំងនេះទទួលការណែនាំ ការបណ្តុះបណ្តាល និងជំនួយទុនក្នុងលំនាំផ្សេងៗពី NGOs ឬអ្នកផ្តល់ជំនួយផ្សេងៗទៀត ដោយត្រូវផ្សារភ្ជាប់នឹងគំរោងអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍ផ្សេងទៀតជារឿយៗ ។ ពួកគេតែងផ្តល់កំចីខ្នាតតូចមានលក្ខខណ្ឌទន់ភ្លន់ (ឧ. អត្រាការប្រាក់ ១-៣%, វត្ថុធានាមានតិចតួចបំផុត ឬគ្មាន) ដែលអនុញ្ញាតឱ្យប្រជាជន អាចទទួលបានឥណទានសំរាប់បំរើគោលដៅផ្សេងៗ តាមបែបបទដែលអាចរ៉ាប់រងបានជាលក្ខណៈសេដ្ឋកិច្ច និងតាមទំរង់ដែលធ្លាប់ឃើញ ធ្លាប់ស្គាល់នៅក្នុងសង្គម ។ តាមមធ្យោបាយនេះ កម្មវិធីនានាបានបំពេញ "មុខងារជាស្ពាន" ដ៏សំខាន់ ដោយផ្តល់ឱ្យប្រជាជនជនបទនូវបទពិសោធន៍ធ្វើបែបបទខ្ចីឥណទានដែលមានរចនាសម្ព័ន្ធជាក់លាក់ ។

ក្រាហ្វិក ១: របាយប្រភពឥណទាននានានៅកម្ពុជា

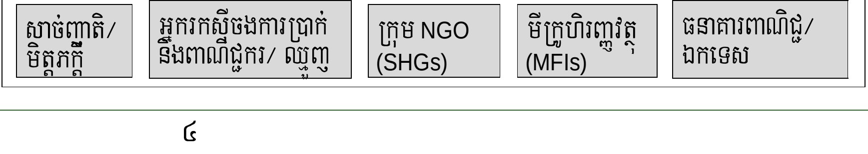

---

* Brett Ballard គឺជាទីប្រឹក្សាបច្ចេកទេសផ្នែកកសិកម្ម និងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទនៅ វិបសអ ។

ប្រភពកំចី

តារាង១ ខាងក្រោមបង្ហាញថា មានការប្រែប្រួលគួរកត់សំគាល់ក្នុងរបាយ បន្ដហូរហៀនៃប្រភពទុននេះ បានកើតមានឡើងតាំងពីឆ្នាំ១៩៩៦ ។ អង្កេត សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច SESC 1996 (NIS, 1997) បានរកឃើញថា ៨១៣.១៤៨គ្រួសារនៅតាមជនបទ (ប្រហែល ៤៦%) ទទួលបានកំចីនៅឆ្នាំ១៩៩៤-៩៥, ដោយមាន ៨៨% នៃកំចីទទួលបានពីវិស័យក្រៅផ្លូវការ ។ អង្កេតជីវភាពប្រជាជនជនបទ (RLS) ឆ្នាំ២០០១ របស់ វបសអ បានរកឃើញថា គ្រួសារ ៥០-៥២% ទទួលបានកំចីជាសាច់ប្រាក់ក្នុងរដូវវស្សា និងរដូវប្រាំងមុន ដោយមានការប្រែប្រួលខ្លះទៅតាមរដូវ ។ កំចី ៧៧,៦% ទទួលបានពីវិស័យក្រៅផ្លូវការ ។ អង្កេត វបសអ ស្ដីពីការផ្ដល់កម្មសិទ្ធិដីធ្លី (LTS) លើ ១.២៣២គ្រួសារជនបទ នៅដើមឆ្នាំ២០០៤ បានរកឃើញថា គ្រួសារ ៥២,៧% ទទួលបានកំចីជាសាច់ប្រាក់ក្នុងរយៈ ៦ខែមុនពេលធ្វើការសិក្សាដោយប្រហែល ៦២,១%នៃកំចី ទទួលបានពីវិស័យក្រៅផ្លូវការ ។ ការថយចុះភាគរយនៃការខ្ចីពីវិស័យក្រៅផ្លូវការ គឺវាស៊ីគ្នានឹងកំណើននៃការខ្ចីពីប្រភពពាក់កណ្ដាលផ្លូវការ និងស្ថាប័នផ្លូវការពីឆ្នាំ១៩៩៦ (១១%) ដល់ ២០០៤ (៣៧,៩%) ។

តារាង ១. ប្រភពឥណទាន (ភាគរយនៃកំចី)

អ្នកឱ្យខ្ចី	SESC – 1996	ជីវភាពជនបទឆ្នាំ២០០១	LTS 2004
សាច់ញាតិ	51	44.5	46.5
មិត្តភក្ដិ	15		
អ្នករកស៊ីចងការប្រាក់	15	33.1	15.6
ឈ្មួញ	7		
NGOs	10	8.6	9.4
MFIs			22.9
ACLEDA		7.1	5.6
ផ្សេងៗ	1	6.6	
ធនាគារ	1		

អង្កេតទាំងពីររបស់ វបអស បានរកឃើញ ភាគរយប្រហាក់ប្រហែលគ្នានៃគ្រួសារទទួលបានកំចីជាសាច់ប្រាក់ (៥០% និង ៥២.៧%) ហើយភាគរយនេះវាខ្ពស់ជាងតួលេខនៃអង្កេត SES ឆ្នាំ១៩៩៦ ។ ប៉ុន្ដែអង្កេតទាំង២ ខុសប្លែកគ្នាក្នុងចំនួន (frequency) នៃកំចីពីប្រភពស្ថាប័នដែលកើនពី ១៥,៧%ក្នុងអង្កេត RLS ឆ្នាំ២០០១ ដល់ ៣៧,៩%ក្នុង LTS ២០០៤ ។ តួលេខនេះហាក់បញ្ជាក់ថា ប្រជាជនទៅខ្ចីប្រាក់មិនសូវញឹកញាប់ដូចមុនពីអ្នករកស៊ីចងការប្រាក់ និងប្រហែលពីឈ្មួញផងដែរ) និងខ្ចីច្រើនជាងមុនពីក្រុម NGOs និង MFIs ។ ប្រជាជនហាក់ដូចជាចូលចិត្តខ្ចីពីក្រុម NGO និង MFIs ជាងពីអ្នករកស៊ីចងការប្រាក់ គឺអាចមកពីការប្រាក់មានកំរិតទាបជាង សេវាកម្ម និងផលិតផលមានកាន់តែច្រើន ហើយបណ្ដាញអង្គការក៏បានទៅដល់កំរិតមូលដ្ឋាន ។

ក្នុងកាលៈទេសៈខ្លះៗ កត្ដាទាំងនេះក៏អាចពន្យល់បានគ្រប់គ្រាន់ថា ហេតុអ្វីបានជាប្រជាជនខ្ចីតិចតួចជាងមុនពីឈ្មួញ[1] ។ ប៉ុន្ដែ ការផ្លាស់ប្ដូរដូច្នោះអាចតំណាងឱ្យការប្រែប្រួលមួយរយៈខ្លីក្នុងវដ្ដទីផ្សារ ឬអាចជាប់ទាក់ទងនឹងទីតាំង និងប្រភេទនៃផលិតផលដែលធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ។ ឧទាហរណ៍ អ្នកនេសាទ និងអ្នកដងជ័រទឹក ដែលមានជំរើសតិចតួចនូវឥណទានដែលអាចប្រើកើត គឺចូលចិត្តឥណទានជាសាច់ប្រាក់ ឬជាវត្ថុពីឈ្មួញដោយសារវាងាយជាង និងអស់សោហ៊ុយតិចក្នុងពេលសុំខ្ចី ។ របៀបរបបបែបនេះ អាចជួយធានាផងដែរដល់ការរកបានទីផ្សារសំរាប់ផលិតផលរបស់ពួកគេ (Prom and McKenney, 2003) ។ ប៉ុន្ដែ កសិករអាចចូលចិត្តឥណទានជាសាច់ប្រាក់ពីប្រភពស្ថាប័ន ដើម្បីទិញធាតុចូលបំរើផលិតកម្ម ជាជាងខ្ចីបុលធាតុចូលឬឥណទានពីពាណិជ្ជករ ឬឈ្មួញក្នុងអត្រាការប្រាក់ដ៏ខ្ពស់ ។

ប្រជាជនក្នុងគ្រប់កំរិតប្រាក់ចំណូល និង/ឬទំហំដីកាន់កាប់ មានខ្ចីពីច្រើនប្រភព ផ្អែកទៅតាមតំរូវការ និងកាលៈទេសៈ (ដូចជា ភាពបន្ទាន់, រដូវកាល) ។ ជាលទ្ធផល ការសំរេចចិត្តពីប្រភព និងការប្រើប្រាស់កំចី គឺជាបញ្ហាយុទ្ធសាស្ដ្រ (ដូចជា ការវិនិយោគ) និងយុទ្ធវិធី (ដូចជា តំរូវការប្រាក់ក្នុងគ្រួសារ) ។ ឧទាហរណ៍ ថ្វីបើប្រជាជនមួយចំនួនចូលចិត្តខ្ចីពី NGO ឬ MFIs, ភាពបន្ទាន់នៃការព្យាបាល ឬការមិនអាចរករបស់ដាក់ធានាបានដើម្បីខ្ចីធាតុចូលកសិកម្ម អាចបង្ខំឱ្យពួកគេបន្ដខ្ចីពីអ្នករកស៊ីចងការប្រាក់ ឬឈ្មួញ ។ ទីផ្សារហិរញ្ញវត្ថុជនបទ នៅកាត់ផ្ដាច់ជាចំណែកៗច្រើននៅឡើយ ដូច្នេះហើយ ការផ្លាស់ប្ដូរក្នុងរយៈពេលវែងពីប្រភពក្រៅផ្លូវការ ទៅកាន់ប្រភពផ្លូវការ អាចវិវត្ដទៅមុខដោយពុំមានក្នុងល្បឿនថេររហូតទេ (linear progression) ។

និន្នាការបានអង្កេតឃើញស្ដីពី កំណើនការខ្ចីពីប្រភពស្ថាប័ន អាចជាប់ទាក់ទងច្បាស់លាស់ជាងទៅនឹង កំណើនការផ្គត់ផ្គង់ឥណទានមានតំលៃទាបជាង និងចំនួនផលិតផល និងសេវាបំរើអតិថិជន ។ ឧទាហរណ៍ កំណើនរបស់អេស៊ីលីដាពី ១៤សាខា នៅក្នុង ៣៤ស្រុកនាឆ្នាំ២០០០ ដល់ ១៩សាខានៅក្នុង ៨២ស្រុក បានដើរស្របគ្នាជាមួយកំណើនចំនួនកំចីពី ១០២.៤៧៣កំចីនៅឆ្នាំ២០០០ ដល់ ១៥៩.៥១០កំចីនៅឆ្នាំ២០០៣ ឬកំណើន ៥៥,៦% ។ នៅក្នុងរយៈពេលដូចគ្នា ទំហំកំចីជាមធ្យមកើនពី ២៩៩ដុល្លារ ទៅដល់ ៤៦៦ដុល្លារ ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ក៏មានសញ្ញាមួយចំនួនបង្ហាញពីការរីកធំធាត់ក្នុងចំណោម MFIs ដែរ ។ ចំពោះ ៧ MFIs (ក្នុងចំណោម ៩ MFIs) ទិន្នន័យ NBC បានបង្ហាញពីចំនួនអ្នកខ្ចីសរុប ១៥១.១០២នាក់ នៅចុងឆ្នាំ២០០២ និង ១៨៤.៣៤៨នាក់ នៅខែមិថុនា ២០០៤ ឬកំណើន ២២,០% ។

សំរាប់ក្រុម NGOs វិញ គឺមានភស្ដុតាងបង្ហាញថា ការរីកធំធាត់មួយកំរិតបានកើតមានឡើងនៅក្នុងតំបន់មួយចំនួន ។ ឧទាហរណ៍ អង្គការបាដិករាយការណ៍ពី ១.៣៦៣កំចីឱ្យដល់សមាជិក ក្នុង ២២ក្រុម នៅខេត្តកំពង់ស្ពឺ ឆ្នាំ១៩៩៧ (Rao and Swift, 1998) ។ តាំងពីពេលនោះមក មានផ្ដល់ថែមទៀត ៤.៤២៩កំចីឱ្យដល់សមាជិក ក្នុង ៤៤៥ក្រុមជួយខ្លួនដោយខ្លួនឯងថ្មីៗ (SHGs) ក្នុង ៥ខេត្ត (Padek, forthcoming) ។ ប៉ុន្ដែ Beresford *et al.* (2004) ក៏បានសង្កេតឃើញដែរថា ក្រុម NGO មួយចំនួន គឺត្រឹម "រស់បានដោយត្រដ" ហើយអាចជិតដួលរលំហើយ ។ រឿងនេះបញ្ជាក់ថា អ្នកផ្ដល់ជំនួយត្រូវបំពេញបន្ថែមលើជំនួយហិរញ្ញវត្ថុរបស់ខ្លួននូវ ជំនួយបច្ចេកទេសថែមទៀត ដើម្បីជួយសមាគមឥណទានពាក់កណ្ដាលផ្លូវការ និង MFIs ឱ្យកែលំអររបៀបរបបគ្រប់គ្រង ។

មតិចុងក្រោយដ៏សំខាន់មួយ ជាប់ទាក់ទិននឹងផលប៉ះពាល់ដែលស្ថាប័នផ្លូវការ និងពាក់កណ្ដាលផ្លូវការ អាចបង្កលើអត្រាការប្រាក់ក្នុងវិស័យក្រៅផ្លូវការ នៅពេលស្ថាប័នពង្រីកប្រតិបត្ដិការរបស់ខ្លួននៅតំបន់ជនបទ ។ ការរាយរាប់ពីភស្ដុតាងមួយចំនួនបានផ្ដល់គំនិតថា អ្នករកស៊ីចងការប្រាក់ខ្លះបានបញ្ចុះអត្រាការប្រាក់ ដើម្បីប្រកួតប្រជែងនឹងស្ថាប័នផ្ដល់កំចី ។ ប៉ុន្ដែ របាយ និងផលប៉ះពាល់ចំពោះគ្រួសារជនបទនៃអត្ថប្រយោជន៍បានពីអត្រាការប្រាក់ក្រៅផ្លូវការទាបជាងមុន ដែលកើតចេញពីការប្រកួតប្រជែងបែប

នេះ គឺមិនទាន់ច្បាស់លាស់ទេ ។ ឧទាហរណ៍ Murshid (1998) and Sophal and Acharya (2002) បានកត់សំគាល់ឃើញថា គ្រួសារក្រីក្រតែងតែត្រូវបង់អត្រាការប្រាក់ខ្ពស់ជាងគ្រួសារអ្នកមាន ។ តើមានការកាត់បន្ថយអត្រាការប្រាក់ជាក់ស្តែងប៉ុន្មាន ហើយតើការកាត់បន្ថយនោះ បានធ្លាក់ទៅដល់គ្រួសារក្រីក្រប៉ុណ្ណាដែរ? ការស្រាវជ្រាវថែមទៀតទៅលើសំណួរទាំងនេះ ត្រូវមានយ៉ាងច្បាស់ ។

ការប្រើប្រាស់កំចី

ដើម្បីវាយតំលៃពីរបាយការណ៍ប្រើប្រាស់កំចី គេត្រូវចងចាំថា ប្រជាជនជួនកាលផ្តល់មូលហេតុមួយដើម្បីខ្ចីប្រាក់ តែក្រោយមកបានប្រើប្រាស់ប្រាក់ក្នុងគោលដៅផ្សេងទៅវិញ ។ ភាពខុសប្លែកគ្នារវាងកំចីសំរាប់ផលិតកម្ម និងកំចីសំរាប់ប្រើប្រាស់ ជួនកាលក៏ស្រពិចស្រពិលដែរ ដូចជាក្នុងករណីកំចីសំរាប់ការដឹកជញ្ជូន ។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី ការញែកចេញពីគ្នានៅតែមានប្រយោជន៍គួរសមសំរាប់រកមើលលំនាំទូទៅក្នុងការប្រើប្រាស់កំចី ។

ទិន្នន័យ LTS បង្ហាញថា កំចីសំរាប់វិនិយោគផលិតកម្ម មាន ៣៧,១% នៃសកម្មភាពឥណទានដែលបានរាយការណ៍ទាំងអស់ រួមទាំងការធ្វើស្រូវ និងដំណាំផ្សេងទៀត(១៦,២%) សកម្មភាពជាប់ទាក់ទិននឹងពាណិជ្ជកម្មតូចតាច (១១,៦%) និងការចិញ្ចឹមសត្វ(៩,៣%) ។ ចំណាយប្រើប្រាស់មានជិតដល់ ៤0% នៃសកម្មភាពឥណទានទាំងអស់ រួមទាំង "ការខ្ចីមានធុរៈបន្ទាន់" សំរាប់ការថែទាំសុខភាព (២0,៩%) និងកង្វះស្បៀងអាហារ (១៦,៨%) ។ ការធ្វើផ្ទះមាន ៦,៥% នៃកំចី ហើយសកម្មភាពផ្សេងទៀត (ដូចជា ពិធីបុណ្យ ការដឹកជញ្ជូន) មាន ១៨,៧% ។

តួលេខខាងលើផ្ទុយគ្នាពីការសិក្សា EMT (Benkirane, 2003) ដែលរកឃើញថា ៦៤% នៃកំចី គឺសំរាប់បំរើផលិតកម្ម ក្នុងនេះមានការដាំដុះ ២៨%, ការចិញ្ចឹមសត្វ ២៧,៦% និង "វិនិយោគ" ៨,៤% ដែលប្រហែលជារួមបញ្ចូលទាំងពាណិជ្ជកម្មខ្នាតតូចផង ។ កំចីប្រហែល ២0% គឺសំរាប់ការប្រើប្រាស់ ប៉ុន្តែការសិក្សាមិនបានបំបែកមុខចំណាយលំអិតថែមទៀតទេ ។ កំចីនៅសល់ ១៥,៩% គឺសំរាប់មូលហេតុផ្សេងទៀត ។ របាយនៃកំចីសំរាប់ការប្រើប្រាស់ និងផលិតកម្ម មានលំនាំប្រហែលគ្នានឹងរបាយដែលរកឃើញនៅក្នុង Padek SHGs តាំងពីឆ្នាំ២000 (Padek, forthcoming) ។

ភាពខុសប្លែកគ្នារវាងរបាយកំចីសំរាប់ផលិតកម្ម និងការប្រើប្រាស់នៅក្នុង LTS, និង របាយក្នុង EMT និង Padek SHGs, អាចពន្យល់បានមួយចំណែកទៅតាមតួនាទីដែលក្រុមនានាបានបំពេញក្នុងការវាយតំលៃពីការប្រើប្រាស់កំចីរបស់សមាជិកទាំងឡាយ ។ ថ្វីបើមានលក្ខខណ្ឌទន់ភ្លន់ខ្លះដែលអនុញ្ញាតឱ្យយកកំចីមកបំរើការប្រើប្រាស់ ប៉ុន្តែក្រុមទាំងនេះច្រើនតែសង្កត់ធ្ងន់លើសកម្មភាពរកប្រាក់ចំណូល ។ NGOs មួយចំនួន រួមទាំង Padek ផងក៏មានផ្តល់ផងដែរនូវសេវាផ្សព្វផ្សាយបច្ចេកទេស (ដូចជា ការគ្រប់គ្រងពាណិជ្ជកម្មខ្នាតតូច ការដាំដុះ និងសុខភាពសត្វចិញ្ចឹម) ដែលជួយទ្រទ្រង់ដល់កំចីសំរាប់បំរើផលិតកម្ម ។ ចំណាប់អារម្មណ៍នេះក៏ត្រឹមត្រូវដូចគ្នាសំរាប់ NGOs និង PRASAC នៅក្នុង LTS ដែលមានកំចីសំរាប់ផលិតកម្ម ៦៥,៩% និង ៦៤,0 រៀងគ្នា ។ ប៉ុន្តែ ក្នុងកំចី MFI មានតែ ៤២,៣% ប៉ុណ្ណោះដែលសំរាប់ផលិតកម្ម ។ ភាគរយខ្ពស់ជាង (៤0%) នៃកំចី MFI សំរាប់ចំណាយលើស្បៀងអាហារ និងសុខភាព អាចទាក់ទិននឹងបំរែបំរួលតាមរដូវកាល និងទីតាំង (សូមអានខាងក្រោម) ។

រឿងប្រើប្រាស់កំចី វាចោទបញ្ហាជាពិសេសនៅពេលដែលប្រជាជនខ្ចីប្រាក់សំរាប់ចំណាយលើពិធីផ្សេងៗក្នុងសង្គម (ដូចជា អាពាហ៍ពិពាហ៍) ឬធុរៈបន្ទាន់ (ដូចជា ការថែទាំសុខភាព កង្វះស្បៀង) ហើយក្រោយមកត្រូវលក់ទ្រព្យផលិតកម្ម ដូចជាសត្វចិញ្ចឹម ឬដីធ្លីដើម្បីសងគេវិញ ។ អ្នកស្រាវជ្រាវបានសង្កេតឃើញថា ការខ្ចីដោះធុរៈបន្ទាន់ក្នុងរយៈពេលខ្លី បានដាក់បន្ទុកយ៉ាងធ្ងន់ទៅលើអ្នកក្រីក្រ ហើយអាចច្រានចេញអស់នូវវិនិយោគសំរាប់បំរើផលិតកម្មជាសក្តានុពលនានា (Murshid, 1998, Chan and Acharya, 2002) ។ អ្នកស្រាវជ្រាវក៏បានតភ្ជាប់ចំណាយថែទាំសុខភាព ទៅនឹងការលក់ទ្រព្យសម្បត្តិដែរ (ដូចជា Biddulph, 2004) ។ ដូច្នេះ ការថែទាំសុខភាព និងសន្តិសុខស្បៀង គឺជាវិស័យពីរដែលត្រូវមានការចាប់អារម្មណ៍រួមគ្នា ដើម្បីញ៉ាំងឱ្យគោលនយោបាយសំរាប់ តំរង់ទិសធនធានហិរញ្ញវត្ថុទៅរកការប្រើប្រាស់មានផលិតភាពខ្ពស់បំផុតអាចទទួលបានជោគជ័យ ។

ទំហំកំចី

តារាង២. ទំហំកំចីតាម ប្រភពឥណទាន និងការប្រើប្រាស់ឥណទាន

គោលដៅ	សាច់ញាតិ/មិត្តភក្តិ		អ្នករកស៊ីចងការប្រាក់		NGOs		MFIs		ACLEDA		សរុប **	
	ចំនួន	ទឹកប្រាក់*	ចំនួន	ទឹកប្រាក់	ចំនួន	ទឹកប្រាក់	ចំនួន	ទឹកប្រាក់	ចំនួន	ទឹកប្រាក់	ចំនួន	ទឹកប្រាក់
កសិកម្ម	62	17.7	27	20.5	23	15.4	22	24.8	7	53.6	147	22.5
ពាណិជ្ជកម្ម	29	57.8	15	23.5	14	20.8	26	21.3	16	128.2	105	49.7
ស្បៀងអាហារ	84	12.3	26	20.3	4	30.5	26	11.3	10	27.7	152	15.2
សុខភាព	99	29.7	24	20.6	9	35.9	47	13.2	7	45.0	189	25.6
បសុសត្វ	20	48.1	7	16.1	19	19.8	29	19.8	4	140.0	84	35.5
លំនៅដ្ឋាន	40	68.5	5	44.4	5	40.0	9	48.3	0	0.0	59	60.9
ផ្សេងៗ	87	33.6	37	32.8	11	39.4	23	31.4	7	107.9	169	47.7
សរុប/មធ្យម	421	31.8	141	24.7	85	24.7	182	20.6	51	85.0	905	32.1
សរុបជា %	46.5		15.6		9.4		20.1		5.6			

** ចំនួនជាមធ្យមគិតជាម៉ឺនរៀល ១0.000រៀល = ២,៥0ដុល្លារ.*

*** រួមទាំង ២៥កំចីPRASAC ដែលមិនបានបញ្ចូលក្នុង NGOs ទេ.*

ទិន្នន័យ LTS ក្នុង តារាង២ បង្ហាញថា ទំហំកំចីប្រែប្រួលខុសគ្នាទៅតាម ប្រភព និងការប្រើប្រាស់ ។ ប្រជាជនច្រើនទទួលបានកំចីធំៗពីប្រភពស្ថាប័ន ជាងពីប្រភពក្រៅផ្លូវការ ប៉ុន្តែ គេខ្ចីបានញឹកញាប់ជាងពីវិស័យក្រៅផ្លូវការ ។ កំចីធំៗគឺទទួលបានពីអេស៊ីលីដា ដែលមានទឹកប្រាក់ជាមធ្យម ៨៥ម៉ឺន រៀល ។ ទំហំជាមធ្យមនៃកំចី NGO និង MFI គឺ ២៤,៦៩ និង ២០,៦ម៉ឺន រៀលរៀងៗគ្នា ។ ប៉ុន្តែតួលេខនេះ មិនរាប់បញ្ចូល ២៥កំចីពី PRASAC NGO ទេ ដែលមានទំហំជាមធ្យម ៧៩,៦ម៉ឺនរៀល ។ ក្នុងវិស័យក្រៅផ្លូវការ ទំហំកំចីជាមធ្យមពីសាច់ញាតិ និងមិត្តភក្តិគឺ ៣២,៦ នឹង ១៩,៨ ម៉ឺនរៀល រៀងៗគ្នា ។ ទំហំកំចីជាមធ្យមពីអ្នករកស៊ីចងការប្រាក់ គឺ ២៤,៦៥ម៉ឺនរៀល គឺសឹងតែស្មើគ្នានឹងប្រភព NGOs ដែលមានកំរិត ២៤,៦៩ម៉ឺនរៀល ។ ដូច្នេះ ទិន្នន័យផ្តល់គំនិតថា នៅក្នុងប្រព័ន្ធតម្រូវការដឹកនៃឥណទាននេះ ប្រភពកំចីស្ថិត នៅកំរិតណាៗ គឺមិនមែនជាអាំងឌីកាទ័រដ៏ល្អនៃទំហំកំចីទេ ។

អេស៊ីលីដា មានផ្តល់កំចីធំៗបំផុត (៦៨,៥ម៉ឺនរៀល) នៅក្នុងអង្កេត 2002 RLS, បន្ទាប់មកអ្នករកស៊ីចងការប្រាក់ និងបន្ទាប់មកទៀតគឺសាច់ញាតិ និងមិត្តភក្តិ ។ រឿងនេះខុសពីលំនាំ LTS ដែលក្នុងនោះ កំចីជាមធ្យមបានពីសាច់ញាតិ និងមិត្តភក្តិ គឺធំជាងកំចីពីអ្នករកស៊ីចងការប្រាក់ ។ ទោះបីអង្កេត RLS មិនបានសំដៅជាពិសេសដល់ MFIs ឬ NGOs ក្តី ប៉ុន្តែការប្រែប្រួលនេះអាចឆ្លុះបញ្ចាំងពីការពិតដែលប្រជាជនកំពុងតែប្រើប្រាស់ការផ្គត់ផ្គង់ឥណទានកាន់តែច្រើនពីប្រភពស្ថាប័ន (MFIs និង NGOs) ដើម្បីទទួលបានកំចីមានតំលៃទាប ។ ការសង្កេតនេះបានបញ្ជាក់ទៀតថា ការផ្លាស់ប្តូរពីប្រភពក្រៅផ្លូវការទៅប្រភពស្ថាប័ន គឺមិនសុទ្ធតែមានការរីកលូតលាស់ថេរនោះទេ ។

កំចីធំៗបំផុតក្នុង LTS គឺសំរាប់លំនៅដ្ឋាន (៦០,៩ម៉ឺនរៀល) និងគោលដៅផលិតកម្ម ក្នុងនេះមានសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្ម (៤៩,៧ម៉ឺនរៀល) បន្ទាប់មកការចិញ្ចឹមសត្វ (៣៥,៥ម៉ឺនរៀល) និងការដាំដុះស្រូវ និងដំណាំផ្សេងទៀត (២២,៥ម៉ឺនរៀល) ។ កំចីសំរាប់បំរើការប្រើប្រាស់ជាទូទៅមានទឹកប្រាក់តិចជាង គឺសំរាប់សុខភាព (២៥,៦ម៉ឺនរៀល) និងស្បៀងអាហារ (១៥,២ម៉ឺនរៀល) ។ កំចីធំៗបំផុតសំរាប់ការដាំដុះស្រូវ និងដំណាំផ្សេងទៀត ទទួលបានពីប្រភពស្ថាប័ន ប៉ុន្តែកំចីសំរាប់ការដាំដុះមានញឹកញាប់ជាងពីវិស័យក្រៅផ្លូវការ ។ ប្រជាជនខ្ចីញឹកញាប់ជាងពីសាច់ញាតិ និងមិត្តភក្តិ សំរាប់តំរូវការមានរយៈពេលខ្លី (ដូចជា ស្បៀងអាហារ និងសុខភាព) ប៉ុន្តែទឹកប្រាក់ជាមធ្យមស្ថិតក្នុងចន្លោះ អេស៊ីលីដា និង MFIs ។ ជាទូទៅ ការសង្កេតទាំងនេះ គឺស្របគ្នានឹងអង្កេត RLS ដែលផ្តល់គំនិតថា កំចីពីប្រភពស្ថាប័ន ជាទូទៅគឺធំៗជាង ព្រោះសំរាប់បំរើគោលដៅផលិតកម្ម រីឯកំចីពីប្រភពក្រៅផ្លូវការ ជាទូទៅដោះស្រាយតំរូវការក្នុងរយៈពេលខ្លី ឬតាមរដូវ ។

តារាង ៣. របាយកំចីតាម ឃុំ និង ប្រភព (%)					
ឃុំ	ក្រៅផ្លូវការ	ពាក់កណ្តាលផ្លូវការ	ផ្លូវការ	សរុបកំចី	
				ចំនួន	ចំនួន/គ្រួ
ត្រពាំងសាប	52.7	13.7	33.6	131	1.03
រវាង	69.7	8.3	22.0	109	1.18
ស្រយូវ	58.1	11.8	30.1	93	1.50
ទីពូ	80.5	2.6	16.9	77	.65
សមបូរ	70.2	0	29.8	114	1.16
Srangle	85.7	1.1	13.2	91	1.12

ទំនាក់ទំនងបែបនេះរវាងប្រភព ទំហំ និងការប្រើប្រាស់កំចី មិនមែនត្រឹមត្រូវរាល់លើកនោះទេ ។ ឧទាហរណ៍ ក្នុងអង្កេត LTS ប្រជាជនទទួលបានកំចីធំៗពី សាច់ញាតិ និងមិត្តភក្តិ សំរាប់ធ្វើលំនៅដ្ឋាន (៦៨,៥ ម៉ឺនរៀល) ជាជាងកំចីពី MFIs (៤៨,៣ម៉ឺនរៀល) ។ ក្នុងវិស័យពាណិជ្ជកម្ម កំចីធំៗបំផុត ទទួលបានពីអេស៊ីលីដា និង PRASAC (១២៨,២ និង ៥៩,0ម៉ឺនរៀល រៀងគ្នា) ។ ប៉ុន្តែប្រជាជនទទួលបានកំចីធំៗញឹកញាប់ជាងសំរាប់វិនិយោគក្នុងពាណិជ្ជកម្ម ពីសាច់ញាតិ និងមិត្តភក្តិ (៥៧,៨ម៉ឺនរៀល) ជាជាងពី NGOs និង MFIs (២០,៨ និង ២១,៣ ម៉ឺនរៀលរៀងគ្នា) ។ ការសង្កេតនេះអាចជួយគាំទ្រមួយកំរិតដល់សម្មតិកម្មរបស់ Kang (forthcoming) ដែលថានៅពេលចាប់ផ្តើមរកស៊ីដំបូង ប្រជាជនច្រើនតែខ្ចីទុនពីសាច់ញាតិ និងមិត្តភក្តិដែលទុកចិត្ត, ហើយទទួលបានកំចីធំៗពីប្រភពស្ថាប័ន សំរាប់បំរើដំណើរការ និង/ឬ ការពង្រីកពាណិជ្ជកម្ម ។ បើសិនជាដូច្នេះមែន ភស្តុតាងនៃកំណើនការខ្ចីពីប្រភពស្ថាប័ននៅពេលចាប់ផ្តើមរកស៊ី វាបង្ហាញពីជោគជ័យដ៏សំខាន់មួយក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ទីផ្សារហិរញ្ញវត្ថុជនបទ ។

បំរែបំរួលទីតាំង

RLS បានសំគាល់ឃើញថា ប្រជាជនតែងមានខ្ចីច្រើននៅតាមភូមិដែលសកម្មភាពនានាមានលក្ខណៈពាណិជ្ជកម្មច្រើន ដោយសារទីផ្សារមានកំរិតធ្វើសមាហរណកម្មខ្ពស់ជាង ។ ប្រជាជនក៏មានខ្ចីទឹកប្រាក់ច្រើនៗក្នុងភូមិមួយចំនួន បើធៀបនឹងភូមិឯទៀតដែរ ។ Chan and Acharya (2002) ផ្តល់មតិថា ចំនួន ទំហំ និងការប្រើប្រាស់កំចី អាចទាក់ទិននឹងកំរិតធ្វើទំនើបកម្មកសិកម្ម ឬភាពមមាញឹកនៃសកម្មភាពមិនមែនកសិកម្ម ។

អង្កេត LTS ក៏បានរកឃើញការប្រែប្រួលខុសគ្នាមួយចំនួនក្នុងប្រភព និងការប្រើប្រាស់កំចី រវាងឃុំនានាដែរ ។ ឧទាហរណ៍ ត្រពាំងសាប(តាកែវ) ស្រយូវ(កំពង់ធំ) និងសំបួរ (កំពង់ចាម) គឺជាឃុំមានសេដ្ឋកិច្ចសកម្មជាងគេក្នុងគំរូតាងអង្កេត ដោយសារមានទីតាំងនៅតាមដងផ្លូវជាតិធំៗ និងនៅជិតមជ្ឈមណ្ឌលពាណិជ្ជកម្ម ។ ឃុំទាំង៣ ទទួលបាន ៣ចំណាត់ថ្នាក់ខ្ពស់ជាងគេលើចំនួនកំចី, ៣ចំណាត់ថ្នាក់ខ្ពស់ជាងគេលើអត្រាខ្ចីប្រាក់ (ចំនួនកំចីក្នុងមួយគ្រួសារដែលខ្ចីប្រាក់) និងមានភាគរយខ្ពស់ជាងគេនៃកំចីពីប្រភពផ្លូវការដែលក្នុងនេះមានទាំង MFIs និងអេស៊ីលីដា ផងដែរ ។ ទីពូ (កំពង់ធំ) ជាឃុំដែលធ្វើសមាហរណកម្មចូលទីផ្សារតិចជាងគេ និងមានការធ្វើចំរុះកម្មសេដ្ឋកិច្ចតិចដែរ ដោយសារទីតាំងឃុំ ។ ទីពូ ក៏មានចំនួនកំចីទាបជាងគេ និងមានភាគរយទាបបំផុតនៃកំចីពីប្រភពផ្លូវការដែរ ។

របាយនៃការខ្ចីសំរាប់ផលិតកម្ម និងការប្រើប្រាស់ ក៏ប្រែប្រួលទៅតាមឃុំដែរ ។ ឧទាហរណ៍ នៅ សំបួរ និង ស្រយូវ កំចីផលិតកម្មមាន ៥៦,១% និង ៣៦,៦% រៀងគ្នា ។ ប៉ុន្តែនៅ ទីពូ មានកំចីតែ ១៤,៣% ប៉ុណ្ណោះសំរាប់ផលិតកម្ម ហើយ ៦៣,៦% គឺសំរាប់ការប្រើប្រាស់ ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

អ្នកខ្ចីនៅជនបទ ទំនងជាប្តូរកាន់តែច្រើនទៅរកប្រភពស្ថាប័ន ក្នុង ២-៣ ឆ្នាំខាងមុខនេះ ។ ល្បឿន និងទិសដៅដែលប្រជាជននឹងផ្លាស់ប្តូរក្នុងប្រព័ន្ធតម្រូវការដឹកនៃឥណទាន ទៅកាន់ប្រភពជាក់លាក់ណាមួយ នឹងផ្អែកទៅលើកត្តាផ្សេងៗដូចជា ១) ចំនួនជំរើសឥណទានដែលអាចរកបាន, ២) កំរិតនៃសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច និងសមាហរណកម្មទីផ្សារ, ៣) ទំនោររបស់ប្រជាជន (ឧ. ទំនុកចិត្តលើស្ថាប័ន ផលចំណេញរំពឹងទុក ពតិមាន) និងសមត្ថភាព

(ឧ. កិរិតធនធាន ទ្រព្យសកម្ម មុខរបរ) ក្នុងការខ្ចី ។ ការចែកចាយផលប្រយោជន៍នៃកំណើនលទ្ធភាពទទួលបានឥណទានពីប្រភពស្ថាប័ន ជាពិសេសក្នុងចំណោមគ្រួសារក្រីក្រ ក៏ផ្អែកផងដែរទៅលើកត្តាជាច្រើនទៀត ជាអាទិ៍ សន្តិសុខស្បៀង និងលទ្ធភាពទទួលបានការថែទាំសុខភាពមានតំលៃថោកសមរម្យ ។

កម្មវិធីឥណទានរបស់ NGOs និង MFIs បានឈោងទៅដល់ប្រជាជនកាន់តែច្រើននៅតាមតំបន់ជនបទ ។ ប៉ុន្តែការឈោងដល់ទាំងនេះនៅមានកំរិតតូច ហើយទោះបីលក្ខខណ្ឌមានភាពទន់ភ្លន់ជាទូទៅក្តី ប៉ុន្តែកម្មវិធីមួយចំនួននៅមានចំណាយច្រើនពេកសំរាប់អ្នកក្រនៅជនបទ ។ អ្នកផ្តល់ជំនួយអាចបន្តដើរតួនាទីសំខាន់ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ទីផ្សារឥណទានជនបទ ដោយបង្កើនការគាំទ្រផ្នែកបច្ចេកទេស និងហិរញ្ញវត្ថុរបស់ខ្លួនដល់កម្មវិធីមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ ជាពិសេសនៅតាមតំបន់ដែលមិនទាន់មានជំរើសឥណទានស្ថាប័នផ្សេងទៀត ។ រដ្ឋាភិបាលក៏អាចជួយលើកកំពស់សមាគមឥណទាន ដោយបង្កើតស្ថានភាពស្របច្បាប់ និងបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងៗដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យពួកគេអាចទទួលបានឥណទានពីធនាគារឯកទេស ឬធនាគារពាណិជ្ជ ដោយពុំមានអស់ចំណាយរដ្ឋបាល ដូចក្នុងគំរូ MFI បច្ចុប្បន្ន ។ រឿងនេះនឹងជួយលើកកំពស់ចិរភាព ព្រមទាំងធ្វើឱ្យអ្នកផ្តល់ជំនួយអាចរំដោះធនធាន យកទៅទ្រទ្រង់ដល់កម្មវិធីឥណទានជនបទថ្មីៗទៀត ។

ធនាគារឯកទេស និងធនាគារពាណិជ្ជ គួរបន្តពង្រីកប្រតិបត្តិការរបស់ខ្លួននៅតំបន់ជនបទ និងធ្វើសេរីភាវូបនីយកម្មលើ លក្ខខណ្ឌឥណទានរបស់ខ្លួន (ដូចជា បញ្ចុះអត្រាការប្រាក់ កែប្រែការតំរូវឱ្យដាក់របស់ធានា) ឱ្យបានសមស្រប ដើម្បីឱ្យប្រជាជនជនបទកាន់តែច្រើនអាចទទួលបានកំចី ។ ឧទាហរណ៏ RDB អាចបញ្ចុះអត្រាការប្រាក់លើកំចីផ្តល់ឱ្យ MFIs ហើយតាមនេះ MFIs នឹងអាចបញ្ចុះអត្រាការប្រាក់យកពីអតិថិជននៅជនបទ ។ ស្ថាប័នទាំងនេះ គួរបន្តកិច្ចប្រឹងប្រែងរបស់ខ្លួន ដើម្បីផ្តល់សេវា និងផលិតផលកាន់តែច្រើនទៅឱ្យអតិថិជននៅជនបទ ។ ការប្រកួតប្រជែងកាន់តែច្រើនក្នុងវិស័យឥណទានជនបទ ក៏អាចជំរុញឱ្យមានសេវាកម្ម និងលក្ខខណ្ឌកាន់តែប្រសើរសំរាប់អតិថិជន ។ រដ្ឋាភិបាលក៏មានតួនាទីសំខាន់ត្រូវបំពេញដែរ ដើម្បីធានាថា សេរីភាវូបនីយកម្ម និងការប្រកួតប្រជែង នឹងមិននាំឱ្យមានការឱ្យខ្ចីប្រាក់ដោយគ្មានការទទួលខុសត្រូវអ្វីសោះ ។

ចំពោះការកែលំអលទ្ធភាពទទួលបានឥណទានផ្លូវការ រដ្ឋាភិបាលបានចាត់វិធានការសំខាន់ៗជាច្រើនហើយ តាមការផ្តល់ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីធ្លីដែលអាចប្រើការជារបស់ធានាបាន ។ កិច្ចប្រឹងប្រែងទាំងនេះគួរតែពង្រីក និងពន្លឿនថែមទៀត ជាពិសេសនៅតាមតំបន់ដែលមានស្ថាប័នឥណទានផ្លូវការ និងពាក់កណ្តាលផ្លូវការ ទាំងទីផ្សារដែលកំពុងអភិវឌ្ឍឡើង ។ កិច្ចប្រឹងប្រែងបែបនេះ អាចមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់បំផុតនៅតាមតំបន់ដែលមានសេវាផ្សព្វផ្សាយបច្ចេកទេស (ដូចជាស្តីពីដំណាំ បសុសត្វ) និងសេវាខាងសង្គមកិច្ច (ការថែទាំសុខភាព) មានតំលៃថោកសមរម្យ ។

កំណត់សំគាល់

១. ពាណិជ្ជករអាចមានបូកបញ្ចូលជាមួយអ្នករកស៊ីចងការប្រាក់ និងអ្នកផ្សេងទៀត នៅក្នុងអង្កេត RLS, ប៉ុន្តែពាណិជ្ជករគ្មានឃើញលើកឡើងសោះនៅក្នុងអង្កេត LTS ហើយរឿងនេះប្រហែលមកពីទិន្នន័យ LTS សំដៅដល់កំចីជាសាច់ប្រាក់ ជាជាងកំចីជាវត្ថុ ។

២. ក្នុងចំណោម MFIs ទាំង ៧ មាន ៤ MFIs បានចុះបញ្ជីជា NGOs នៅឆ្នាំ ២០០២ ហើយតាំងពីពេលនោះមក ក៏ក្លាយជា MFIs ដែលមានអាជ្ញាប័ណ្ណ ។

ឯកសារយោង

Ballard, Brett and So Savanarith (2004); “Can Land Titles Help Reduce Rural Poverty in Cambodia?” *Cambodia Development Review*, Vol. 8, No. 3 (Phnom Penh: CDRI) pp. 1-5

Benkirane, Lamya (2003), EMT Client Assessment (Phnom Penh: CRS Cordaid Microfinance Alliance Fund Technical Assistance Component)

Beresford, Melanie, Nguon Sokha, Rathin Roy, Sau Sisovanna and Ceema Namazie (2004), *The Macroeconomics of Poverty Reduction in Cambodia* (Phnom Penh: UNDP)

Biddulph, Robin (2004), *Poverty and Social Impact Assessment of Social Land Concessions in Cambodia: Landlessness Assessment* (Phnom Penh: Oxfam GB)

Chan, Sophal and Sarthi Acharya (2002), *Facing the Challenge of Rural Livelihoods: A Perspective from Nine Villages in Cambodia*, Working Paper No. 25 (Phnom Penh: CDRI)

Kang, Chandararot (2002), “The Development of Micro Finance in Cambodia,” *Cambodia Development Review*, Vol. 6, No. 3 (Phnom Penh: CDRI) pp. 1–4.

Kang, Chandararot (forthcoming), *The Enabling Environment for Micro, Small and Medium Enterprises in Cambodia* (Phnom Penh: CDRI)

Murshid, K.A.S. (1998), Food Security in an Asian Transitional Economy: The Cambodian Experience, Working Paper No. 6 (Phnom Penh: CDRI)

NIS (1997), *Socio-Economic Survey of Cambodia 1996: Summary Results*, 2 vols. Phnom Penh; Ministry of Planning.

Padek (forthcoming) Research paper not yet titled, (Phnom Penh: Padek)

Prom, Tola and Bruce McKenney (2003), *Trading Forest Products in Cambodia: Challenges, Threats, and Opportunities for Resin*, Working Paper No. 28, (Phnom Penh: CDRI)

Rao, Jamarvhan and Peter Swift (1998), *Savings, Solidarity, Self-help: Padek’s Experience in Working with Self-help Groups in Cambodia* (Phnom Penh: Padek)

Urashima, Cheryl (2000), *Learning from Integrated Savings and Credit Programmes in Cambodia:*

ការព្យាយាមស្វែងយល់ពីកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ចនៅកម្ពុជា[១]

លោក ច័ន្ទ សុផល និងលោក អៀ សុផល បានពិភាក្សាពីបែបបទដែលហានិភ័យ និងភាពងាយរងគ្រោះ ត្រូវបានដោះស្រាយតាមរយៈកិច្ចប្រឹងប្រែងការពារខាងសង្គមកិច្ចនៅកម្ពុជា ។*

កិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ចសំដៅជាសំខាន់ ដល់ប្រព័ន្ធសុវត្ថិភាពជាផ្លូវការ និង/ឬក្រៅផ្លូវការ សំរាប់កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងភាពងាយរងគ្រោះ ។ កិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ចអាចរួមបញ្ចូលវិធានការជាច្រើន ដូចជា អន្តរាគមន៍លើទីផ្សារពលកម្ម ការទ្រទ្រង់ប្រាក់ចំណូលតាមមុខសញ្ញា និងការជួយឧត្ថម្ភតាមទំរង់ផ្សេងទៀត ។ វិធានការទាំងនេះជួយដល់បុគ្គល គ្រួសារ និងសហគមន៍ ក្នុងការគ្រប់គ្រងហានិភ័យដែលគំរាមរុញច្រានពួកគេឱ្យធ្លាក់ក្រីក្រតោកយ៉ាកបំផុត ។ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា អ្នកផ្ដល់ជំនួយ និង NGOs, សុទ្ធតែមានកម្មវិធីសំរាប់ ដោះស្រាយកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច ។

កិច្ចប្រឹងប្រែងការពារខាងសង្គមកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាល

រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាមានមាត្រាចែងពីសិទ្ធិរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋាភិបាល ។ មាត្រាមួយចំនួនជាប់ទាក់ទងផ្ទាល់នឹងកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច ។ ឧទាហរណ៍ មាត្រា៣៦ ចែងថា "ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ មានសិទ្ធិជ្រើសរើសមុខរបរសមស្របតាមសមត្ថភាពរបស់ខ្លួនតាមសេចក្ដីត្រូវការរបស់សង្គម... ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទមានសិទ្ធិទទួលការធានារ៉ាប់រងសង្គម និងអត្ថប្រយោជន៍ខាងសង្គមកិច្ចដែលមានចែងក្នុងច្បាប់..." ។ មាត្រា៧២ ចែងថា "សុខភាពរបស់ប្រជារាស្ត្រត្រូវបានធានា... ប្រជារាស្ត្រក្រីក្រ ត្រូវបានទទួលការពិនិត្យរោគដោយឥតបង់ថ្លៃនៅតាមមន្ទីរពេទ្យ គិលានដ្ឋាន និងមន្ទីរសម្ភពសាធារណៈ ..." ។

រដ្ឋធម្មនុញ្ញ បានកំណត់ឱ្យរដ្ឋាភិបាលអនុវត្តវិធានការការពារខាងសង្គមកិច្ចមួយចំនួនឱ្យដល់ប្រជាជន ។ ទោះបីមានឆន្ទៈល្អយ៉ាងណាក្ដី រដ្ឋាភិបាលមិនទាន់បំពេញបានតាមការតំរូវនៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញទេ ហើយបរិមាណ និងគុណភាពនៃមន្ទីរពេទ្យ គិលានដ្ឋាន និងមន្ទីរសម្ភពសាធារណៈ នៅខ្វះខាតយ៉ាងច្រើន ។

រដ្ឋាភិបាលបានបែងចែកថវិការបស់ខ្លួនមួយចំនួនធំគួរកត់សំគាល់សំរាប់អន្តរាគមន៍ខាងសង្គមកិច្ច ដែលស្ថិតក្នុងជំពូក៣១ នៃថវិកា "អន្តរាគមន៍ក្នុងវិស័យសង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌" ។ ប្រាក់បែងចែកសំរាប់ឆ្នាំ២០០៣ មាន ៣១លានដុល្លារ ប៉ុន្តែចំណាយជាក់ស្ដែងឡើងដល់ ៣៨លានដុល្លារ ស្មើនឹង ១០%នៃចំណាយចរន្តសរុប ។ យើងគិតថា ជំពូកនេះជាប់ទាក់ទងខ្លាំងជាងគេដល់កិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច ។ ប៉ុន្តែដូចក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍជាច្រើនទៀតដែរ រដ្ឋាភិបាលបានបង្រួមដែនអន្តរាគមន៍របស់ខ្លួនតែទៅលើវិស័យជាផ្លូវការ ហើយដោយសារកេរ្ដិ៍ដំណែលនៃការអភិវឌ្ឍន៍ដឹកនាំដោយរដ្ឋ រឿងនេះមានន័យថា អ្នកទទួលផលភាគច្រើន គឺជាមន្ត្រីរាជការ និងក្រុមគ្រួសារផ្ទាល់របស់ពួកគេ ។ កម្មវិធីភាគច្រើនដែលសំដៅកាត់បន្ថយភាពងាយរងគ្រោះរបស់ជនក្រីក្រ គឺផ្ដល់ថវិកាដោយជំនួយពីក្រៅប្រទេស ។

នៅឆ្នាំ២០០៣ ក្រសួងសង្គមកិច្ចការងារ បណ្ដុះបណ្ដាលវិជ្ជាជីវៈ និងយុវនីតិសម្បទា (ក្រសួងសង្គមកិច្ច)[២] និងក្រសួងកិច្ចការនារីនិងអតីតយុទ្ធជន (ក្រសួងកិច្ចការនារី) បានទទួល៨លានដុល្លារ និង១៦លានដុល្លាររៀងៗគ្នា ។ ថវិកាភាគច្រើន បានចំណាយលើសោធននិវត្តន៍ ប្រាក់ឧបត្ថម្ភ និងប្រាក់កំរៃ ។ មានធនធានតិចតួចណាស់សំរាប់ចំណាយលើសកម្មភាពជាក់ស្ដែង ដូចជា កម្មវិធីបណ្ដុះបណ្ដាលវិជ្ជាជីវៈជាដើម ។ ក្រសួងឯទៀត ក៏មានប្រាក់វិភាជន៍ ជំពូក៣១នេះដែរ ប៉ុន្តែវាមានទឹកប្រាក់មិនច្រើនទេ និងសំរាប់ដោះស្រាយចំណាយខាងសង្គមកិច្ច និងប្រាក់ឧបត្ថម្ភផ្សេងៗ ។ ឧទាហរណ៍ ព្រះបរមរាជវាំង ទីស្ដីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋសភា និងព្រឹទ្ធសភា មានប្រាក់វិភាជន៍ច្រើនក្នុងជំពូក៣១ ។ ចំណាយរបស់ស្ថាប័នទាំងនេះ អាចមានច្រើនគួរសមក្នុងទ្រង់ទ្រាយជាការផ្ដល់អំណោយ[៣] ដល់ជនក្រីក្រ និងជនរងគ្រោះដោយគ្រោះធម្មជាតិ ។

សោធននិវត្តន៍សំរាប់មន្ត្រីរាជការ

សោធននិវត្តន៍គួរតែពិនិត្យឱ្យបានដិតដល់ ពីព្រោះវាជាទ្រង់ទ្រាយមួយនៃវិធានការការពារខាងសង្គមកិច្ចជាផ្លូវការ ដែលងាយសំគាល់ឃើញជាងគេ ។ មានការបែងចែកការទទួលខុសត្រូវខាងរដ្ឋបាល សំរាប់សោធននិវត្តន៍របស់អតីតយុទ្ធជន (ដែលស្ថិតនៅក្រោមនាយកដ្ឋានសោធននិវត្តន៍អតីតយុទ្ធជននៃក្រសួងកិច្ចការនារី) និងរបស់មន្ត្រីរាជការ (ដែលស្ថិតនៅក្រោមនាយកដ្ឋានសោធននិវត្តន៍ នៃក្រសួងសង្គមកិច្ច) ។

យោងតាមក្រសួងសង្គមកិច្ច មានមន្ត្រីរាជការចូលនិវត្តន៍ប្រមាណ ២២.០០០នាក់ (ក្នុងនេះមានទាំងជនពិការផង) ដែលទទួលបានជាមធ្យម ៧០.០០០រៀល (១៧,៥០ដុល្លារ)/ខែ ប៉ុន្តែមានអ្នកទទួលបានតិចត្រឹមតែ ២៧.០០០រៀល/ខែ ។តួលេខទាំងនេះស្មើនឹងកំរិតមធ្យមត្រឹម ០,៥៨ដុល្លារ/នាក់/ថ្ងៃ និងកំរិតអប្បបរិមា ០,២២ដុល្លារ/នាក់/ថ្ងៃ, ដោយសន្មតថា ទឹកប្រាក់ពេញត្រូវបានបើកផ្ដល់ជាក់ស្ដែង ។ ក្នុងករណីស្លាប់ អ្នកក្នុងបន្ទុករបស់មន្ត្រីនោះទទួលបានពី ៨ ទៅ ១០ខែនៃបៀវត្សរ៍របស់សាមីជនយោងទៅតាមរយៈពេលបានធ្វើការបំរើរដ្ឋ ។ បន្ថែមលើនេះទៀត កូនរបស់អ្នកស្លាប់ត្រូវបានផ្ដល់ឱ្យពី ៣.១០០រៀល ដល់ ៤.០០០រៀល (០,៨០-១,០០ដុល្លារ)/ខែ (ទឹកប្រាក់តិចគឺសំរាប់ ការស្លាប់មិនជាប់ទាក់ទងនឹងការងារ) រហូតដល់ពេលពេញវ័យ ឬក៏យូរជាងនេះទៀត ក្នុងករណីមានសេចក្ដីបញ្ជាក់ថាកំពុងបន្តការសិក្សា ។ ប្រពន្ធឬប្ដី បន្តទទួលបានប្រហែល ៤.០០០រៀល (១,០០ដុល្លារ)/ខែ ។ យោងតាមបន្ទាត់ក្រីក្រនៅកម្ពុជាស្មើនឹង ០,៥០ដុល្លារ/នាក់/ថ្ងៃ (ផ្អែកលើកំរិត ២.១០០កាឡូរី/ថ្ងៃ), ប្រាក់ផ្ដល់នេះ ពិតជាមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ ។

កំណែទំរង់សោធននិវត្តន៍ បានលើកមកពិចារណាអស់មួយរយៈហើយ ពីព្រោះគេទទួលស្គាល់ជាទូទៅថា ប្រព័ន្ធសោធននិវត្តន៍បច្ចុប្បន្នដែលផ្អែកទាំងស្រុងលើការទទួលខុសត្រូវខាងរដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋាភិបាល គឺគ្មានចីរភាពទេ ។ សំណើថ្មីគឺត្រូវផ្ទេរភារកិច្ចនេះទៅឱ្យស្ថាប័នផ្សេងទៀត ឬក្រុមហ៊ុនធានារ៉ាប់រងសុខភាពឯកជន ប៉ុន្តែរឿងនេះប្រហែលជាពុំមានជោគជ័យទេ បើសិនគ្មានធ្វើកំណែទំរង់ជាមុននូវប្រាក់បំណាច់ (compensation) របស់មន្ត្រីរាជការស៊ីវិល ។ ដោយសារបៀវត្សរ៍ដ៏ទាបរបស់មន្ត្រីរាជការស៊ីវិលមួយចំនួន (ទាបជាងទាំងកម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ ដែលមានបៀវត្សរ៍អប្បបរមាតាមច្បាប់ ៤៥ដុល្លារ/ខែ) ការយកពេលទៅធ្វើការខាងក្រៅ និងការបង់ប្រាក់

* លោក ច័ន្ទ សុផល ជាអតីតអ្នកស្រាវជ្រាវនៅ វបសអ ឯលោក អៀ សុផល គឺជាបេក្ខជនថ្នាក់បណ្ឌិតនៅ University of California, Berkeley, and Center for Khmer Studies Fellow, e-mail: sophal@alumni.princeton.edu ។

ចំណាយចរន្តលំអិតតាមជំពូក

ជំពូក	ច្បាប់ថវិកា ២០០៣ (លានដុល្លារ)	ចំណាយពិត ២០០៣ (លានដុល្លារ)	ចំណាយពិត២០០៣ (ចំណែកជា%)
ចំណាយចរន្តសរុប		442	100%
ជំពូក១០: បៀវត្សរ៍	155	147	39%
ជំពូក១១: ចំណាយប្រតិបត្តិការ	145	114	30%
ជំពូក១២: ឧបត្ថម្ភធន ផ្តល់ឱ្យខេត្ត-ក្រុង	26	25	7%
ជំពូក១៣: សកម្មភាពនៃកម្មវិធី ជាក់លាក់នានា (PAP)	40	25	7%
ជំពូក២០: ការប្រាក់លើកំចី	7	8	2%
ជំពូក៣០: អន្តរាគមន៏ក្នុង វិស័យសេដ្ឋកិច្ច	8	14	4%
ជំពូក៣១: អន្តរាគមន៏ក្នុង វិស័យសង្គមកិច្ច	31	38	10%
ជំពូក៣២: អន្តរាគមន៏ក្នុងវិស័យអន្តរជាតិៈ វិភាគទានឱ្យអង្គការអន្តរជាតិ	2	2	0%
ជំពូក៤០: ចំណាយផ្សេងៗ	24	4	1%
ជំពូក៤១: ចំនាយមិនបានគ្រោងទុក	3	-	-

ប្រភព: ការអនុវត្តន៏ថវិកាឆ្នាំ២០០៣, ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ

ក្រៅផ្លូវការ គឺឃើញមានយ៉ាងច្រើន[៤] ។ កំណែទំរង់ប្រាក់បំណាច់របស់មន្ត្រីរាជការស៊ីវិល គឺជាសមាសធាតុមួយដ៏សំខាន់ ក្នុង ៧៣ចំណុចបានព្រមព្រៀងគ្នានៅក្នុងការចរចា ដែលបាននាំទៅដល់ការបង្កើតរដ្ឋាភិបាលបច្ចុប្បន្ន ប៉ុន្តែហាក់ដូចមានសញ្ញារីកចំរើនតិចតួចណាស់ក្នុងរឿងនេះ ។

ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ

ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ជាអន្តរាគមន៏ដ៏សំខាន់បំផុតទៅក្នុងទីផ្សារពលកម្ម និងជាចំណែកដ៏ចំបងមួយនៃកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច ។ មានមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈពីរកន្លែងនៅភ្នំពេញ គឺមួយកន្លែងបានទទួលការទ្រទ្រង់ពីថៃ និងមួយកន្លែងទៀតឧបត្ថម្ភដោយកូរ៉េ, និងមានមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈតូចៗ ៥កន្លែងទៀតនៅ ៥ខេត្តគឺ កំពត កោះកុង សៀមរាប កំពង់ធំ និងពោធិសាត់ ដែលកាលពីមុនស្ថិតនៅក្រោមក្រសួងសង្គមកិច្ច ។ មជ្ឈមណ្ឌលនៅតាមខេត្តទើបកើតមានក្នុង ២-៥ឆ្នាំនេះ និងមានទំហំតូច អាចទទួលសិស្សបានពី ១៥-២០នាក់ ឱ្យសិក្សាលើមុខជំនាញមួយចំនួនតូច ។ មជ្ឈមណ្ឌលទទួលបានការឧបត្ថម្ភគាំទ្រមានកំរិតពីអ្នកផ្តល់ជំនួយ និង NGOs ហើយ-តាមធម្មតាតែងមានគោលដៅផ្តោតសកម្ម- ភាពទៅលើអ្នកទទួលផល ឬក៏មុខជំនាញដ៏ជាក់លាក់មួយចំនួនប៉ុណ្ណោះ ។

គេមើលឃើញជាមុនថា បណ្តាមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈរបស់រដ្ឋនឹងត្រូវកែប្រែឱ្យទៅជាស្ថាប័នសាធារណៈ ដែលមានសិទ្ធិអំណាចយកកំរៃជាផ្លូវការ (នាបច្ចុប្បន្ន កំរៃក្រៅផ្លូវការអាចមានយក ឬក៏ពុំមានយកទេ) ដើម្បីដោះស្រាយកង្វះខាតថវិកា នឹងចីរភាពហិរញ្ញវត្ថុ ។ គេអាចជជែកវែកញែកថា នេះជាវិធីដ៏មានប្រសិទ្ធភាពសំរាប់គ្រប់គ្រងស្ថាប័ន ប៉ុន្តែមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈរដ្ឋ-ឯកជនបែបនេះ អាចមិនខុសគ្នាអ្វីពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកជនសុទ្ធសាធនោះទេ ។ ដោយឡែក អ្នកក្រ និងជនងាយរងគ្រោះមុខជាត្រូវផាត់ចេញ លើកលែងតែមជ្ឈមណ្ឌលមានកំណត់ជាក់លាក់ យកពួកគេជាគោលដៅ ឬជួយចេញថ្លៃសិក្សាឱ្យពួកគេ ដោយប្រើប្រាស់ប្រាក់កំរៃប្រមូលបានពីសិស្សដែលមានលទ្ធភាពបង់ថ្លៃសិក្សា ។

កិច្ចការអតីតយុទ្ធជន

សង្គ្រាមច្រើនទសវត្សរ៍ បានបន្សល់ទុកឱ្យប្រទេសកម្ពុជានូវទាហានស្លាប់ និងពិការរាប់ម៉ឺននាក់ ។ យោងតាមនាយកដ្ឋានកិច្ចការអតីតយុទ្ធជន រដ្ឋាភិបាលបានទទួលខុសត្រូវជួយឧបត្ថម្ភតាមការផ្តល់ប្រាក់ប្រចាំខែដល់ (១) មនុស្សក្នុងបន្ទុក ២៩៣.៥០០នាក់ (ស្ថិតក្នុងប្រភេទ ប្តី/ប្រពន្ធ, កូន និងឪពុកម្តាយ) នៃទាហាន និងប៉ូលីសដែលស្លាប់ (២) ទាហាន និងប៉ូលីសពិការ ៣១.៥០០នាក់ បូកនឹង ប្តី/ប្រពន្ធ និងកូនរបស់ពួកគេ ១៦០.១៨៣នាក់ (៣) ទាហាន និងប៉ូលីសចូលនិវត្តន៏ ៤.៧១២នាក់ និងប្តី/ប្រពន្ធ និងកូន ១៦.៤៦៥នាក់ទៀត (៤) ១.១៩៥ទាហានបាត់បង់សមត្ថភាពធ្វើការ ប្តី/ប្រពន្ធ និងកូនពួកគេចំនួន៣.៦៩៧នាក់ ។ សរុបមកមានមនុស្ស ៤៧១.២៥២នាក់ ។

ចំណាយសរុបលើប្រាក់ឧបត្ថម្ភនេះគឺ ១៣,៧លានដុល្លារសំរាប់ឆ្នាំ២០០៣ ឬជាមធ្យម ២៩ដុល្លារ/នាក់/ឆ្នាំ ។ ចំនាយសរុបគឺជាបន្ទុកមួយធំគួរសមសំរាប់រដ្ឋាភិបាល ប៉ុន្តែចំពោះគ្រួសារនីមួយៗ ប្រាក់ឧបត្ថម្ភនេះវាតិចតួចណាស់ មិនអាចទាំងទ្រទ្រង់ជីវភាពក្នុងកំរិតអប្បបរមាមួយបានផង ជាពិសេសសំរាប់អ្នកនៅក្នុងបន្ទុករបស់ទាហានស្លាប់ ។ ប្តី/ប្រពន្ធ ឬឪពុកម្តាយរបស់ទាហាន ស្លាប់ទទួលបានប្រាក់ឧបត្ថម្ភ ៣.២០០រៀល(០,៨០ដុល្លារ)/ខែ រីឯកូនក្រោមអាយុ១៨ឆ្នាំ (ឬកូនពេញវ័យ បើសិនមានលិខិតបញ្ជាក់ថា កំពុងសិក្សា) រដ្ឋផ្តល់ឱ្យ៤.០០០រៀល(១ដុល្លារ)/១ខែ (ប្រាក់ឧបត្ថម្ភសំរាប់អ្នកនៅក្នុងបន្ទុកមិនបានកើនទេ តាំងពីពេលគេកំនត់វាឡើងក្នុងទសវត្សរ៏១៩៨០មក) ។ គួររំលឹកទៀតថា ប្រាក់ឧបត្ថម្ភនេះទាបខ្លាំងណាស់ បើធៀបនឹងបន្ទាត់ក្រីក្ររបស់កម្ពុជា (០,៥០ដុល្លារ/ថ្ងៃ) ហើយទោះបីរដ្ឋបើកផ្តល់វាបានពេញលេញត្រឹមត្រូវក៏ដោយ ក៏វាអាចបំពេញតំរូវការកាឡូរីជាអប្បបរមារបស់អ្នកក្នុងបន្ទុក (២.១០០កាឡូរី/នាក់) បានតែមួយឬពីរថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ។ ជាការពិតណាស់ ដោយសារមូលហេតុជាច្រើន ជាពិសេសការបង់ប្រាក់ក្រៅផ្លូវការ និងការធ្លាយបាត់ប្រាក់ផ្សេងៗ អ្នកទទួលផលគឺទទួលបានតែប្រហែល ៥០% នៃតួលេខចារឹកនៃប្រាក់ឧបត្ថម្ភប្រចាំខែរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ ។

សេវាសុខាភិបាលសាធារណៈសំរាប់ជនក្រីក្រ

នៅកម្ពុជា ចំណាយលើសុខភាពមានចំណែកធំគួរកត់សំគាល់នៅក្នុងចំណាយសរុបរបស់គ្រួសារនីមួយៗ និងតំណាងឱ្យ ៧៥-៨៥%នៃថវិកាសរុបខាងសុខាភិបាល (២០-៣០ដុល្លារ/នាក់/ឆ្នាំ)។ ដោយទទួលសំពាធពីសហគមន៏អ្នកផ្តល់ជំនួយ និងដោយបានទទួលស្គាល់ពីកង្វះខាតធ្ងន់ធ្ងរក្នុងការផ្តល់សេវាថែទាំសុខភាពសាធារណៈ រដ្ឋាភិបាលក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយបានបង្កើនគួរកត់សំគាល់នូវថវិកាបែងចែកទៅខាងសុខាភិបាល។ ប៉ុន្តែ នៅមានបញ្ហាចោទច្រើននៅឡើយ មួយចំណែក គឺដោយសារចំណាយជាក់ស្តែងតែងតែតិចជាងចំនួនកំណត់ក្នុងគំរោងថវិកា ។ ជាលទ្ធផល ចំណាយចេញពីហោប៉ៅផ្ទាល់ខ្លួននៅតែមានកំរិតខ្ពស់ ជាពិសេសសំរាប់អ្នកក្រ ។

គំរោងពីរដែលជាប់ទាក់ទងផ្ទាល់នឹងកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច បានដំណើរការខ្លះហើយ នោះគឺការធានារ៉ាប់រងសុខភាពសង្គម និងមូលនិធិសមធម៌ (Equity Funds) ដែលក្រសួងសុខាភិបាលបានបង្កើតឡើងនាពេល

ថ្មីៗនេះ ។ ការធានារ៉ាប់រងសុខភាពសង្គម មានគោលដៅធានានូវគ្រោះថ្នាក់លើ សុខភាពរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា ហើយមូលនិធិសមធម៌ ត្រូវបានរចនារៀបចំ សំរាប់ជួយដល់អ្នកក្រីក្របំផុត តាមរយៈការប្រមូលផ្តុំប្រាក់ទទួលពីរដ្ឋាភិបាល និងអ្នកផ្តល់ជំនួយ សំរាប់ដោះស្រាយចំណាយថែទាំសុខភាព ។

ជាការប្រសើរបំផុត បើសិនអាចតំរូវឱ្យដាក់អនុវត្តបាននូវគំរោងធានារ៉ាប់រងសុខភាពសង្គម សំរាប់មន្ត្រីរាជការស៊ីវិល និងកម្មកររោងចក្រ (ក្នុងពេលនេះ វាត្រូវផ្តោតជាសំខាន់ទៅលើកម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ) ប៉ុន្តែ ចំពោះមន្ត្រីរាជការស៊ីវិល រឿងនេះតំរូវឱ្យរដ្ឋាភិបាលតំលើងប្រាក់បៀវត្សរ៍ដោយផ្អែកលើខ្នាតប្រៀបធៀបទីផ្សារ និងការវិភាគពីមុខងារ (ការកសាងឯកសារពិពណ៌នាការងារជាក់ស្តែង) ។ កំណែទំរង់រដ្ឋបាលស៊ីវិល គឺជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ដូចបានលើករួចហើយ ។ ចំពោះកម្មកររោងចក្រវិញ ទាំងថ្នាក់ដឹកនាំ និងកម្មករ គួរតែចូលរួមនៅក្នុងគំរោង ។ នាបច្ចុប្បន្ន គ្មានការធានារ៉ាប់រងសុខភាពបែបនេះទេ សំរាប់មន្ត្រីរាជការស៊ីវិលធម្មតា និងបុគ្គលិកផ្នែកឯកជនពីព្រោះច្បាប់ស្តីពីគំរោងសន្តិសុខសង្គម សំរាប់បុគ្គលដែលកំណត់ដោយបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់ការងារ គឺមិនទាន់បានអនុវត្តនៅឡើយទេ ។

ដើម្បីបំរើដល់អ្នកក្រីក្រណាស់ ក្រសួងសុខាភិបាលបានបង្កើតមូលនិធិសមធម៌ ដែលមានថវិកាសរុប ២០លានដុល្លារសំរាប់រយៈពេលបីឆ្នាំដំបូង (២០០៣-២០០៥) ប៉ុន្តែមកទល់សព្វថ្ងៃ ផែនការរដ្ឋសំរាប់មូលនិធិនេះ មិនទាន់អនុវត្តបានមួយចំណែកណាទេ ។ ជោគជ័យនៃមូលនិធិសមធម៌ គឺត្រូវពឹងផ្អែកលើរឿងថាតើ មន្ទីរពេទ្យបង្អែក និងមណ្ឌលសុខភាព នឹងអាចផ្តល់សេវាបានសក្តិសិទ្ធិប៉ុណ្ណា ខណៈដែលប្រាក់បៀវត្សរ៍ និងប្រាក់លើកទឹកចិត្តសំរាប់បុគ្គលិកនៅខ្វះខាតច្រើនបែបនេះ ។

កិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ចដោយអ្នកផ្តល់ជំនួយ និង NGOs

ក្នុងលក្ខណៈជាប្រទេសពឹងផ្អែកលើជំនួយ កម្ពុជាទទួលបានជំនួយបរទេសមានទំហំប្រហែល ៤០% នៃចំណាយថវិកាសរុបរបស់ខ្លួន។ ខណៈដែលចំណាយចរន្តមិនទាន់លើសពី ៤០០លានដុល្លារនៅឡើយ, ជំនួយបរទេស *សរុប* ប្រចាំឆ្នាំមានប្រហែល ៥០០លានដុល្លារ ក្នុងនេះប្រហែល ៤០លានដុល្លារផ្តល់ដោយ NGOs ។ ដោយកម្ពុជាមានប្រជាជន ៣៦% ស្ថិតក្រោមបន្ទាត់ក្រីក្រ ប្រទេសអ្នកផ្តល់ជំនួយ និង NGOs បានប្រឹងប្រែងជួយបំពេញនូវចន្លោះខ្វះខាតនៃកម្មវិធីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ដែលភាគច្រើនសំដៅដោះស្រាយដោយផ្ទាល់នូវតំរូវការរបស់អ្នកក្រីក្រណាស់ ក្រុមចាញ់ប្រៀបគេ និងក្រុមងាយរងគ្រោះ។

បញ្ហាមួយចំនួនដូចជា លក្ខណៈត្រៀមទប់ទល់នឹងគ្រោះមហន្តរាយ ជំនួយមនុស្សធម៌ និងជំនួយសង្គ្រោះបន្ទាន់ វាស្ថិតទាំងស្រុងក្នុងកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច ។ វិស័យផ្សេងទៀតដែលជាប់ទាក់ទងនឹងកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច មានជាអាទិ៍ កសិកម្ម ធនធានធម្មជាតិ ការអប់រំ សុខាភិបាល និងការអភិវឌ្ឍន៍សង្គម ពីព្រោះវិស័យទាំងនេះសំដៅជាសំខាន់ ជួយទ្រទ្រង់ ឬការពារជនក្រីក្រ កុំឱ្យធ្លាក់ទៅក្នុងភាពក្រីក្របំផុត ។

នៅឆ្នាំ១៩៩៣ ជំនួយមនុស្សធម៌ និងសង្គ្រោះបន្ទាន់ មានជិតដល់ ១៧% នៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍សរុប ហើយពីឆ្នាំ១៩៩៤ ដល់១៩៩៨ វាធ្លាក់ចុះគួរកត់សំគាល់ដល់កំរិតជាមធ្យម ៥,២% នៅពេលប្រទេសកម្ពុជាឈានពីការស្តារ និងកសាងទៅដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ ។ ប៉ុន្តែជំនួយមនុស្សធម៌ និងសង្គ្រោះបន្ទាន់ស្ទុះឡើងវិញដល់ជិត ១២% ជាមធ្យមនៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ប្រចាំឆ្នាំចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៩៩ដល់២០០២ ដោយសារមានគ្រោះរាំងស្ងួតនិងទឹកជំនន់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។

ជារួម ក្នុងឆ្នាំ២០០១ (ឆ្នាំមានទិន្នន័យថ្មីបំផុត) ប្រហែល២៣%នៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ពីក្រៅប្រទេសសរុប ឬជិត១១០លានដុល្លារ ត្រូវបានប្រើក្នុងកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច គឺវាច្រើនឆ្ងាយណាស់ជាងចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលសំរាប់កិច្ចការនេះដែលមានត្រឹមតែ ៣៨លានដុល្លារនៅឆ្នាំ២០០៣ ។

ភាពសក្តិសិទ្ធិនៃអន្តរាគមន៍ពីខាងក្រៅលើកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច

កម្មវិធីទាំង ៥០០ របស់ NGOs និងអ្នកផ្តល់ជំនួយ (របាយការណ៍ខ្លះថាមានដល់១០០០) គឺច្រើនហួសពេក ដើម្បីអាចបង្ហាញច្បាស់ថា អន្តរាគមន៍បែបណាលើកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ចនៅកម្ពុជាដែលបានជោគជ័យ ឬបរាជ័យ ។ ដូច្នេះហើយក៏បានជ្រើសយកវិស័យ និង NGOs សំខាន់ៗមកជំនួស ឱ្យកម្មវិធីទាំងនេះវិញ ដើម្បីបង្ហាញពីភាពសក្តិសិទ្ធិនៃអន្តរាគមន៍ ។

ជំនួយឧបត្ថម្ភដល់ស្ត្រី និងកុមារ

ជំនួយឧបត្ថម្ភដល់ស្ត្រី និងកុមារ គឺជាផ្នែកមួយទៀតនៃកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច ដែលអ្នកផ្តល់ជំនួយ និង NGOs បានធ្វើសកម្មភាព។ ដោយសារហេតុផលជាច្រើនខាងសង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ស្ត្រី ជាពិសេសស្ត្រីមេគ្រួសារ ឬស្ត្រីមេម៉ាយ គឺងាយរងគ្រោះជាងបុរស។ កុមារត្រូវគេបោះបង់ចោល ឬកុមារកំព្រា ដែលចុងក្រោយក្លាយជាក្មេងអនាថា មានលទ្ធភាពរីតតែតិចតួចថែមទៀតដើម្បីបានរួចរស់ជីវិត ។ ការងាររបស់ UNICEF និង NGOs (ឧ. អង្គការមិត្តសំលាញ់ និងសប្បុរស) បានជួយយ៉ាងច្រើន ក្នុងការបង្ហាញពីស្ថានភាពរបស់ស្ត្រីនិងកុមារ និងពីភាពសក្តិសិទ្ធិនៃកម្មវិធីការពារខាងសង្គមកិច្ចនាពេលថ្មីៗ ។

UNICEF ជាអង្គការមួយសកម្មក្នុងការបង្កើតគោលនយោបាយ ព្រមទាំង ជួយគាំទ្រដល់ស្ថាប័នឯទៀតក្នុងការអនុវត្តន៍គោលនយោបាយទាំងនោះ ។ វិស័យដែល UNICEF បានធ្វើអន្តរាគមន៍នៅកម្ពុជារួមមាន ការកេងប្រវ័ញ្ច និងការរំលោភបំពានផ្សេងៗក្នុងសង្គម ការជួញដូរកុមារ ក្មេងអនាថា និង ចរិយារបស់ក្មេងដែលប្រឈមគ្រោះថ្នាក់ (ការប្រើគ្រឿងញៀន កាំភ្លើង ជំងឺអេដស៍) ។ UNICEF បានជួយកសាងសមត្ថភាពផងដែរ ឱ្យដល់បុគ្គលិក របស់ក្រសួងសង្គមកិច្ច ។ ស្របគ្នានេះ UNICEF ក៏មានកម្មវិធីមួយចំនួន សំរាប់ជួយដល់ស្ត្រី និងកុមារ-ក្រីក្រ តាមរយៈរដ្ឋាភិបាល និង NGOs ។

អង្គការមិត្តសំលាញ់ ដែលកកើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៩៤ ជា NGO សំរាប់ជួយដល់ក្មេងអនាថារស់នៅតាមចិញ្ចើមថ្នល់ ហើយបច្ចុប្បន្នមាន ១៣ កម្មវិធីកំពុងដំណើរការនៅភ្នំពេញ និងខេត្តកណ្តាល ។ ដោយមានក្រសួងសង្គមកិច្ចជាដៃគូជាផ្លូវការ អង្គការមិត្តសំលាញ់បានទទួលជោគជ័យធំធេងក្នុងការអប់រំក្មេងអនាថាយ៉ាងច្រើន និងរៀបចំឱ្យពួកគេបានចូលទៅរួមរស់ក្នុងសង្គម សាលារៀន និងគ្រួសារវិញ។ អង្គការបានជួយអភិវឌ្ឍន៍ជំនាញអាជីពឱ្យក្មេងអនាថា និងណែនាំឳពុកម្តាយក្មេងឱ្យយល់ដឹងកាន់តែប្រសើរឡើងពីផែនការគ្រួសារ និងការអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍ ។

អង្គការសប្បុរស ជាឧទាហរណ៍មួយបង្ហាញពីរបៀបដែល NGO អាចចូលរួមផ្តល់កិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ចដល់អ្នកក្រីក្រណាស់ ។ អង្គការ NGO ក្នុងស្រុកនេះ កកើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៩៣ ដោយមានទីតាំងនៅខេត្តបាត់ដំបងនឹងមានគោលដៅចំបងជួយការពារស្ត្រីក្រីក្រ ដែលមានជីវភាពមិនមាំទាំ កុំឱ្យក្លាយជាស្ត្រីរកស៊ីផ្លូវភេទ ។ ក្នុង ៥គំរោងរបស់អង្គការសប្បុរសដែលសុទ្ធតែជាប់ទាក់ទងនឹងកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច អ្នកទទួលផលជាគោលដៅ គឺជនក្រីក្របំផុតនៅក្នុងសហគមន៍ ។ គំរោងបានជួយដោះស្រាយកន្លែងមើលក្មេងនៅពេលថ្ងៃ ការអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ រោងជាង

កាត់ដេរសហគមន៍ និងមីក្រូឥណទាន ។

គំរោងបណ្ដុះបណ្ដាលវិជ្ជាជីវៈរបស់អង្គការសប្បុរស មានលក្ខណៈខុសប្លែកពីគេនៅកម្ពុជា ហើយជាគោលគំនិតពីដំបូងដែលនាំឱ្យមានការបង្កើតអង្គការនេះ ។ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៣ មក អង្គការបានបណ្ដុះបណ្ដាល "ស្ត្រីក្រីក្រណាស់" មានអាយុពី ១៦-៣០ឆ្នាំ ជាង ៨០០នាក់លើមុខជំនាញបី គឺកាត់ដេរ ជំនាញកែសម្ផស្ស និងធ្វើនំ ។ ស្ត្រីទាំងនេះ ត្រូវបានជ្រើសយកពី ១២ខេត្ត តាមរយៈ NGOs ដែលធ្វើសកម្មភាពតាមមូលដ្ឋាន។ ក្រោយពីការបណ្ដុះបណ្ដាលអស់រយៈពេល ៩ខែ អង្គការសប្បុរស ផ្ដល់កំចី ១០០ដុល្លារទៅឱ្យស្ត្រីសិក្ខាកាម ដើម្បីចាប់ផ្ដើមមុខរបរផ្ទាល់ខ្លួនតូចមួយ ហើយអង្គការសប្បុរសនៅឃ្លាំមើលការងាររបស់ពួកគេជាបន្តទៀត ។

ការអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ

អង្គការលូថេរ៉ានបំរើពិភពលោក (LWS) បានមកដល់កម្ពុជានៅឆ្នាំ១៩៧៩ ។ លក្ខណៈពិសេសរបស់ LWF គឺលទ្ធភាពផ្ដោតសកម្មភាពលើសហគមន៍ឆ្ងាយដាច់ស្រយាល ។ នៅឆ្នាំ២០០២ អង្គការបានជួយដល់ប្រជាជន ៣៧.២៥០គ្រួសារ ឬ ១៧៩.៤៨៣នាក់ដែលរស់នៅក្នុង ៣១១ ភូមិ ។ នៅឆ្នាំ២០០៣ ចំនួនអ្នកទទួលផលកើនដល់ ៣៣១.១៩៥នាក់ ។

សំរាប់ LWF បញ្ហាចោទមិនចេះចប់ គឺការថ្លឹងថ្លែងឱ្យបានត្រឹមត្រូវរវាងវិធីសាស្ត្រផ្ដោតលើដំណើរការ និងវិធីសាស្ត្រផ្ដោតលើលទ្ធផល ។ បច្ចុប្បន្ន អង្គការមាននិន្នាការខិតទៅខាងលទ្ធផល ដោយធ្វើការអភិវឌ្ឍន៍ព្រមគ្នាផងដែរនូវវិធីសាស្ត្រផ្អែកលើសិទ្ធិ ។

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

នៅកម្ពុជា ភាពក្រីក្រគឺធ្ងន់ធ្ងរជាងកង្វះខាតសិទ្ធិអំណាចខាងសេដ្ឋកិច្ចទៅទៀត ។ វាជាប់ទាក់ទងយ៉ាងច្រើនទៅនឹងភាពងាយរងគ្រោះ ពិការភាព និងភាពអស់សង្ឃឹមដែលបង្កដោយសង្គ្រាមស៊ីវិលរ៉ាំរ៉ៃ និងបរាជ័យរបស់រដ្ឋដែលអូសបន្លាយអស់រយៈបីទសវត្សរ៍ ។ ពិតហើយ វិស័យជាផ្លូវការមានទ្រង់ទ្រាយតូច ខណៈដែលតំរូវការជំនួយទ្រទ្រង់ខាងសង្គមកិច្ចមានកំរិតខ្ពស់ខ្លាំង វាធ្វើឱ្យមានការពឹងផ្អែកកាន់តែច្រើន ទៅលើជំនួយបរទេស និងប្រព័ន្ធសុវត្ថិភាពក្រៅផ្លូវការ ជាជាងទៅលើធនធានរបស់ជាតិសំរាប់កិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច ។

ការធានារ៉ាប់រងជាផ្លូវការនៅកម្ពុជា មានលក្ខណៈក្មេងខ្ចីនៅឡើយ ។ មានមនុស្សតិចណាស់ដែលរកចំណូលបានគ្រប់គ្រាន់ អាចទិញការធានារ៉ាប់រងដោយស្ម័គ្រចិត្តបាន។ ទោះយ៉ាងនេះក្ដី កន្លងមកមានការចាត់វិធានការមួយចំនួនដើម្បីអនុម័តចេញនូវច្បាប់ធានារ៉ាប់រង និងសេចក្ដីព្រាងអនុក្រឹត្យនានាសំដៅបង្កើតក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ដ៏សមស្របមួយ ។ មានការពិចារណាផងដែរពីគោលនយោបាយផ្សេងៗ ដើម្បីទទួលបាន គំរោង ប្រាក់ឧបត្ថម្ភ និងស្ថាប័នផ្ដល់ការធានារ៉ាប់រងដែលមានចីរភាព ។ ជោគជ័យនៃគំនិតផ្ដួចផ្ដើមនេះ ពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងទៅលើកត្តាមួយចំនួន ជាអាទិ៍ អភិបាលកិច្ចល្អ និងជាពិសេសប្រព័ន្ធប្រាក់បៀវត្សរ៍ និងគ្រឿងលើកទឹកចិត្តដ៏សមស្រប (កំណែទំរង់រដ្ឋបាលស៊ីវិល) ។ ទាំងអស់នេះ គឺជាការពិចារណាថ្លឹងថ្លែងខាងសេដ្ឋកិច្ច នយោបាយដែលស្ថិតនៅក្រោមសំពាធខាងសង្គមកិច្ច និងប្រវត្តិសាស្ត្រ (ទំនាក់ទំនងអ្នកឧបត្ថម្ភ-អ្នកទទួលផល និងបណ្ដាញក្រៅផ្លូវការ) ។

មូលនិធិយ៉ាងច្រើនរបស់អ្នកផ្ដល់ជំនួយ និង NGOsបានផ្ទេរទៅឱ្យកម្មវិធីផ្សេងៗដែលផ្ដល់កិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច ជាចំណែកមួយនៃជំនួយបរទេសដែលបានជួយបំពេញចន្លោះខ្វះខាតរបស់រដ្ឋាភិបាល ។ និយាយជារួម ជិតប្រហែលពាក់កណ្ដាលនៃប្រាក់សរុប ៥០០លានដុល្លារដែលទទួលបានពីអ្នកផ្ដល់ជំនួយនិង NGOs អាចចាត់ទុកថា ត្រូវបានប្រើប្រាស់ពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច ដោយក្នុងនេះមានបូកទាំងចំណាយគ្រប់គ្រង និងចំណាយដឹកជញ្ជូន និងប្រគល់/ទទួលផង ហើយតួលេខនេះវាខ្ពស់ឆ្ងាយណាស់ ជាងប្រាក់ ៣៨លានដុល្លារដែលរដ្ឋាភិបាលបានបើកផ្ដល់ ។ NGOsហាក់ដូចធ្វើការបានសក្តិសិទ្ធិល្អក្នុងការឈោងដល់អ្នកក្រីក្របំផុត និងអ្នកដែលត្រូវការកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ចច្រើនជាងគេ ។ ប៉ុន្តែរឿងដែលអ្នកផ្ដល់ជំនួយ និង NGOs ជួយបំពេញតួនាទីច្រើនបែបយ៉ាងជំនួសរដ្ឋាភិបាល បានធ្វើឱ្យរដ្ឋាភិបាលបែងចែកថវិកាជាតិទៅប្រើប្រាស់ក្នុងផ្នែកផ្សេងទៀត ដែលមិនសុទ្ធតែមានផលិតភាពល្អនោះទេ ។

បច្ចុប្បន្ន កិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ចនៅកម្ពុជា ដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ដែលជាគោលដៅចំបងគេនៅក្នុងរបៀបវារៈជាតិ និងសាកល ។ មានសល់ចន្លោះជាច្រើនសំរាប់ធ្វើអន្តរាគមន៍លើកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ច ។ ប៉ុន្តែដើម្បីមានប្រសិទ្ធភាពល្អ ត្រូវធ្វើការស្រាវជ្រាវសំរាប់អនុវត្តជាក់ស្ដែងបន្ថែម សំដៅប្រៀបធៀបនូវប្រសិទ្ធភាពចំណាយនៃមធ្យោបាយ និងវិធីសាស្ត្រផ្សេងៗ សំរាប់អនុវត្តកម្មវិធីការពារខាងសង្គមកិច្ច។

កំណត់សំគាល់

១. អត្ថបទនេះ រៀបចំសំរួលចេញពីរបាយការណ៍ដែលមានចំណងជើងថា "កម្ពុជា: ការវិភាគ និងការបូកសរុបពីចំណាយលើកិច្ចប្រឹងប្រែងការពារខាងសង្គមកិច្ច" ដែលបានបង្ហាញក្នុងសិក្ខាសាលាស្ដីពី "កិច្ចសន្ទនាពីបញ្ហាការពារខាងសង្គមកិច្ចនៅកម្ពុជា" ដែលធនាគារពិភពលោក បានរៀបចំធ្វើនៅភ្នំពេញ ។ របាយការណ៍នេះត្រូវបានចុះកិច្ចសន្យាឱ្យធ្វើឡើងដើម្បីជួយរួមចំណែកដល់ការរៀបចំ *ឯកសារយុទ្ធសាស្ត្រនៃកិច្ចការពារខាងសង្គមកិច្ចនៅកម្ពុជា* របស់ធនាគារពិភពលោកដែលនឹងចេញផ្សាយក្នុងពេលខាងមុខ ។ របកគំហើញ ការបកស្រាយ និងការសន្និដ្ឋានផ្សេងៗនៅក្នុងអត្ថបទនេះ គឺជារបស់ក្រុមអ្នកនិពន្ធ និងមិនអាចចាត់ទុកតាមបែបបទណាមួយថាជារបស់ធនាគារពិភពលោក អង្គការជាខ្សែរយៈនានា សមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សានាយក ឬប្រទេសនានាដែលពួកគេតំណាងឱ្យនោះទេ ។ ក្រុមអ្នកនិពន្ធសូមអរគុណដល់រដ្ឋាភិបាល, តំណាង NGOs ចំពោះកិច្ចសហប្រតិបត្តិការដ៏ល្អវិសេសនៅក្នុងពេលធ្វើការស្រាវជ្រាវ ។ ដោយឡែក Dena Ringold, Maryam Salim, Minna Hahn, បានផ្ដល់មតិដ៏ប្រសើរលើសំណៅដំបូងៗនៃរបាយការណ៍ ។ M.S. Shivakumar បានផ្ដល់ការគាំទ្រឥតងាករេនៅក្នុងដំណើរការទាំងមូល ។ កំហុស ឬការភ្លេចភ្លាំងដែលនៅសេសសល់ គឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ក្រុមអ្នកនិពន្ធ ។

២. ក្នុងពេលថ្មីៗ ក្រសួងទាំងនេះត្រូវបានរៀបចំឡើងវិញជា ៣ក្រសួងគឺក្រសួងសង្គមកិច្ច និងអតីតយុទ្ធជន ក្រសួងការងារ និងបណ្ដុះបណ្ដាលវិជ្ជាជីវៈ និងក្រសួងកិច្ចការនារី

៣. ការផ្ដល់អំណោយនៅកម្ពុជា គឺជាចំណុចផ្ដោតនៃការសិក្សាជិតចេញផ្សាយរបស់លោកស្រី Caroline Hughes ដែលក្នុងនោះ គាត់ពិភាក្សារិះគន់ថា របៀបរបបនេះ បាននិវត្តន៍ពីរូបភាព "ប្រពៃណី"ជានិមិត្តរូបទៅជារូបភាពមួយដែលមានសមាសធាតុជាការគំរាមកំហែង និងបង្ខិតបង្ខំ ។

៤. តាមអង្កេតលើ ៨០០សហគ្រាសនៅកម្ពុជា, ៥,២% នៃចំណូលសរុបបានប្រើប្រាស់ជាប្រាក់បង់ក្រៅផ្លូវការ (សូមមើលឯកសារ World Bank, *Seizing the Global Opportunity: Investment Climate Assessment*

តាមដានសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្រៅប្រទេស

ទោះបីកំណើនសេដ្ឋកិច្ចសហរដ្ឋអាមេរិក (US) និង ជប៉ុន ថយចុះក្តី ប៉ុន្តែសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសអាស៊ីភាគច្រើន នៅតែលូតលាស់បានលឿនជាងកាលពី ត្រីមាសមុន ។ ប៉ុន្តែប្រេងនៅដែលឡើងថ្លៃយ៉ាងខ្លាំង និងកំរិតថ្លៃនៃផលិតផលផ្សេងទៀត នាំឱ្យមានការបារម្ភពីអតិផរណាក្នុងប្រទេសភាគច្រើន ។

កំណើនសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក

យោងតាមអាំងឌីការទ័រសេដ្ឋកិច្ចដែលចងក្រងដោយការិយាល័យវិភាគសេដ្ឋកិច្ច, សេដ្ឋកិច្ច US បានថយកំណើនមកត្រឹម ៤,៧% នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ធៀបនឹងកំណើន ៥,០% នៅត្រីមាសទី១ ។ តួលេខនេះឆ្លុះបញ្ចាំងជាសំខាន់ពីការធ្លាក់ចុះចំណាយប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន និង ចំណាយប្រើប្រាស់របស់រដ្ឋាភិបាល ប៉ុន្តែមានការប៉ះប៉ូវវិញមួយចំណែក ដោយសារកំណើនការនាំចេញ និងវិនិយោគជាប់លាប់លើផ្ទះស្នាក់នៅ ។ នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ចំណាយប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន ថយកំណើនដល់ ៣,៤% គិតពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ធៀបនឹងកំរិត ៤,២%កាលពីត្រីមាសទី១ ។ ការថយចុះនេះបណ្តាលជាសំខាន់ពីការចុះខ្សោយ តំរូវការយានយន្ត និងការប្រើប្រាស់ថាមពល ដែលត្រូវបានប៉ះពាល់ជាបន្តដោយថ្លៃថាមពល (ប្រេងឥន្ធនៈ) ។

ក្នុងរយៈពេលដដែល កំណើនចំណាយប្រើប្រាស់របស់រដ្ឋាភិបាល បានថយចុះដល់ ៣,៨% ពីកំរិត ១២,១% កាលពីត្រីមាសមុន ។ ទោះបីសេដ្ឋកិច្ច US បានថយកំណើនក្នុងត្រីមាសទី២ក្តី ប៉ុន្តែធនាគារកណ្តាល US នៅមានសុទិដ្ឋិនិយមដែលបកស្រាយតាមការតំលើងអត្រាការប្រាក់គោលពី ១% ដល់ ១,២៥%នៅខែមិថុនា និង ១,៥%នៅខែសីហា ២០០៤ ។ បើសិនប្រេងនៅនៅតែឡើងថ្លៃថែមទៀត វាពិតជានឹងប៉ះពាល់ដល់លទ្ធភាពលូតលាស់ក្នុងត្រីមាសទី៣ និងទី៤ នៃឆ្នាំនេះ ។

ផសស នៅតំបន់អឺរ៉ូ លូតលាស់បានលឿនជាងដល់ ២,២%នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ធៀបនឹង ១,៥%នៅត្រីមាសទី១, គឺវាត្រូវបានជំរុញយ៉ាងខ្លាំងដោយសារតំរូវការទាំងនៅក្នុងស្រុក និងនៅក្រៅប្រទេស ។ យោងតាមការប្រកាសពត៌មានមួយរបស់គណៈកម្មការអឺរ៉ុប (EC) តំរូវការក្នុងស្រុកកើន ១,៣%នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ឬ ០,២% លឿនជាងកាលពីត្រីមាសទី១ ។ ក្នុងរយៈពេលដដែល ការនាំចេញកើន ៨,១% ធៀបនឹងកាលពីឆ្នាំមុន ឬ ៣,៥%បើធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ ដោយសារការលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ចយឺតក្នុងប្រទេសមួយចំនួននៅតំបន់អឺរ៉ូ (គឺមាន អ៊ីតាលី ក្រិច អេស្ប៉ាញ) ធនាគារកណ្តាលអឺរ៉ុបបានសំរេចទុកនយោបាយរូបិយវត្ថុនៅដដែល ដោយរក្សាអត្រាផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានបន្ត នៅកំរិតទាបបំផុតក្នុងរយៈ៦ទសវត្សរ៍ គឺ ២% ។

សេដ្ឋកិច្ចជប៉ុនបានរីកលូតលាស់ ៤,២%គិតពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំនៅត្រីមាសទី១ ២០០៤ ឬ ១,៤%ទាបជាងកាលពីត្រីមាសមុន ដោយសារជាសំខាន់ការថយចុះ ស្តុកទំនិញក្នុងវិស័យឯកជន និងចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាល។ យោងតាម Bloomberg News ស្តុកទំនិញឯកជនថយចុះដោយសារការថយចុះតំរូវការក្នុងសេដ្ឋកិច្ចរបស់ US និងចិន ដែលជាទីផ្សារសំខាន់បំផុតសំរាប់ជប៉ុន ។ កំណើនសេដ្ឋកិច្ចយឺតក្នុងប្រទេសទាំងពីរ គួបផ្សំនឹងការឡើងថ្លៃប្រេង គឺជាសញ្ញាមិនល្អទេសំរាប់សេដ្ឋកិច្ចជប៉ុន ។

ជាលទ្ធផលនៃការរឹតបន្តឹងគោលនយោបាយម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច សេដ្ឋកិច្ចចិនបានថយកំណើនបន្តិចមកត្រឹម ៩,៦%នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ធៀបនឹង ៩,៧%នៅត្រីមាសទី១ ។ សំរាប់ឆ្នាំ២០០៤ទាំងមូល អត្រាកំណើនអាចថយចុះទៀត ដោយសារប្រេងឡើងថ្លៃ អតិផរណាកើនឡើង នឹងតំរូវការថយចុះ ។ យោងតាម Channel News Asia កំណើនអាចថយចុះមកត្រឹម ៩,០% ធៀបនឹងអត្រាទស្សទាយ ៩,៨% ។

ធៀបនឹងត្រីមាសទី២ ២០០៣ ដែលមានការរាលដាលជំងឺ SARS ក្នុងទូទាំងតំបន់ សេដ្ឋកិច្ចសិង្ហបុរីមានការរីកលូតលាស់ខ្លាំងដោយមានអត្រាកំណើនប្រចាំឆ្នាំ ១២,៥% នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ធៀបនឹង ៧,៥% នៅត្រីមាសទី១ ។ ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម និងឧស្សាហកម្មសិង្ហបុរី បានរាយការណ៍ថា តំរូវការក្រៅប្រទេសបានកើនគួរឱ្យកត់សំគាល់ (ដល់ ២៦,៣%) ធៀបនឹងឆ្នាំមុន ហើយវានៅតែជាក្បាលម៉ាស៊ីនចំបងនៃកំណើនដដែល ។ ក្នុងរយៈពេលដូចគ្នា ការនាំចេញទំនិញ និងសេវាកម្ម បានកើនគួរកត់សំគាល់ដល់ទៅ ២៥,៧% ។ យោងតាមអង្កេតប្រចាំត្រីមាសចុងក្រោយរបស់អាជ្ញាធររូបិយវត្ថុសិង្ហបុរី, ផសស រំពឹងថានឹងកើនតាមអត្រាប្រចាំឆ្នាំ ៧,៧% នៅត្រីមាសទី៣ និង ៨,៤% សំរាប់ឆ្នាំ២០០៤ទាំងមូល ។ សេដ្ឋកិច្ចម៉ាឡេស៊ីកើនតាមអត្រាប្រចាំឆ្នាំ ៨,០% នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ដែលជាកំណើនធំបំផុត គិតតាំងពីត្រីមាសទី២ ២០០០មក ដែលនៅពេលនោះសេដ្ឋកិច្ចលូតលាស់បាន ៨,១% ។ យោងតាមធនាគារកណ្តាលម៉ាឡេស៊ី វិស័យនាំមុខនៃការរីកលូតលាស់គឺ វិស័យកម្មន្តសាលកម្ម និងសេវាកម្ម ដែលមានអត្រាកំណើនប្រចាំឆ្នាំ ១២,១% និង ៧,៤% ។ ប៉ុន្តែគេរំពឹងថា វានឹងធ្លាក់ចុះវិញនៅចុងឆ្នាំ ដោយសារការឡើងថ្លៃប្រេង និងការថយចុះការនាំចេញអង្គធាតុពាក់កណ្តាលចម្លង (semiconductor) ។ ដូចគ្នាដែរ សេដ្ឋកិច្ចហុងកុង រីកលូតលាស់ ១២,១% នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ធៀបនឹង ៦,៨% នៅត្រីមាសមុន ។ មូលហេតុចំបង គឺហាក់ដូចជាកំណើនការប្រើប្រាស់ក្នុងស្រុកដែលជួយជំរុញដោយការថយចំនួនអ្នកអត់ការងារធ្វើ និងកំណើនទេសចរណ៍ ។ សេដ្ឋកិច្ចហុងកុងក៏រំពឹងថានឹងចុះខ្សោយនៅឆមាសទី២ដែរ ដោយសារការថយកំណើនសេដ្ឋកិច្ចចិន និងការតំលើងអត្រាការប្រាក់នៅ US ។

ខុសពីប្រទេសអាស៊ានឯទៀតៗ សេដ្ឋកិច្ចថៃកើនឡើងតាមអត្រាប្រចាំឆ្នាំ ៦,៣%នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ដោយថយចុះពីកំរិត ៦,៦%នៅត្រីមាសទី១ ។ ការធ្លាក់ចុះសេដ្ឋកិច្ចនេះបណ្តាលជាសំខាន់មកពី ជំងឺផ្តាសាយបក្សី និងការឡើងថ្លៃប្រេង យោងតាមពត៌មានពី ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ចជាតិ ។ ដោយមានការឆ្លងរាលដាលជំងឺ និងការរាំងស្ងួតគួបផ្សំគ្នា វិស័យកសិកម្មបានរួមចុះថែមទៀតនៅត្រីមាសទី១ ២០០៤ ។

អតិផរណាក្នុងពិភពលោក និងអត្រាប្តូរប្រាក់

ថ្លៃប្រេងនៅខ្ពស់ បានបង្កសំពាធអតិផរណាក្នុងប្រទេសជាច្រើន ។ នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់នៅ US ស្ទុះឡើង ២,៩%ខ្ពស់ជាងឆ្នាំមុន ឬ ១,២%ខ្ពស់ជាងត្រីមាសទី១ ។ នៅត្រីមាសទី២ នេះដែរ ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់នៅតំបន់អឺរ៉ូ កើនតាមអត្រាប្រចាំឆ្នាំ ២,១% ធៀបនឹង ១,៦%នៅត្រីមាសមុន ។ ផ្ទុយទៅវិញ ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់នៅជប៉ុនបន្តធ្លាក់ចុះថែមទៀតនៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ។ ដើម្បីដោះស្រាយបរិត្តផរណាមិនចេះចប់នេះ ធនាគារជាតិជប៉ុន បានសំរេចរក្សាគោលនយោបាយពង្រីកការផ្គត់ផ្គង់សាច់ប្រាក់ ក្នុងសម័យប្រជុំរបស់ខ្លួននៅខែកក្កដា ។ រីឯនៅហុងកុង សំពាធបរិត្តផរណាបន្ធូរស្រាល ដោយសារធ្លាក់ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់បានថយល្បឿន ។ គិតពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់នៅសង្ហបុរី កើន ១,៨%នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ហើយវាឆ្លុះបញ្ចាំងមួយភាគធំនូវកំណើនថ្លៃ

តាមដានសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្រៅប្រទេស

សេវា និងទំនិញប្រើប្រាស់ ។

នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ដុល្លារ US ឡើងថ្លៃ ២,៣% និង ៥% ខ្ពស់ជាងត្រីមាសមុន ទល់នឹងប្រាក់ យ៉េន និង អឺរ៉ូ ។ ថ្វីបើ ដុល្លារ US ស្ថិតក្រោមសំពាធ (គឺចុះថ្លៃទល់នឹងប្រាក់ យ៉េន និង អឺរ៉ូ) ដោយសារ គណនីចរន្តរបស់ US មានឱនភាពកំរិតខ្ពស់បំផុតក្ដី ប៉ុន្តែឥទ្ធិពលនៃសេចក្ដីប្រកាសតំលើងអត្រាការប្រាក់របស់ធនាគារកណ្ដាលUS និងកង្វះទំនុកចិត្តពីការរើបសេដ្ឋកិច្ចរហ័សនៅជប៉ុន បានជួយរក្សាឱ្យដុល្លារ US នៅរឹងប៉ឹងគួរសមក្នុងត្រីមាសនេះទាំងមូល ។ ក្នុងរយៈពេលដដែល ដុល្លារ US ឡើងថ្លៃ ៣% និង ០,៦% ទល់នឹង ប្រាក់បាតថៃ និងដុល្លារសិង្ហបុរី ។

ថ្លៃផលិតផលក្នុងទីផ្សារពិភពលោក

នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ថ្លៃផលិតផលភាគច្រើន មានកំរិតខ្ពស់ជាងកាលពីត្រីមាសទី១ ។ ថ្លៃអង្ករលេខ១ នៅទីផ្សារអន្តរជាតិក្រុងបាងកក កើនបានពីរត្រីមាសជាប់គ្នា ដល់ ២៣៩,៨ដុល្លារ/តោន ឬកើន ៨,៧% ធៀបនឹងត្រីមាសទី១ ។ ថ្លៃកៅស៊ូនៅទីផ្សារអន្តរជាតិម៉ាឡេស៊ី កើនឡើង ៧% ដល់ ១.៣៣៣,៤ដុល្លារ/តោននៅត្រីមាសទី២ ធៀបនឹង១.២៤៦,៤ដុល្លារ/តោន នៅត្រីមាសមុន ។ ក្នុងរយៈពេលដដែល ថ្លៃសណ្ដែកសៀងបន្តកើនឡើងបានពីរត្រីមាសជាប់គ្នា ដល់ ២៤៩,៧ដុល្លារ/តោន ឬកើនតែ ១,៦% ទេ ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំមុន ។ ថ្លៃប្រេងឆៅកើនយ៉ាងគំហុកដល់ ៣៣,៣០ដុល្លារ/ធុងជាមធ្យមនៅត្រីមាសទី២ ឬកើន ១៣,៦% ខ្ពស់ជាងត្រីមាសមុន ។

តពីទំព័រ ៣ ជំរើសសំរាប់...

ផ្ទាល់នីមួយៗរបស់ឃុំ ការកសាងសមត្ថភាពនិងការគាំទ្រសំរាប់ការគ្រប់គ្រងប្រភពចំណូលថ្មីៗទាំងនេះនៅកំរិតឃុំ រចនាសម្ព័ន្ធនៃប្រភពចំណូលថ្មីៗ (ឧ. ភាគរយពន្ធប៉ាតង់ដែលត្រូវចែករំលែកឱ្យឃុំ, ប្រភេទផ្សារដែលត្រូវនៅក្រោមសមត្ថកិច្ចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ), និងបញ្ហាថា តើតំបន់ទីក្រុង និងជនបទគួរមានរចនាសម្ព័ន្ធចំណូលខុសគ្នាឬយ៉ាងណា ។

សរុបមក ក្នុងការបង្កើតចំណូលពីប្រភពផ្ទាល់របស់ឃុំ នឹងមានបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួនដែលត្រូវដោះស្រាយ នៅពេលប្រភពថ្មីៗនៃចំណូលឃុំត្រូវបានដាក់អនុវត្តសាកល្បង និងអនុម័តយក គឺមាន:

- តំរូវការប្រមូលពត៌មានបន្ថែមទៀត ដើម្បីកសាងសេចក្ដីណែនាំលំអិតសំរាប់អនុវត្តសាកល្បងនូវជំរើសចំណូលថ្មីៗ
- ការរៀបចំប្រភពថ្មីៗតាមបែបបទមួយដែលមិនបង្កើនបន្ទុកដល់អ្នកគ្មានលទ្ធភាពបង់
- ការកសាងសមត្ថភាពក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ដើម្បីគ្រប់គ្រងប្រភពចំណូលថ្មីៗឱ្យបានសក្ដិសិទ្ធិ
- ការធានាឱ្យមានតំលាភាព និងគណនេយ្យភាពក្នុងការគ្រប់គ្រងមូលនិធិ
- ការអប់រំប្រជាជនក្នុងឃុំពីគោលដៅ និងការប្រើប្រាស់ប្រភពចំណូលថ្មីៗ
- ការកាត់បន្ថយការប្រមូលចំណូលក្រៅផ្លូវការដែលបានស្រូបយកធនធានដែលឃុំត្រូវការ ។

ការសិក្សានេះ បានជួយជំរុញឱ្យគំរោងសាកល្បងអាចធ្វើកើតមួយចំនួនអាចឈានទៅមុខ ថ្វីបើនៅមានចំណោទ និងបញ្ហាប្រឈមជាច្រើនដែលត្រូវដោះស្រាយនៅក្នុងដំណើរការបង្កើតចំណូលប្រភពផ្ទាល់របស់ឃុំ ។ គេរកឃើញថា ត្រូវធ្វើការសិក្សាបន្តតាមក្រោយជាច្រើនទៀត ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាផ្សេងៗដែលការសិក្សានេះមិនបានផ្ដល់ចំលើយគឺមាន: ១) ការវាយតំលៃពីការឆ្លើយតប និងគណនេយ្យភាពរបស់ឃុំ ក្រោយការដាក់អនុវត្តនីចំណូលប្រភពផ្ទាល់របស់ឃុំ, ២) អាំងឌីការទ័រសំរាប់វាស់វែងលទ្ធផល និងផលប៉ះពាល់ ចំពោះការកែលំអជីវភាពរស់នៅ និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ, ៣) ការវាយតំលៃពីបន្ទុកពន្ធលើប្រជាជន និងអាជីវកម្មក្នុងមូលដ្ឋាន, ៤) ប្រសិទ្ធភាព និងភាពសក្ដិសិទ្ធិនៃការប្រមូលពន្ធ បើប្រៀបធៀបកំរិតខេត្តជាមួយឃុំ, ៥) ការរកមើល និងការវាយតំលៃនូវជំរើសចំណូលពីប្រភពផ្ទាល់របស់ឃុំផ្សេងទៀតដែលអាចអនុវត្តបាន និង ៦) ការវាយតំលៃពីការបែងចែក និងការលៃចែកចំណូលនានាពីប្រភពផ្ទាល់របស់ឃុំ ។

កំណត់សំគាល់

១. ពន្ធលើអាជ្ញាប័ណ្ណធ្វើអាជីវកម្មប្រចាំឆ្នាំ ប្រមូលលើគ្រប់សហគ្រាសអាជីវកម្ម
២. កំរៃផ្សារប្រចាំថ្ងៃប្រមូលពីអ្នកលក់ដូរ
៣. ចំនួនតាមផែនការគឺជាចំនួនចំណូលពន្ធដែលសាខាពន្ធដារខេត្តនីមួយៗមានភារកិច្ចត្រូវប្រមូល ។ ចំនួននេះផ្អែកលើចំណូលក្នុងឆ្នាំមុនដែលត្រូវបានកែតំរូវទៅតាមការប្រែប្រួលក្នុងមូលដ្ឋានយកពន្ធ ។
៤. តាមច្បាប់ស្ដីពីសារពើពន្ធ (១៩៩៧) របបកំណត់ពន្ធគឺជាប្រព័ន្ធមួយ

តពីទំព័រ ២០ ពត៌មាន...

នៅឆមាសទី២ ២០០៤ មជ្ឈមណ្ឌលដើម្បីសន្តិភាព និងអភិវឌ្ឍន៍ (CPD) បានផ្ដោតទៅលើសិក្ខាសាលាបំប៉នបន្ត រយៈ២ថ្ងៃ និងការបោះពុម្ពផ្សាយសន្ទានុក្រម "ការកសាងសន្តិភាព" ។ ជាកិច្ចបន្តលើការបណ្ដុះបណ្ដាលពីការកសាងសន្តិភាពរបស់ CPD នៅក្នុងតំបន់ផ្សះផ្សារ, CPD នឹងមានធ្វើការវាយតំលៃតាមក្រោយមួយនៅស្រុកវាលវែង ខេត្តពោធិសាត់នៅដើមខែធ្នូ ។ CPD បានដំណើរការវគ្គបណ្ដុះបណ្ដាលស្នូលស្ដីពី "ការកសាងសន្តិភាព" ដែលមាន ៤ភាគ ចាប់ពីខែមិថុនា ដល់វិច្ឆិកា ២០០៤ ដោយមានសិក្ខាកាមចូលរួម ២៧នាក់ មកពី NGOs ក្នុងស្រុកនិងអន្តរជាតិ ក្រសួងមហាផ្ទៃ សាលាក្រុងភ្នំពេញ ខាងយោធា និងប៉ូលីស ។

បណ្ណាល័យ

នៅឆ្នាំ២០០៤ បណ្ណាល័យ វបសអ បានពង្រីកប្រជុំឯកសារទាក់ទងនឹងប្រទេសកម្ពុជា លើបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹង ការអភិវឌ្ឍន៍សង្គម និងសេដ្ឋកិច្ច និងបានធ្វើការពន្យល់ណែនាំពីបណ្ណាល័យ ដល់និស្សិត/អ្នកស្រាវជ្រាវជាតិ និងអន្តរជាតិ ៤ក្រុម ។ បណ្ណាល័យ នឹងបោះពុម្ពផ្សាយ កាតាឡុកសៀវភៅ

តារាង១. កំនើន ផសស ពិត នៃដៃគូពាណិជ្ជកម្មជ្រើសរើសពីឆ្នាំ២០០០-២០០៤ (កំណើនជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន)

	2000	2001	2002	2003				2004		2003
			Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	
ប្រទេសអាស៊ានជ្រើសរើស										
កម្ពុជា	7.3	6.7	-	-	-	-	-	-	-	5.0
ឥណ្ឌូនេស៊ី	4.4	3.8	3.8	3.4	3.8	3.9	4.3	4.5	4.3	4.1
ម៉ាឡេស៊ី	8.7	0.5	5.4	4.0	4.4	3.5	6.4	7.6	8.0	5.3
សិង្ហបុរី	9.5	-2.3	3.0	1.6	-4.2	1.7	3.7	7.5	12.5	1.1
ថៃ	4.4	1.9	6.0	6.7	5.8	6.6	7.8	6.5	6.3	6.7
វៀតណាម		6.0	-	-	6.9	-	-	-	-	7.0
ប្រទេសអាស៊ីជ្រើសរើស										
ចិន	8.0	7.5	8.1	9.9	6.7	9.1	9.9	9.7	9.6	9.1
ហុងកុង	10.2	0.5	4.8	4.4	-0.6	4.0	4.9	6.8	12.1	3.2
កូរ៉េខាងត្បូង	9.1	3.0	6.8	3.7	1.9	2.3	3.9	5.3	5.5	3.1
តៃវ៉ាន់	5.8	-2.2	4.2	3.2	-0.4	4.2	5.4	6.3	7.7	3.2
ប្រទេសឧស្សាហកម្មជ្រើសរើស										
អឺរ៉ុប-១២	3.5	1.4	1.3	0.8	0.2	0.3	0.6	1.5	2.2	0.6
ជប៉ុន	2.8	0.4	1.7	2.7	2.1	1.9	3.1	5.6	4.4	2.5
សហរដ្ឋអាមេរិក	5.0	1.2	2.8	2.1	2.4	3.6	4.3	5.0	4.7	3.1

តារាង២. អត្រាអតិផរណានៃដៃគូពាណិជ្ជកម្មជ្រើសរើស ពីឆ្នាំ២០០០-២០០៤ (កំណើនជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន-មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2000	2001	2002	2003				2004		2003
			Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	
ប្រទេសអាស៊ានជ្រើសរើស										
កម្ពុជា	-0.3	-0.4	3.0	1.8	1.6	0.7	0.5	0.8	2.2	1.5
ឥណ្ឌូនេស៊ី	3.7	11.3	10.3	7.7	6.5	5.6	3.7	4.8	6.7	5.8
ម៉ាឡេស៊ី	1.5	1.4	1.9	1.3	0.9	1.0	1.1	0.9	1.2	1.0
សិង្ហបុរី	1.4	1.0	0.1	0.7	0.1	0.5	0.7	1.4	1.8	0.5
ថៃ	1.6	1.8	1.4	2.0	1.7	1.8	1.5	1.9	2.7	1.8
វៀតណាម	-1.7	0.0	3.7	2.2	2.3	3.5	2.2	-	-	3.1
ប្រទេសអាស៊ីជ្រើសរើស										
ចិន	0.3	1.0	-0.6	0.5	0.6	0.8	2.7	2.8	-	1.2
ហុងកុង	-3.7	-1.5	-2.9	-2.0	-.25	-3.7	-2.5	-1.2	-0.7	-2.5
កូរ៉េខាងត្បូង	2.3	4.3	3.2	4.1	3.3	3.1	3.5	3.2	3.3	3.5
តៃវ៉ាន់	1.3	-0.01	-0.5	0.3	-0.1	-	-	-	-	-0.3
ប្រទេសឧស្សាហកម្មជ្រើសរើស										
អឺរ៉ុប-១២	2.3	2.6	2.3	2.4	2.0	2.0	1.9	1.6	2.1	2.1
ជប៉ុន	-0.6	-0.5	-0.5	-0.3	- 0.2	-0.3	0	-0.1	-0.3	-0.2
សហរដ្ឋអាមេរិក	3.4	2.9	2.2	2.9	2.1	2.2	1.9	1.7	2.8	2.3

តារាង៣. អត្រាប្តូរប្រាក់ធៀបនឹងដុល្លារនៃរូបិយវត្ថុរបស់ដៃគូពាណិជ្ជកម្មជ្រើសរើស ពីឆ្នាំ២០០០-២០០៤ (មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2000	2001	2002	2003				2004		2003
			Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	
ប្រទេសអាស៊ានជ្រើសរើស										
កម្ពុជា (រៀល)	3,871	3,935	3,948	3,948	4,008	4,015	3,999	3,991	4,016	3,992
ឥណ្ឌូនេស៊ី (រូពីយ៉ា)	8,421	10,261	9,054	8,905	8,479	8,441	8,482	8,469	9,001	8,577
ម៉ាឡេស៊ី (រីងហ្គិត)	3.80	3.80	3.80	3.80	3.80	3.80	3.80	3.80	3.80	3.80
សិង្ហបុរី (ដុល្លារសិង្ហបុរី)	1.72	1.79	1.77	1.74	1.75	1.75	1.72	1.69	1.7	1.74
ថៃ (បាត)	40.1	44.4	43.4	42.7	42.2	41.3	39.7	39.1	40.3	41.5
វៀតណាម (ដុង)	14,168	14,725	15,376	15,426	15,472	15,522	15,618	16,208.6	15,733	15,510
ប្រទេសអាស៊ីជ្រើសរើស										
ចិន (យ៉ន់)	8.28	8.28	8.28	8.27	8.28	8.28	8.28	8.28	8.28	8.28
ហុងកុង (ដុល្លារហុងកុង)	7.80	7.80	7.80	7.80	7.80	7.79	7.75	7.77	7.80	7.78
កូរ៉េខាងត្បូង (វ៉ុន)	1,131	1,291	1,219	1,202	1,207	1,174	1,182	1,171	1,163	1,192
តៃវ៉ាន់ (ដុល្លារតៃវ៉ាន់-NT$)	31.8	34.1	34.8	34.7	35.0	34.2	34.0	33.4	33.3	34.5
ប្រទេសឧស្សាហកម្មជ្រើសរើស										
អឺរ៉ុប-១២ (អឺរ៉ូ)	1.08	1.12	1.00	0.93	0.88	0.88	0.84	0.79	0.83	0.88
ជប៉ុន (យ៉េន)	108	122	123.0	118.8	118.4	117.6	108.9	107.2	109.7	115.9

តារាង៤. ថ្លៃផលិតផលជ្រើសរើសនៅលើទីផ្សារពិភពលោក ពីឆ្នាំ ២០០០-២០០៤ (មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2000	2001	2002	2003				2004		2003
			Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	
ឈើមូលប្រភេទរឹង - ម៉ាឡេស៊ី ($/ម៣)	190.1	160.1	181.2	186.3	182.1	183.0	197	197.7	195	187.1
ឈើអារប្រភេទរឹង - ម៉ាឡេស៊ី ($/ម៣)	599.2	488.3	565.4	550.4	552.4	552.0	545.5	547.8	576.9	550.2
កៅស៊ូ - ម៉ាឡេស៊ី ($/តោន)	720.8	602.0	834.1	945.5	975.8	1,017.4	1,261.4	1,246.4	1,333.4	1,050
អង្ករ - បាងកក ($/តោន)	203.7	172.6	189.6	198.3	197.5	199.6	196	215.3	235.8	197.8
សណ្ដែកសៀង - សហរដ្ឋអាមេរិក ($/តោន)	211.3	195.6	239.0	243.3	245.7	244.3	219.7	238.5	249.7	238.3
ប្រេងឆៅ-ឌូបៃ ($/ធុង)	26.1	22.8	26.2	29.3	24.5	26.5	27	29.3	33.3	26.8
មាស – London ($/troy ounce)	279.0	279.0	317.8	352.1	346.7	363.3	391.9	408.5	393.1	363.5

ប្រភព: តារាង ១: The Economist, Far Eastern Economic Review, ការិយាល័យស្ថិតិជាតិ និងធនាគារកណ្ដាលនានា . តារាង ២.IMF, The Economist, តារាង ៣ : IMF , The Economist, NBC. តារាង ៤: IMF, Far Eastern Economic Review.

តាមដានសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស

សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ

ជាទូទៅក្នុងចន្លោះពីត្រីមាសទី១ ទៅ ទី២ ២០០៤ សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ បានថយចុះ ។ តំលៃនៃសកម្មភាពសាងសង់បានថយចុះ រីឯខាងទេសចរណ៍បានរក្សាភាពនឹងន ។ ម្យ៉ាងទៀត ឱនភាពពាណិជ្ជកម្មជាទូទៅបានកើនឡើង ក្នុងរយៈពេលនេះ ។ ការថយល្បឿនលូតលាស់ក្នុងសកម្មភាពទាំងនេះ បានកាត់បន្ថយឥទ្ធិពលនៃកំណើននៅក្នុងវិនិយោគឯកជន ។

ចំនួនភ្ញៀវចូលសរុប (ភ្ញៀវអន្តរជាតិ និងភ្ញៀវក្នុងស្រុក) សឹងតែគ្មានប្រែប្រួលនៅត្រីមាសទី២ ។ ដោយឡែក ភ្ញៀវបរទេសថយចុះ ២៤% ដល់ ១៩៣.៨០២នាក់ ប៉ុន្តែទេសចរក្នុងស្រុកកើនយ៉ាងខ្លាំង បាន ៦៩,៤% ដល់ ១៤៩.៩៨៤នាក់ ។ យោងតាមក្រសួងទេសចរណ៍, ទេសចរក្នុងស្រុកជាបណ្តើរៗកាន់តែមានចំណែកធំឡើងក្នុងវិស័យទេសចរណ៍នៅកម្ពុជា ហើយនិន្នាការនេះបានពិនិត្យឃើញច្បាស់តាំងពីដើមឆ្នាំ២០០៤ មក ។ នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ទេសចរក្នុងស្រុកមានចំណែក ៤៤% ក្នុងនេះអ្នកធ្វើដំណើរតាមផ្លូវគោក និងផ្លូវទឹកកើន ៧២% ដល់ ១៤៦.៨៥៣នាក់ រីឯអ្នកធ្វើដំណើរតាមផ្លូវអាកាសនៅថេរត្រឹមប្រហែល ៣.១៣០នាក់ ។

តាមធម្មតា ភ្ញៀវអន្តរជាតិចូលមកកម្ពុជា តែងថយចុះនៅត្រីមាសទី២ ហើយនៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ បានថយចុះដល់ ១៩៣.៨០២នាក់ ធៀបនឹង ២៥៤.៤៣៧នាក់នៅត្រីមាសមុន ប៉ុន្តែបានកើន ៨៩% បើធៀបនឹងត្រីមាសទី២ ២០០៣ ។

ខាងវិស័យសាងសង់ក៏ធ្លាក់ចុះដែរនៅត្រីមាសទី២ បើធៀបនឹងត្រីមាសទី១ ។ យោងតាមមន្ទីរសុរិយោដី និងភូមិសាស្ត្រក្រុងភ្នំពេញ តំលៃសរុបនៃសំណង់បានអនុម័តសំរាប់ក្រុងភ្នំពេញ បានធ្លាក់ចុះ ៣៣,៤% ដល់ ៤៨,៥ លានដុល្លារ ក្នុងចន្លោះពេលពីត្រីមាសទី១ ដល់ត្រីមាសទី២ ទោះបីចំនួនគំរោងអនុម័តបានកើនពី ២២៩ ដល់ ២៣៧ ក្តី ។ ក្នុងនេះផ្ទះល្វែងគិតជាតំលៃថយចុះ ៤១% ហើយ "សំណង់ផ្សេងទៀត" ថយចុះ ៣៤% ប៉ុន្តែ សំណង់ភូមិគ្រឹះកើន ១៥% ។ តំលៃសរុបនៃសំណង់បានអនុម័ត បានធ្លាក់ចុះ ៤៣,២% បើធៀបនឹង ត្រីមាសទី២ ឆ្នាំមុន ដែលមានដល់ ៨៥,៥លានដុល្លារ ។

ឱនភាពពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជាកើនដល់ ១១២,២លានដុល្លារនៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ធៀបនឹង ៥៩,៣លានដុល្លារនៅត្រីមាសទី១ ។ ការនាំចេញ កើន ២៣,៨% ដល់ ៤៩៤,៧លានដុល្លារ ។ ការនាំចេញក្នុងមុខសំលៀកបំពាក់តែឯងបានកើន ២៥% ដល់ ៤៧៩,៤លានដុល្លារ ។ ការនាំចេញកសិផលថយចុះ ៤,៤% ដល់ ១៥,៣លានដុល្លារ ។ ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន ការនាំចេញសរុបកើន ២១% ពីកំរិត ៤០៨,៥លានដុល្លារ ។

ការនាំចូលសរុបឡើងដល់ ៦០៦,៩លានដុល្លារ ក្នុងនេះការនាំចូលរបស់វិស័យឯកជនមាន ២៣១,៨លានដុល្លារ និងរបស់វិស័យសាធារណៈ ៣៧៥ លានដុល្លារ ។ ធៀបនឹងត្រីមាសទី១ ការនាំចូលសរុបកើន ៣២,៣% ពីកំរិត ៤៥៨,៩លានដុល្លារ ។ ក្នុងចំណោមមុខទំនិញនាំចូលចំបងៗ ដែកកើនខ្លាំងជាងគេដល់ ៩៨,៤%, បន្ទាប់មក គឺបារីដែលកើន ៤៥,៥% និងប្រេងសាំង ២១% ។ បើប្រៀបធៀបនឹងត្រីមាសទី២ឆ្នាំមុន ការនាំចូលសរុប បានកើន ១៩,៦% ។

ធៀបនឹងត្រីមាសទី២ ២០០៣ គំរោងវិនិយោគឯកជនដែលត្រូវបានអនុម័តសរុប បានកើនជាងពីរដង ដោយកើនយ៉ាងខ្លាំងក្នុង ៣វិស័យចំបងៗ គឺ ទេសចរណ៍ ឧស្សាហកម្ម និងកសិកម្ម ។ ចំពោះចំនួនការងារ វិស័យឧស្សាហកម្មគ្រោងជួលនិយោជិតចូល ១១.៥១០នាក់ (៩.៩៣៨នាក់សំរាប់ខាងកាត់ដេរ) នៅត្រីមាសទី២ ។ ប៉ុន្តែឥទ្ធិពលបង្កើតការងារនៅក្នុងវិស័យសេវាកម្ម និងកសិកម្ម រំពឹងថាមានកំរិតតូចគឺ ១.៣៩៧នាក់ និង ២២៥នាក់ រៀងៗគ្នា ។

នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជាបានអនុម័ត ១៩ គំរោងវិនិយោគឯកជនដែលមានតំលៃ ១១៣,៣លានដុល្លារ ឬ ៧៩%ច្រើនជាងនៅត្រីមាសទី១ ។ កំណើននេះជាប់ទាក់ទង នឹងកំណើនគំរោងវិនិយោគបានអនុម័តក្នុងវិស័យសេវាកម្ម និងវត្តមានគំរោងវិនិយោគបានទទួលការអនុម័តក្នុងកសិកម្ម ។ ការអនុមតិគំរោងវិនិយោគសំរាប់វិស័យសេវាកម្មកើនពី ៩,៥លានដុល្លារ ដល់ ៧៦លានដុល្លារ នៅក្នុងនេះមាន ៥២% (៣៩,២លានដុល្លារ) នៅខាងទេសចរណ៍ ។ នៅពេលជាមួយគ្នា វិនិយោគខាងកសិកម្មកើនពី សូន្យ ដល់ ៩,៤លានដុល្លារ រីឯខាងឧស្សាហកម្មមានការធ្លាក់ចុះ ៤៨% ដល់ ២៨លានដុល្លារ ។ ក្នុងអនុវិស័យកាត់ដេរ នៅត្រីមាសទី២ មានការធ្លាក់ចុះយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរអស់ ៨០% ដល់កំរិតដ៏ក្សត់ខ្សោយត្រឹម ១០,១លានដុល្លារ ។

ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ

នៅត្រីមាសទី២ ឱនភាពថវិកាឡើងដល់ ១៨០,២ពាន់លានរៀល គឺខ្ពស់ជាងត្រីមាសទី១ ដែលមានឱនភាពត្រឹមតែ ១២៣,២ពាន់លានរៀល យោងតាមក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។ ក្នុងនេះចំណូលថវិកាសរុបបានធ្លាក់ចុះ ៦,៧% ដល់ ៤៨៨,៦ពាន់លានរៀល រីឯចំណាយថវិកាសរុបកើន ៣,៦% ដល់ ៦៦៨,៧ពាន់លានរៀល ។

នៅត្រីមាសទី២ ការប្រមូលពន្ធដែលជាប្រភពចំណូលធំបំផុតមានកំរិត ១៥% ទាបជាងនៅត្រីមាសមុន ។ ដូចគ្នាដែរ ចំណូលពន្ធគយ និងអាករពិសេស បានធ្លាក់ចុះ ទោះបីតំលៃសរុបនៃការនាំចេញ និងនាំចូល កើនឡើងក្នុងពេលនោះក្តី ។ ធៀបនឹងត្រីមាសទី២ ឆ្នាំមុន ចំណូលសរុបកើន ២៩% (ពីកំរិត ៣៧៩ពាន់លានរៀល) ដែលនាំមុខដោយកំណើនក្នុងចំណូលមិនមែនពន្ធ ដូចជា កំរៃទិដ្ឋាការ និងចំណូលទេសចរណ៍ជាដើម ។ នៅឆមាសទី១ ២០០៤ ចំណូលប៉ាន់ស្មានសរុបគឺ ១.០១២,៥ពាន់លានរៀល ឬ ៤៨% នៃផែនការក្នុងច្បាប់ថវិកាឆ្នាំ២០០៤ ។

នៅត្រីមាសទី២ ចំណាយថវិកាសរុប រួមទាំងកំណែតំរូវចំណាយផង កើនដល់ ៦៦៨,៧ពាន់លានរៀល ពីកំរិត ៦៤៥,៣ពាន់លានរៀល នៅត្រីមាសទី១ ។ ក្នុងនេះ ចំណាយចរន្តកើន ៦,២% ហើយចំណាយជាមូលធនកើនបន្តិចបន្តួចត្រឹម ០,៥% ។ ចំណាយចរន្តមានសមាសធាតុចំបងៗ៣គឺការពារជាតិ និងសន្តិសុខ, រដ្ឋបាលស៊ីវិល និងការប្រាក់លើកំចី ។ ដូច្នេះ កំណើនចំណាយចរន្ត មានជាប់ទាក់ទងនឹង កំណើនក្នុងចំណាយលើរដ្ឋបាលស៊ីវិល (កើន ៦%) និងការបង់ការប្រាក់ (កើន ៩៩%) ។

អតិផរណា និង អត្រាការប្រាក់

គិតពីមួយត្រីមាសទៅមួយត្រីមាស ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់នៅភ្នំពេញកើន ១,៥%នៅត្រីមាសទី២ ធៀបនឹង ០,៤៦%នៅត្រីមាសទី១ យោងតាមវិទ្យាស្ថានជាតិស្ថិតិ ។ កំណើនថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់នៅត្រីមាសទី២ ឆ្លុះបញ្ចាំងពីកំណើនក្នុងថ្លៃដឹកជញ្ជូននិងទូរគមនាគមន៍(៣,៦%) និងម្ហូបអាហារ (៣%)

តាមដានសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស

ប៉ុន្តែថ្លៃសំលៀកបំពាក់ និងស្បែកជើងថយចុះ ១,៤% ។ នៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ នេះ ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់នៅភ្នំពេញកើន ២,២% បើធៀបនឹងត្រីមាសទី២ ២០០៣ ។

ក្រោយឡើងថ្លៃបាន ០,២%ទល់នឹងដុល្លារ US នៅត្រីមាសទី១ ប្រាក់រៀលបានចុះថ្លៃ ០,៦%នៅត្រីមាសទី២ ។ ប៉ុន្តែប្រាក់រៀលបានឡើងថ្លៃបន្តិចទល់នឹងប្រាក់បាតថៃ ដោយប្តូរបាន ១០០,៥រៀល/បាតនៅត្រីមាសទី២ ធៀបនឹង ១០១,៩រៀល/បាតនៅត្រីមាសមុន ។ ក្នុងពេលនេះដែរ អត្រាប្តូរប្រាក់រៀល-ដុងវៀតណាម មានកំរិតប្រហែល ២៤,៧រៀល/១០០ដុង គឺវានៅថេរក្នុងរយៈ៤ត្រីមាសជាប់គ្នា ។

ការវិវត្តន៍រូបិយវត្ថុ

នៅចុងត្រីមាសទី២ រូបិយវត្ថុទូទៅ (M2) របស់កម្ពុជា កើនដល់ ៣.៨៤៤ ពាន់លានរៀល ឬ ៥% ខ្ពស់ជាងត្រីមាសទី១ យោងតាមធនាគារជាតិនៃកម្ពុជា ហើយកត្តាចំបងគឺកំណើន ៤,៧%ក្នុងប្រាក់បញ្ញើជារូបិយវត្ថុបរទេស និងកំណើនការផ្គត់ផ្គង់ប្រាក់រៀលប្រហែល ៤% ។

ប្រាក់បញ្ញើជារូបិយវត្ថុបរទេស ដែលមានប្រហែល៧០% នៅក្នុងរូបិយវត្ថុ ទូទៅបានស្ទុះដល់ ៦៧២,៤លានដុល្លារនៅត្រីមាសទី២ ធៀបនឹង ៦៤២,៥ លានដុល្លារនៅត្រីមាសទី១ (កើន ៤,៧%) ។ សមាសភាគជារៀលកើនដល់ ១.១៣៨ពាន់លានរៀលនៅត្រីមាសទី២ (កើន ៣,៩% ពីកំរិត ១.០៩៥ពាន់លានរៀលនៅត្រីមាសមុន) ក្នុងនេះ ១២% ជាប្រាក់រៀលផ្ញើនៅធនាគារ និង ៨៨% ជាប្រាក់រៀលធ្វើចរាចរនៅខាងក្រៅប្រព័ន្ធធនាគារ ។

ស្ថានភាពក្រីក្រ និងប្រាក់ចំណូលរបស់ពលករងាយរងគ្រោះ

អង្កេតលើពលករងាយរងគ្រោះធ្វើនៅថ្ងៃ ២-២០សីហា ២០០៤ បានបង្ហាញពីការថយចុះក្នុងប្រាក់ចំណូលរបស់ អ្នកធាក់ស៊ីក្លូ អ្នកស៊ីឈ្នួលធ្វើស្រែ កម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ អ្នករត់ម៉ូតូឌុប និង កម្មករសំណង់គ្មានជំនាញ បើធៀបនឹងរយៈពេលដូចគ្នាឆ្នាំមុន ។ អ្នករត់ម៉ូតូឌុប និង កម្មករសំណង់គ្មានជំនាញ ថយចំណូលខ្លាំងជាងគេ បន្ទាប់មកគឺ អ្នកធាក់ស៊ីក្លូ ។

នៅខែសីហា ២០០៤ ចំណូលប្រចាំថ្ងៃជាតួលេខចារិករបស់កម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ ធ្លាក់ចុះបន្តិចអស់ ១,៣% ដល់ ១១.១៦៣រៀល ធៀបនឹង ១១.៣០០រៀលនៅខែសីហា ២០០៣ ។ ២/៣ នៃកម្មករកាត់ដេរដែលឆ្លើយសំភាសន៍ បានអះអាងថា សកម្មភាពរោងចក្របានថយចុះ ហើយ ១/៣ ទៀតបានលើកឡើងផ្ទុយពីនេះ ។ ប៉ុន្តែចំណូលប្រចាំថ្ងៃនេះមានកំណើន ៤,៣% បើធៀបនឹងអង្កេតលើកមុននៅខែឧសភា ២០០៤ ។

កម្មករកាត់ដេរប្រហែល ៤៨% ជានារីនៅលីវ អាយុពី ២០-២៥ឆ្នាំ ។ អ្នកឆ្លើយសំភាសន៍ភាគច្រើន (៦៥%) មានទីលំនៅជាប់លាប់នៅខេត្តកំពង់ចាម កណ្តាល ព្រៃវែង និងស្វាយរៀង ។ កម្មករជាងពាក់កណ្តាលរាយការណ៍ថា បានរៀនដល់មធ្យមសិក្សា ឬខ្ពស់ជាង ។ ពួកគេចំណាយជាមធ្យម ២.១២៤រៀល/ថ្ងៃ (២០%នៃចំណូលប្រចាំថ្ងៃ) លើម្ហូបអាហារ ។

សាំងឡើងថ្លៃខ្ពស់ បានប៉ះពាល់យ៉ាងច្បាស់ដល់ប្រាក់ចំណូលរបស់អ្នករត់ម៉ូតូឌុប ។ ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់ពួកគេធ្លាក់ចុះដល់ ៩.៧០០រៀលនៅខែសីហា ២០០៤ ឬចុះ ១១% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន ។ម្យ៉ាងទៀតកំណើនចំនួនអ្នករត់ម៉ូតូឌុប ក៏បានកាត់បន្ថយចំណូលនេះមួយកំរិត ដោយសារមានការប្រកួតប្រជែងគ្នាកាន់តែខ្លាំង ។ អ្នករត់ម៉ូតូឌុបប្រហែល ៦០% ជាអ្នកមកពីខេត្ត ហើយ ៤២% ស្នាក់នៅតាមផ្ទះជួល ។ អ្នករត់ម៉ូតូឌុបសឹងគ្រប់គ្នារាយការណ៍ថា ត្រូវពឹងផ្អែកជាសំខាន់លើចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនគាត់ដើម្បីទ្រទ្រង់ជីវភាពក្រុមគ្រួសារ និងមានជាងពាក់កណ្តាលប្រាប់ថា បានរៀនចប់មធ្យមសិក្សា ។

ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់កម្មករសំណង់គ្មានជំនាញ និងអ្នកធាក់ស៊ីក្លូថយចុះអស់ ១១,៨% និង ១០,៣% រៀងៗគ្នាបើធៀបនឹងខែសីហា ២០០៣ ហើយវាធ្លាក់ចុះបន្តិច បើធៀបនឹងអង្កេតលើកមុននៅខែឧសភា ២០០៤ ។ កម្មករសំណង់គ្មានជំនាញភាគច្រើនអះអាងថា ក្នុងរយៈពេលសព្វថ្ងៃពួកគាត់មានចំនួនច្រើនជាងកាលពី រយៈពេលបានរាយការណ៍ពីលើកមុន ។ ដូចគ្នាដែរ អ្នកធាក់ស៊ីក្លូភាគច្រើនអះអាងថា ចំនួនពួកគាត់កើនឡើងក្នុងប៉ុន្មានខែថ្មីៗ ។ កម្មករសំណង់គ្មានជំនាញ និងអ្នកធាក់ស៊ីក្លូ ភាគច្រើនជាអ្នកមកពីខេត្តព្រៃវែង និងស្វាយរៀង ។ ថ្វីបើ កម្មករសំណង់គ្មានជំនាញ និង អ្នកធាក់ស៊ីក្លូ ជាង ៨០% រាយការណ៍ថា មានដីច្រើនជាងមួយហិកតាក្តី ប៉ុន្តែពួកគាត់ត្រូវចាកចេញពីកសិដ្ឋានដោយសារការរាំងស្ងួត ។ អ្នកធាក់ស៊ីក្លូរាយការណ៍ថា គាត់ចំណាយអស់ប្រហែល ៣.៥៤៥រៀល/ថ្ងៃលើម្ហូបអាហារ ចំណែកឯកម្មករសំណង់គ្មានជំនាញចំណាយអស់ ៣.០៥៧រៀល ។ ប្រហែល ២/៣ នៃកម្មករសំណង់គ្មានជំនាញ និងអ្នកធាក់ស៊ីក្លូ រាយការណ៍ថា បានរៀនចប់បឋមសិក្សា ។ ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកស៊ីឈ្នួលធ្វើស្រែ បានធ្លាក់ចុះតិចជាងគេបំផុតក្នុងចំណោមក្រុមពលករទាំងនេះ គឺថយចុះតែ ៤,៨% បើធៀបនឹងរយៈពេលដូចគ្នាឆ្នាំមុន ។

ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់កម្មករសំណង់មានជំនាញ កើនឡើងជាបណ្តើរៗតាំងពីដើមឆ្នាំមក ឬ កើន ១៧,៥%បើធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន ឬកើន ២០% បើធៀបនឹងអង្កេតលើកមុននៅខែឧសភា ២០០៤ ។ រឿងនេះកើតមានឡើងជាសំខាន់ដោយសារកំណើនក្នុងសកម្មភាពសាងសង់ ។ ជាការគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើល មានអ្នកឆ្លើយសំភាសន៍ក្នុងគំរូតាងតែ ៣០% ប៉ុណ្ណោះដែលប្រាប់ថា ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនបានកើនឡើង ហើយមាន ៥២% អះអាងថា គ្មានការប្រែប្រួលទេ ។ ជាងពាក់កណ្តាលនៃកម្មករសំណង់មានជំនាញ បានរៀនចប់មធ្យមសិក្សា ។

ចំពោះក្រុមពលករឯទៀតៗ ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកលីសែងកើនបន្តិចបាន ១%នៅខែសីហា ២០០៤ ធៀបនឹងខែដូចគ្នាឆ្នាំ២០០៣ ។ ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកបំរើតាមភោជនីយដ្ឋាន អ្នកលក់បន្លែតូចតាច និងអ្នករើសអេតចាយ មានកំណើន ១២%, ៧,២%, និង ៧% រៀងៗគ្នា ។ ភាគច្រើននៃអ្នកបំរើតាមភោជនីយដ្ឋាន (៧៥%) រាយការណ៍ថាបានរៀនចប់មធ្យមសិក្សា ហើយប្រហែល ៥០%នៃ អ្នករើសអេតចាយ និងអ្នកលក់បន្លែតូចតាច រាយការណ៍ថាបានរៀនចប់បឋមសិក្សា ។ កំណើនក្នុងចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នករើសអេតចាយ អាចឆ្លុះបញ្ចាំងនូវជំនួយការងារអំពីកូនចៅរបស់ពួកគាត់ ដោយសារអង្កេតបានធ្វើចំពេលវិសមកាល ។ គួរកត់សំគាល់ថាកុមារម្នាក់ៗអាចរកបានពី ១.០០០-២.០០០រៀល/ថ្ងៃ គឺ ច្រើនជាងកាលពីប្រាំឆ្នាំមុន ដល់ទៅពីរដង ។

ដោយលោកស្រី ប៊ុន ដូរីណា

តាមដានសេដ្ឋកិច្ច ~ សន្ទស្សន៍សេដ្ឋកិច្ច

តារាង១. គំរោងវិនិយោគឯកជនដែលបានអនុម័ត ឆ្នាំ១៩៩៦-២០០៤

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003 Q2	Q3	Q4	2004 Q1	Q2
							ចំនួនគំរោងវិនិយោគ*					
សរុប	300	136	140	96	96	188	37	14	17	15	15	19
កាត់ដេរ	144	48	84	44	52	76	15	7	12	6	11	9
							មូលធនបានចុះបញ្ជី (លានដុល្លារ)					
សរុប	391.2	278	416.4	246.8	102.4	129.2	48.9	10.4	4.0	15.4	11.9	10.0
កាត់ដេរ	156.8	34.4	91.6	55.6	25.6	60	12.6	4.1	1.0	5.8	8.4	1.0
							ទ្រព្យសកម្មជាប់លាប់ (លានដុល្លារ)					
សរុប	746.8	761.6	849.2	474	266.4	217.2	239.6	48.3	95.1	62.1	63.3	113.3
កាត់ដេរ	158.4	38.8	120.8	79.6	76.8	100	18.0	10.5	43.3	14.5	49.9	10.1

*ប្រភព: ក្រុមប្រឹក្សាវិនិយោគកម្ពុជា (១៩៩៥-២០០៣) ។ * ក្នុងនេះមានទាំងគំរោងពង្រីកគំរោងវិនិយោគដែលមានស្រាប់ ។*

តារាង២. គំរោងសំណង់នៅភ្នំពេញដែលបានអនុម័ត ឆ្នាំ១៩៩៦-២០០៤

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003 Q2	Q3	Q4	2004 Q1	Q2
ភូមិគ្រឹះ	205	179	143	136	111	108	159	39	25	48	52	47
ផ្ទះល្វែង	537	528	678	864	520	499	535	104	148	116	157	161
ផ្សេងៗ	116	117	132	74	64	57	75	23	17	22	20	29
សរុប	858	824	953	1074	695	664	769	166	190	186	229	237

ប្រភព: នាយកដ្ឋានសុរិយោដី និងភូមិសាស្ត្រ ក្រុងភ្នំពេញ ។

តារាង៣. ការនាំចេញ និងនាំចូល ឆ្នាំ១៩៩៦-២០០៤

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003 Q2	Q3	Q4	2004 Q1	Q2
							លានដុល្លារ					
ការនាំចេញសរុប	387.1	493.4	784.4	941.1	1055.5	1267.0	1453.7	408.5	492.3	475.7	399.5	494.7
រួមមាន: - សំលៀកបំពាក់	78.8	227.2	378	554	962.1	1201.0	1356.2	389.9	475.2	448.5	383.6	479.4
• ទៅសហរដ្ឋអាមេរិក	0.4	107.2	74.1	486	714.1	840.9	943.8	267.8	303.2	298.2	255.8	306.3
• ប្រទេសផ្សេងទៀត	78.4	120	82	68	248.0	360.1	412.4	122.1	172.0	150.3	127.8	173.1
- កសិកម្ម	-	-	-	-	90.5	66.0	97.5	18.7	17.0	27.2	16.0	15.3
• កៅស៊ូ	-	-	-	-	29.6	25.9	29.7	6.7	10.0	12.1	8.0	6.6
• ឈើ	-	-	-	-	32.5	22.3	16.0	2.8	2.1	2.4	1.8	2.8
• ជលផល	-	-	-	-	5.4	6.0	4.3	0.7	0.6	0.7	0.8	1.2
• ផ្សេងៗ	-	-	-	-	26.0	11.8	47.5	8.5	4.3	12.0	5.4	4.8
ការនាំចូលសរុប	1114.4	1094.5	1112.2	1237.4	1417.7	1501.4	1707.8	507.3	436.2	487.6	458.8	606.9
រួមមាន: - សាំង	-	-	-	-	-	-	25.9	8.0	5.8	9.0	7.1	8.6
- ម៉ាស៊ូត	-	-	-	-	-	-	100.8	34	25.7	24.5	30.4	27.7
- សំភារ:សំណង់	-	-	-	-	-	-	12.9	4.8	3.9	4.4	4.0	6.3
- ផ្សេងៗ	-	-	-	-	-	-	1568.2	460.6	400.9	449.6	417.4	564.3
ជញ្ជីងពាណិជ្ជកម្ម	-727.3	-601.2	-327.8	-296.3	-362.2	-234.0	-254.1	-98.8	56.1	-11.9	-59.3	-112.2
							បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន					
ការនាំចេញសំលៀកបំពាក់សរុប	198	188	66	47	74	24.8	12.9	34.7	10.1	16.4	21.9	22.9
ការនាំចេញសរុប	2.1	27.5	58.9	12.4	19.7	20	14.7	30.0	9.0	15.2	20.5	21.1
ការនាំចូលសរុប	1.2	-1.8	1.6	11.3	14.5	5.9	13.7	7.8	-10.0	19.6	16.5	19.6

ប្រភព: ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម នាយកដ្ឋានប្រព័ន្ធអនុគ្រោះពាណិជ្ជកម្ម, ទីចាត់ការគយ និងរដ្ឋាករ, រួមទាំង ការលើកលែងពន្ធ ។

តារាង៤. ចំនួនអ្នកដំណើរមកដល់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៦-២០០៤

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003 Q2	Q3	Q4	2004 Q1	Q2
							អ្នកដំណើរពាន់នាក់					
ទិដ្ឋាការទេសចរ	194.4	163.0	141.9	199.6	209.6	335.4	447.4	83.8	132.0	209.1	230.7	165.3
តាមយន្តហោះ	194.4	163.0	141.9	199.6	209.6	335.4	447.4	44.4	76.2	131.3	139.6	99.6
តាមផ្លូវគោក និងទឹក	-	-	-	-	-	-	-	39.4	55.8	77.7	91.1	65.8
ទិដ្ឋាការជំនួញ	58.4	48.6	37.6	55.4	46.9	62.4	58.3	14.7	20.3	15.5	15.8	20.8
តាមយន្តហោះ	58.4	48.6	37.6	55.4	46.9	62.4	58.3	11.2	16.3	15.5	11.5	16.9
តាមផ្លូវគោក និងទឹក	-	-	-	-	-	-	-	3.5	4.0	-	4.3	3.9
ទិដ្ឋាការរដ្ឋការ	7.6	7.2	6.8	7.9	95.2	10.6	17.3	4.6	5.9	6.1	7.9	7.6
តាមយន្តហោះ	7.6	7.2	6.8	7.9	95.2	10.6	17.3	4.0	5.1	6.1	6.8	6.3
តាមផ្លូវគោក និងទឹក	-	-	-	-	-	-	-	0.6	0.8	-	1.1	1.3
សរុបតាមអាកាស			186.3	262.9	351.7	408.4	523.0	59.6	97.6	152.9	157.9	122.8
សរុបតាមផ្លូវគោក និងទឹក	-	-	100..2	104.8	114.7	196.5	263.5	43.5	60.6	77.7	96.5	71.0
សរុបអ្នកដំណើរ	260.4	218.8	286.5	367.7	466.4	604.9	786.5	103.1	158.2	230.6	254.4	193.8
							បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន					
សរុបអ្នកដំណើរ	18.5	-15.9	30.9	28.3	26.8	29.7	30	-37.4	-8.9	-14.2	21.8	87.9

ប្រភព: ក្រសួងទេសចរណ៍ ។

តារាង៥. សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ (CPI) អត្រាប្ដូរប្រាក់ និងថ្លៃមាស ឆ្នាំ១៩៩៦-២០០៤ (មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003			2004	
								Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
	សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ (បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន)											
ខេត្ត	-	6.1	16.3	6.2	5.4	0.9	0.3	5.9	-1.9	1.8	4.6	11.5
ភ្នំពេញ - ទំនិញគ្រប់ប្រភេទ	7.1	8.0	14.8	4.0	-0.8	-0.6	3.3	1.6	0.8	0.5	0.8	2.2
- ម្ហូបអាហារ	7.6	6.7	14.1	7.6	-3.3	-2.8	1.8	2.3	1.5	-0.04	0.6	3.4
- ថាមពល	20.7	20.0	15.1	3.5	6.6	-1.1	0.3	5.2	5.1	5.1	4.8	8.1
	អត្រាប្ដូរប្រាក់ ថ្លៃមាស ថ្លៃប្រេងឥន្ធនៈ (តាមអត្រាទីផ្សារនៅភ្នំពេញ)											
រៀលក្នុង ១ ដុល្លារ	2,666	3,029	3824	3832	3,879	3,935	3,926	4008	4015	3999	3991	4016.5
រៀលក្នុង ១ បាតថៃ	105	98	88	101	96.3	88	91.3	94.9	96.9	100.5	101.9	100.5
រៀលក្នុង ១០០ ដុងវៀតណាម	24.0	25.6	28.6	27.8	27.4	26.6	25.7	25.9	24.9	24.8	24.6	24.7
ថ្លៃមាស (ដុល្លារក្នុង១ជី)	46.3	40.4	36.0	34.0	33.3	32.7	36.8	40.0	41.5	44.4	46.0	46.0
ថ្លៃម៉ាស៊ូត (រៀល/លីត្រ)	779	883	1,065	1,105	1,329	1,521	1508	1683	1683	1700	1867	1983
ថ្លៃសាំង (រៀល/លីត្រ)	1,118	1,378	1,613	1,760	2,113	2,084	2150	2383	2367	2400	2567	2767

តារាង៦. ស្ថានភាពរូបិយវត្ថុ ឆ្នាំ១៩៩៦-២០០៤ (តួលេខនៅចុងការិយបរិច្ឆេទ)*

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003			2004	
								Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
	ពាន់លានរៀល											
ទ្រព្យសកម្មបរទេសសុទ្ធ	881	1,177	1,726	2,019	2,589	3,080	3737	3,594	3624	4027	4265	4337
ទ្រព្យសកម្មក្នុងស្រុកសុទ្ធ	31	-114	-496	-576	-759	-876	-849	-641	-617	-698	-606	-493
ឥណទេយ្យសុទ្ធលើរដ្ឋាភិបាល	128	54	178	103	3	-75	-119	-19	18	-128	-133	-130
ឥណទានចំពោះផ្នែកឯកជន	435	637	655	763	898	936	1059	1,224	1287	1337	1389	1499
រូបិយវត្ថុទូទៅ M2	912	1,063	1,230	1,443	1,831	2204	2888	2,953	3007	3328	3659	3844
រូបិយវត្ថុ M1	329	385	543	531	540	609	813	871	886	937	1007	1040
រូបិយវត្ថុផ្សេងៗ	583	678	687	911	1,291	1,594	2075	2,082	2121	2391	2652	2804
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន											
រូបិយវត្ថុទូទៅ M2	40.3	16.6	15.7	17.3	26.9	20.4	31.0	11.5	9.3	15.2	21.8	30.2
រូបិយវត្ថុ M1	18.3	17	41	-2.2	1.7	12.8	33.5	16.4	14.9	15.3	21.5	17.4
រូបិយវត្ថុផ្សេងៗ	57.1	16.3	1.3	32.6	41.7	23.5	30.2	9.5	7.1	15.2	21.9	36.7

តារាង៧. ប្រតិបត្តិការថវិកាជាតិលើមូលដ្ឋានជាសាច់ប្រាក់ ឆ្នាំ១៩៩៦-២០០៤ (ពាន់លានរៀល)*

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003				2004
								Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
ចំណូលសរុប	748	880	920	1326	1528	1529	1744	379	401	557	523.9	488.6
ចំណូលចរន្ត	-	-	-	-	-	1521	1728	377	399	557	523.3	475.6
ចំណូលពន្ធ	536	596	676	956	1096	1096	1227	287	273	387	409.3	348.4
ពន្ធគយ	344	348	376	432	376	376	424	94	92	117	137	108.4
ចំណូលមិនមែនពន្ធ	176	272	204	348	424	424	501	90	126	170	113.9	127.1
អាជីវកម្មព្រៃឈើ	28	36	20	36	28	29	15	1	4	1	0.9	0.3
ប្រៃសណីយ៍ និងទូរគមនាគមន៍	64	84	88	108	124	122	123	18	33	50	16.1	23.1
ចំណូលជាមូលធន	40	12	36	12	8	9	16	2	1	0	0.6	13.0
ចំណាយសរុប	1440	1260	1296	1792	2332	2332	2948	688	683	746	647.1	668.7
ចំណាយជាមូលធន	628	452	368	624	976	977	1388	299	301	306	295.6	295.4
ចំណាយចរន្ត	812	808	980	1164	1356	1355	1560	388	382	440	351.5	373.3
អប់រំ និងសុខាភិបាល	124	128	132	280	344	343	454	88	122	227	31.4	80.6
ការពារជាតិ និងសន្តិសុខ	408	420	448	464	404	405	438	119	75	147	67.6	66.0
ក្រសួងផ្សេងៗទៀត	284	260	332	412	636	637	668	182	184	65	252.6	226.7
ឱនភាពជាទូទៅ	-692	-380	-380	-476	-804	-803	-1204	-309	-282	-189	-123.2	-180.2
ហិរញ្ញប្បទានក្រៅប្រទេស	680	444	268	416	768	766	1249	228	251	295	-223	195.4
ហិរញ្ញប្បទានក្នុងស្រុក	12	-64	112	60	36	37	-45	81	31	-106	99.8	-15.2

តារាង៨. ចំណូលប្រចាំថ្ងៃជាមធ្យមរបស់ពលករងាយរងគ្រោះ ឆ្នាំ១៩៩៧-២០០៤

	ចំណូលប្រចាំថ្ងៃ (ជារៀល)									បំរែបំរួលធៀបនឹងឆ្នាំមុន (%)		
	1997	2002	2003			2004				2004		
	មុនកក្កដា	វិច្ឆិកា	កុម្ភៈ	ឧសភា	សីហា	វិច្ឆិកា	កុម្ភៈ ០៤	ឧសភា ០៤	សីហា	កុម្ភៈ	ឧសភា	សីហា
អ្នកធាក់ស៊ីក្លូ	12,250	8,878	9,200	7,000	9,380	9,817	9,500	8,425	8420	3.26	20.36	-10.25
អ្នកលីសែង	9,675	6,312	7,600	6,225	7,240	6,500	8,700	7,847	7310	14.47	26.06	0.91
អ្នកលក់បន្លែតូចតាច	7,050	7,158	7,250	6,162	6,860	6,700	7,400	7,625	7337	2.07	23.74	6.95
អ្នករើសអេតចាយ	4,155	4,012	3,875	3,605	4,900	3,900	4,800	4,600	5262	23.87	27.60	7.17
អ្នកបំរើតាមភោជនីយដ្ឋាន*	–	4,000	4,600	4,380	4,520	4,435	4,900	4,500	5065	6.52	2.74	12.01
អ្នកស៊ីឈ្នួលធ្វើស្រែ	–	4,219	4,180	3,712	4,600	4,450	4,700	4,300	4380	12.44	15.84	-4.78
កម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ	–	10,000	10,127	9,123	10,300	10000	9,675	9,740	10163	-4.46	6.76	-1.33
អ្នករត់ម៉ូតូឌុប	–	12,075	11,400	9372	10900	10000	11,200	9,000	9700	-1.75	-3.97	-11.01
កម្មករសំណង់គ្មានជំនាញ	–	5,850	6,162	7100	7600	6200	7,200	6,900	6725	16.85	-3.16	-11.73
កម្មករសំណង់មានជំនាញ	–	13,350	12,500	12,050	12,700	16,900	13,800	12,450	14925	10.40	3.32	17.52

*សំគាល់: ចំនួនអ្នកបំរើតាមភោជនីយដ្ឋាន អ្នកស៊ីឈ្នួលធ្វើស្រែ កម្មករកាត់ដេរ អ្នកម៉ូតូឌុប និងកម្មករសំណង់មាននិងគ្មានជំនាញ ចាប់ធ្វើអង្កេតពីខែកុម្ភៈ២០០០ ។ *ចំនួលអ្នកបំរើតាមហាងមិនរាប់បញ្ចូលអាហារ និងការស្នាក់នៅដែលម្ចាស់ភោជនីយដ្ឋានផ្ដល់ឱ្យទេ។ ប្រភព: តារាង៥: វិបសអ, IMF, NIS ក្រសួងផែនការ, ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ / តារាង៦: ធនាគារជាតិនៃកម្ពុជាQ4* 2003 បានកែតំរូវ / តារាង៧: ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ, * 2002, Q2, Q3, Q4, 2003 បានកែតំរូវ, និង Q2 2004 ជាតួលេខបណ្ដោះអាសន្ន / តារាង៨: វិបសអ ។*

ពត៌មានថ្មីៗ ពី វបសអ

ផ្នែកគ្រប់គ្រង

នៅខែកញ្ញា ២០០៤, គណៈប្រតិភូរបស់វបសអ សំរាប់ការរៃអង្គាសមូលនិធិ និងកសាងភាពជាដៃគូ បានទៅធ្វើទស្សនកិច្ចនៅអឺរ៉ុបក្រោមការឧបត្ថម្ភរបស់ភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិស៊ុយអែត (SIDA) ។ គណៈប្រតិភូបានធ្វើទស្សនកិច្ចតាមស្ថាប័នជាង២០កន្លែង នៅប្រទេសហុលឡង់ អាឡឺម៉ង់ ដាណឺម៉ាក ណ័រវ៉េ ស៊ុយអែត និងចក្រភពអង់គ្លេស ។ សព្វថ្ងៃ វបសអ កំពុងបន្តពិនិត្យភាពជាដៃគូជាសក្តានុពលល្អៗ សំរាប់កិច្ចសហការក្នុងការស្រាវជ្រាវ ការផ្តល់ជំនួយបច្ចេកទេសដល់កម្មវិធីស្រាវជ្រាវគន្លឹះៗ និងឱកាសសំរាប់ការអប់រំ និងអភិវឌ្ឍន៍ជំនាញវិជ្ជាជីវៈដល់បុគ្គលិក វបសអ ។

នាយកប្រតិបត្តិនៃ វបសអ បានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំដំបូងរបស់អនុគណៈកម្មាធិការសំរាប់ពាណិជ្ជកម្ម និងវិនិយោគអន្តរជាតិ នៃ គណៈកម្មការសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក (ESCAP) នៅទីក្រុងបាងកកក្នុងខែតុលា ២០០៤ ។ កិច្ចប្រជុំដែលមានលើកឡើងពីការចាប់ផ្តើមអនុវត្តនូវបណ្តាញស្រាវជ្រាវនិងបណ្តុះបណ្តាលនៅអាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក (ARTNET) និងត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយលេខាធិការដ្ឋានរបស់ UNESCAP និងឧបត្ថម្ភដោយមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ (IDRC) ។ វបសអ នឹងក្លាយជាស្ថាប័នស្រាវជ្រាវកម្ពុជាដែលមានឋានៈជាសមាជិកសំខាន់របស់ ARTNET ។ បណ្តាញនេះនឹងជំរុញការស្រាវជ្រាវដោយរួមសហការគ្នា លើបញ្ហាពាណិជ្ជកម្ម និង WTO នៅតំបន់អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក ព្រមទាំងជួយទ្រទ្រង់ដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ សមត្ថភាពពាក់ព័ន្ធនឹងពាណិជ្ជកម្មរបស់ស្ថាប័នស្រាវជ្រាវនៅបណ្តាប្រទេស អភិវឌ្ឍន៍តិចបំផុត (CDCs) ដូចប្រទេសកម្ពុជា ជាដើម ។

នៅខែវិច្ឆិកា ២០០៤, វបសអ នឹងចាប់ផ្តើមសាងសង់អគារថ្មីមួយកំពស់ពីរជាន់ដែលមានតំរូវការជាខ្លាំង សំរាប់ធ្វើជាការិយាល័យខាងស្រាវជ្រាវ និងបន្ទប់ប្រជុំ នៅក្នុងទីតាំងរបស់អង្គការនៅទួលគោក ។ អគារនេះនឹងសាងសង់រួចរាល់ បានទាន់ពេលបុណ្យចូលឆ្នាំខ្មែរនៅដើមខែមេសា ២០០៥ ។

ផ្នែកស្រាវជ្រាវ

នៅឆមាសទី២ ឆ្នាំ២០០៤ ផ្នែកស្រាវជ្រាវនៃ វបសអ បានរីកចំរើនយ៉ាងលឿន ដោយមានការជ្រើសរើសអ្នកស្រាវជ្រាវថ្មី ៧នាក់ ចូលជាបុគ្គលិកបន្ថែម ។ ពួកគេមកពីប្រភពផ្សេងៗ ដូចជា សេដ្ឋកិច្ច យេនឌ័រនិងការអភិវឌ្ឍន៍ រដ្ឋបាលសាធារណៈ និងការសិក្សាពីសន្តិភាព ។ ការវិវត្តន៍នេះឆ្លុះបញ្ចាំងពីកម្មវិធីស្រាវជ្រាវកាន់តែធំ ដែលមានគំនិតផ្តួចផ្តើមថ្មីៗអំពីភាពក្រីក្រ អភិបាលកិច្ចនិងវិមជ្ឈការ ការផ្តល់កម្មសិទ្ធិដី ការផ្តល់សេវាការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ និងការអភិវឌ្ឍន៍សមត្ថភាពសំរាប់រដ្ឋបាលសាធារណៈ ។ ការសិក្សាមួយចំនួនត្រូវបានបញ្ចប់ និងទទួលបានការយល់ព្រមឱ្យបោះពុម្ព រីក៏កំពុងត្រូវបានត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ ។ ការងារទាំងនេះរួមមាន របាយការណ៍ស្តីពីព្រៃឈើមានតំលៃខ្ពស់ លទ្ធផលសេដ្ឋកិច្ចឆ្នាំ២០០៣ ការផ្តល់កម្មសិទ្ធិដី វិមជ្ឈការសារពើពន្ធ តួនាទីរបស់សហគ្រាសខ្នាតតូចនិងមធ្យម និងសេដ្ឋកិច្ចឆ្លងកាត់ព្រំដែន ។ ក្នុងបេសកកម្មទៅអឺរ៉ុប គណៈប្រតិភូរៃអង្គាសមូលនិធិ និងកសាងភាពជាដៃគូរបស់ វបសអ បានទៅធ្វើទស្សនកិច្ចនៅសាកលវិទ្យាល័យ/ស្ថាប័នស្រាវជ្រាវនៅអឺរ៉ុប និងអង់គ្លេស មានជាអាទិ៍ សាកលវិទ្យាល័យ Uppsala (Stockhom), ISS (Hague), IDS (Sussex) និង ODI (London) ដើម្បីស្រាវជ្រាវពីលទ្ធភាពធ្វើសហការរវាងស្ថាប័ន ។

មជ្ឈមណ្ឌលដើម្បីសន្តិភាព និងអភិវឌ្ឍន៍

តទៅទំព័រទី ១៤

ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ក៏មានផ្សាយជាភាសាអង់គ្លេសដែរ ។

Cambodia Development Review **is also available in English.**

ទស្សនាវដ្តី អភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយរបស់ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឆ្នាំទី៨ លេខ៤ ខែតុលា-ធ្នូ ឆ្នាំ២០០៤

វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ផ្ទះលេខ៥៦ ផ្លូវ៣១៥ ទួលគោក ភ្នំពេញ កម្ពុជា
អាសយដ្ឋានប្រៃសណីយ: ប្រអប់សំបុត្រលេខ ៦២២ ភ្នំពេញ កម្ពុជា
ទូរស័ព្ទ: (៨៥៥-២៣) ៨៨១-៧០១, ៨៨១-៩១៦, ៨៨៣-៦០៣ ទូរសារ: (៨៥៥-២៣) ៨៨០-៧៣៤
e-mail: cdri@camnet.com.kh / pubs@cdri.forum.org.kh
website: http://www.cdri.org.kh

ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
បោះពុម្ពផ្សាយដោយ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា នៅភ្នំពេញចំនួន ៤ដង/មួយឆ្នាំជាភាសាខ្មែរ និងអង់គ្លេសនៅក្នុងពេលដំណាលគ្នា ។

ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ផ្តល់ជាវេទិកាមួយ ដើម្បីពិភាក្សាពីបញ្ហានៃការអភិវឌ្ឍន៍ដែលកំពុងតែជះឥទ្ធិពលដល់ប្រទេសកម្ពុជា ។ ***អត្ថបទតាមដានសេដ្ឋកិច្ច*** ផ្តល់ជូននូវមូលវិចារឯករាជ្យស្តីពីដំណើរប្រព្រឹត្តទៅនៃសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសកម្ពុជា ។

ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ស្វាគមន៍អត្ថបទទាំងឡាយពីប្រិយមិត្តអ្នកអាន ។ លិខិតត្រូវចុះហត្ថលេខា ប្រត្យក្សភាព ទូរស័ព្ទ និងមានអាសយដ្ឋានផង ។ អ្នកនិពន្ធទាំងអស់ត្រូវទាក់ទង វបសអ មុននឹងជូនអត្ថបទរបស់ខ្លួន ទោះជាឯកសារនោះមិនទាន់រៀបរយក៏ដោយ ។ ឯកសារទាំងអស់នឹង ត្រូវកែសម្រួលសំរាប់ការបោះពុម្ព ។ វបសអ សូមរក្សាសិទ្ធិបដិសេធការបោះពុម្ព ដោយមិនចាំបាច់បញ្ជាក់ពីហេតុផល ។

គ្រឹះស្ថានផ្សាយ: វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
គ្រប់គ្រងកែសំរួល: អែម សូវ៉ានី
កែសំរួលផលិតកម្ម: អ៊ុំ ចាន់ថា / អ្នកបកប្រែ: យូ សិទ្ធីរិទ្ធ
រោងពុម្ពជប៉ុន ភ្នំពេញ រូបភាពទំព័រមុខ: អាន សុវត្ថា

រក្សាសិទ្ធិ ២០០៤ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាលនិង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង-គ្មានផ្នែកណាមួយនៃការបោះពុម្ពផ្សាយនេះត្រូវបានចំលងទុក ឬផ្សព្វផ្សាយតាមទម្រង់ និងតាមមធ្យោបាយផ្សេងៗដូចជា: អេឡិចត្រូនិក យន្តកម្មថតចម្លង... ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរពី វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជាឡើយ ។

ISSN 1560-7615

ទំនួលខុសត្រូវលើគំនិត សត្យានុម័ត និងការបញ្ចេញយោបល់ទាំងឡាយនៅក្នុង *ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា* គឺជាបន្ទុកផ្ទាល់របស់អ្នកនិពន្ធ ។
ការបញ្ចេញយោបល់ និងការបកស្រាយទាំងនោះ មិនមែនជាទស្សនៈរបស់ *វបសអ* ទេ ។